

Univerzita Karlova
Právnická fakulta

Disertační práce

Pojetí směnky ve Velké Británii

Knihovna UK PF

3125070644

Vedoucí disertační práce: Doc. JUDr. Zdeněk Přibyl, CSc.
Zpracovatel: JUDr. Jiří Kokeš
Práce odevzdána: duben 2006

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci zpracoval samostatně a vyznačil použité prameny způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 23. 4. 2006

JUDr. Jiří Kokeš

OBSAH

OBSAH	III
I. VZNIK ANGLICKÉHO PRÁVNÍHO SYSTÉMU	1
II. NEGOTIABLE INSTRUMENTS	6
III. HISTORICKÝ EXKURZ	8
3.1. POČÁTKY POUŽÍVÁNÍ SMĚNKY	8
3.2. PŘEVODITELNOST	9
3.3. ANGLIE	10
IV. POUŽITÍ A VÝZNAM	15
V. POJETÍ SMĚNKY VE VELKÉ BRITÁNII	20
5.1. STRUKTURA BEA	20
5.2. SMĚNKA CIZÍ	21
5.2.1 Definice směnký cizí	21
5.2.2. Bezpodmínečnost	24
5.2.3. Splatná částka	27
5.2.4. Materiál, jazyk, písemnost	29
5.2.5. Podpis	31
5.2.6. Padělání podpisu	36
5.2.7. Datace, splatnost, místo placení	38
5.2.8. Neúplné dokumenty	42
5.2.9. Protiplnění ve vztahu ke směnkám	44
5. 2. 10. Směnečná způsobilost	48
5. 2. 11. Remitent, doručitel	51
5. 2. 12. Směnečník	54
5. 2. 13. Přijetí směnký	55
5. 2. 14. Převod	61
5. 2. 15. Osoby oprávněné ze směnký	69
5. 2. 16. Předložení k placení	75
5. 2. 17. Podání zprávy o odepřeném přijetí či zaplacení	80

5. 2. 18. Protestace	86
5. 2. 19. Směnečný postih	89
5. 2. 20. Změna směnky	91
5. 2. 21. Směnečný stejnopis a opis	93
5. 2. 22. Vnitrostátní a cizozemské směnky	95
5. 2. 23. Konflikt právních úprav	95
5. 2. 24. Odpovědnost osob podepsaných na směnce	99
5. 2. 25. Zánik směnečných práv a závazků	108
5. 3. SMĚNKA VLASTNÍ	114
5. 3. 1. Pojem a definice směnky vlastní	114
5. 3. 2. Částka, splatnost	116
5. 3. 3. Výstavce	117
5. 3. 4. Společné a nerozdílné závazky	117
5. 3. 5. Předložení k placení	118
5. 4. ZTRACENÉ A ZNIČENÉ SMĚNKY	119
5. 5. SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ	122
5. 6. PROMLČENÍ	130
VI. ZÁVĚR	136
POUŽITÁ LITERATURA	139
SEZNAM ROZHODNUTÍ	142
SEZNAM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ	152

I.

VZNIK ANGLICKÉHO PRÁVNÍHO SYSTÉMU

Práce zabývající se instituty anglického práva snad ani nemůže začít jinak, než stručným nastíněním vzniku systému anglického common law. Tato historická reflexe umožní pochopení mnohdy zásadních rozdílů mezi common law a kontinentálním právním systémem, který je v první řadě reprezentován velkými kodifikacemi 19. století.

V první řadě je nutno zdůraznit, že anglický systém common law i kontinentální právní systém jsou navzdory své vzájemné odlišnosti stejného původu. Zvykové nepsané právo v Anglii bylo v období raného středověku v zásadě obdobné právu na evropském kontinentě. Podstatné rozdíly se objevují až od 12. století, kdy Anglie byla paradoxně „více kontinentální“ a méně izolovaná než kdykoli poté. Otázkou tedy je, proč právě 12. století lze považovat za přelom a kde hledat důvody odlišností obou právních systémů.

Původní anglická šlechta byla kontinentálního původu a ve většině případů vlastnila pozemky jak v Anglii tak na kontinentu, hovořila francouzsky a Anglii nepovažovala za nějakou centrální část svých panství. Samotný král Richard I. (1157-1199) nestrávil v Anglii za dobu své desetileté vlády více než šest měsíců. Tyto podmínky rozhodně nelze považovat za nějak ideální podhoubí pro vznik komplexního právního systému. Taktéž ekonomický faktor, který lze považovat při tvorbě práva za klíčový, nehrál při zrození common law ve 12. století zásadní roli, když uvážíme, že mezi raně středověkými ekonomikami nebyly zásadní rozdíly – principy jejich fungování byly téměř totožné.

Přesto právě v této době vzniká v Anglii právní systém, který nemá v tehdejší Evropě obdoby.¹

V Anglii se totiž navzdory uvedenému již v průběhu 12. století vytvořila centrální správa fungující na základě jednotného práva platného v celé zemi a vymáhaného soustavou královských soudů a to ještě předtím, než došlo k jakémukoli styku s římským právem. Právo bylo založené na obecně známých pravidlech a konzistentní rozhodovací praxi.

V žádném jiném státě Evropy nebyl královský soud přístupný svobodným mužům už ve 12. století (samozřejmě po splnění určitých podmínek – viz níže). Nikde jinde v Evropě také nenajdeme cokoli srovnatelného s knihou Glanvill's Treaties.² Taktéž nikde v Evropě neexistoval národní právní systém, který by tak brzo odstranil archaické způsoby dokazování.

Anglické právo – common law bylo skutečně prvním „obecným právem“ tedy právem platným pro celou říši a nikoli pouze souhrnem lokálních právních úprav, jako tomu bylo v kontinentální Evropě.

Proces, který začal na přelomu 12. a 13. století v kontinentální Evropě a který vedl ke vzniku národních suverénních států (postkarolínská Evropa), upevnění centrální moci, modernizaci práva a znovuobjevení římského práva, neměl téměř žádný vliv na dění v Anglii, kde již v této době plně fungoval konsolidovaný systém common law. Právní postupy, instituty, terminologie a praxe common law vytvořili překážku pro recepci římského práva či možnost zásadnějšího ovlivnění ze strany pozdější „civilistické“ kontinentální Evropy.

Základem common law byl a je precedent a systém common law můžeme z tohoto důvodu označit za systém soudcovského práva. Možnost obrátit se na soud byla na počátku vývoje common law individuálně poskytovaným privilegiem („writ“). Postupně se vytvořil

¹ Van Caenegem, R. C. The Birth of the English Common Law. Cambridge: Cambridge University Press, 1988, str. 85 a násl.

² Glanvill z roku 1188 byla první komplexní právní knihou obsahující pojednání o common law. Autor se zde zabývá i vztahem práva psaného a nepsaného: „Skutečnost, že právo v Anglii není právem psaným, neznamená, že není právem. Je zcela nemožné, aby veškeré právo říše bylo v současné době redukováno pouze do psané formy a to z důvodu negramotnosti populace a dále i z důvodu složitosti samotného práva.“

system obecných writů pro určité typy sporů. Žalovat bylo možné pouze, pokud existoval odpovídající writ.

Reakcí na tuto rigiditu umocněnou navíc Westminsterským statutem z roku 1285 bylo, že se strany sporů obracely přímo na krále resp. lorda vysokého kancléře, který rozhodoval podle spravedlnosti („equity“). V rámci soudcovského práva (common law v širším smyslu) tak vzniká vedle common law (common law v užším smyslu, tvořené a aplikované královskými soudy) právní systém equity, k jehož tvorbě a aplikaci se vytvořila specifická soustava kancléřských soudů.³

Dvojitá soudní soustava fakticky existovala až do vydání Judicature Acts 1873 a 1875, kdy došlo k jejímu sjednocení.⁴ Odlišnost common law a equity jako odlišných právních systémů pracujících s rozdílnými institutami a spočívajících na rozdílných zásadách však zůstala zachována až do dnešní doby.

Literatura označuje rozhodování anglického soudce jako rozhodování tzv. případ od případu („from case to case“). Obecně lze mít za to, že anglický soudce klade zásadní důraz na skutečnou realitu sporu; nesnaží se podřadit případ za všech okolností pod určitou teoretickou konstrukci, jak se často děje v kontinentální Evropě, kde jsou soudní rozhodnutí často postavena na abstraktních principech, jejichž automatickým použitím je sice aplikován zákon, ale není nalézáno právo.

Základ uvedeného kontinentálního přístupu můžeme spatřovat v činnosti středověkých univerzit, které byly jediným místem, kde bylo možno získat právnické vzdělání. Studenti zde vstřebávali teorii bez bezprostředního kontaktu s praxí. Dosažení vzdělání bylo podmínkou pro výkon praxe. V Anglii naproti tomu získávali právníci své vzdělání přímo od zkušených praktiků, tedy jako jakýkoli jiný „řemeslník“.⁵

Dalším rozdílem anglického a kontinentálního právního systému, který lze v zásadě považovat za důsledek významu precedentu, jakožto přímého pramene práva, je

³ Knapp, V. Velké právní systémy – úvod do srovnávací právní vědy. Praha: C. H. Beck, 1996, str. 164-166.

⁴ I nadále je však znatelné, který ze soudů rozhoduje v rámci High Court „equity“ agendu (obchodní společnosti, bankrot, trusts) – Chancery Division a který „common law“ agendu (smlouvy, torts) – Queen’s Bench Division.

neexistence kodifikací soukromého práva v Anglii v kontinentálním slova smyslu. To ovšem neznamená, že by se v Anglii nevedly již více než sto let spory o to, zda kodifikace soukromého práva ano či ne.⁶ Hlavním argumentem proti kodifikaci je skutečnost, že metoda tvorby práva prostřednictvím soudních rozhodnutí je pružnější – nemůže dojít ke „zmrazení“ práva, jako je tomu v případě kodifikace, která ať je sebekvalitnější, zůstává obrazem doby svého vzniku a nemůže předvídat budoucí vývoj.⁷

Jak velice trefně poznamenal A. Malovský-Wenig „obchodní život nezná hranic“.⁸ Tento závěr se týká samozřejmě i anglického obchodního práva. Navzdory rozdílům práva anglického od práva kontinentálního nebylo a z povahy věci ani nemohlo být anglické obchodní právo uzavřeným systémem, který by zůstal ušetřen vnějších vlivů. To v obchodním styku dost dobře nejde. A to navíc za situace, kdy prazákadem současného v mnoha případech již kodifikovaného obchodního práva bylo jak v Anglii tak v zemích kontinentální Evropy obchodní zvykové právo („Law Merchant“).

Počátek obchodního zvykového práva nacházíme v zemích kolem Středozemního moře, kde doprava zboží po moři vyžadovala určitou regulaci. Obyčeje byly postupně písemně zaznamenávány a vznikaly jejich sbírky, které dále přispěly k jistotě obchodních vztahů (např. v tzv. Lex Rhodia, Corpus Iuris Civilis či zákoníku Basila I. zvaného Basilica).⁹

Mezinárodní rozměr obchodu si vyžádal stabilizaci obchodního zvykového práva i v roztržité středověké Evropě a to v první řadě pod vlivem italských městských států, jejichž účast na obchodním životě byla zcela zásadní. Svou roli sehrála i církev a to zejména v oblasti smluvního práva, kde začala prosazovat např. princip dobré víry. Významným faktorem, který se však týkal pouze kontinentální Evropy, byla také probíhající recepce římského práva.

⁵ Op. cit. v pozn. č. 1, str. 88 a násl.

⁶ Srov. např. Arden, D. M. Time for an English Commercial Code? Cambridge Law Journal, 1997, str. 516 a násl. nebo Goode, R. The Codification of Commercial Law. Monash Law Review, 1986, str. 14.

⁷ Burrows, A. Legislative Reform of Remedies for Breach of Contract: The English Perspective. Edinburgh Law Review, 1997, str. 155.

⁸ Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 1. díl. 2. vydání. Praha: Codex, 1998, str. 17.

⁹ Plucknet, T. A Concise History of the Common Law. London: Butterworth & CO. (Publishers) LTD., 1956, str. 657 a násl.

Právě obchodní zvykové právo italských městských států ovlivnilo v průběhu 15. a na začátku 16 anglické obchodní právo natolik, že o století později již soudce Edward Coke (Chief Justice) mohl prohlásit, že obchodní zvykové právo se stalo právem říše (tedy součástí common law).¹⁰

K systematickému uspořádání obchodního zvykového práva v Anglii došlo v průběhu 17. století, kdy jsou vydány některé zásadní sborníky sepsané ve většině případů nikoli právníky, ale samotnými obchodníky.¹¹

¹⁰ Op. cit. v pozn. č. 9, str. 663.

¹¹ Např. Welwod of St Andrews: Abridgement of All the Sea Lawes, 1613; John Marius: Advice concerning Bills of Exchange, 1651; Gerard Malynes: Consuetudo, vel Lex Mercatoria, 1622.

II.

NEGOTIABLE INSTRUMENTS

Směnky cizí a vlastní, šeky, dluhopisy znějící na doručitele či kupóny na výplatu dividendy se řadí do obecné kategorie tzv. „negotiable instruments“ (převoditelné nástroje).¹² Tyto nástroje se vyznačují třemi základními znaky, které je odlišují od běžných smluv a které jsou fakticky v rozporu s principy ovládajícími anglické smluvní právo.¹³

V první řadě každý majitel a to nezávisle na tom, zda se jedná o remitenta, indosatáře či doručitele, může na základě převoditelného nástroje úspěšně žalovat a domoci se případně vykonání rozsudku.¹⁴

Převoditelné nástroje mohou být dále na rozdíl od běžných smluv zcela volně převáděny a to buď prostřednictvím indosamentu na který navazuje předání – doručení (nástroje znějící na řad) a nebo pouhým předáním (nástroje znějící na doručitele).¹⁵

Posledním zásadním odlišujícím znakem je skutečnost, že majitel převoditelného nástroje jsoucí v dobré víře může úspěšně vymáhat zaplacení proti kterémukoli dlužníkovi navzdory tomu, že nabývací titul jeho předchůdce byl dotčen nějakou vadou. Nabyvatel se nijak nemusí obávat, že by námitky, které bylo možné vznést proti předchůdci, mohly být úspěšně vzneseny proti němu.¹⁶

¹² Dobson, P., Schmitthoff, C. M. Business Law. 15. vydání. London: Sweet & Maxwell, 1991, str. 461.

¹³ Chitty on Contracts. 29. vydání. II. díl. London: Sweet & Maxwell, 2004, str. 254.

¹⁴ K tomuto opravňuje i pouhá držba nástroje – např. v případě směnec znějících na doručitele. V případě běžných smluv držba smluvního dokumentu zásadně nestačí k úspěšnému vymožení ze smlouvy plynoucího závazku. Platí zde tzv. „concept of privity“.

¹⁵ Pohledávky vyplývající z běžné smlouvy lze převést pouze prostřednictvím formálního postoupení, které musí být mimo jiné oznámeno dlužníkovi.

¹⁶ Guest, A. G. Benjamin's Sale of Goods. 6. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2002, str. 1563.

Tyto tři vlastnosti převoditelných nástrojů se prolínají celým směnečným právem a tvoří jeho základ. S ohledem na jejich zásadní význam budou ještě níže několikrát zmíněny v příslušných souvislostech.

Vedle uvedeného lze vysledovat ještě další rozdíly odlišující převoditelné nástroje od běžných smluv. Příkladem může být např. následující. Uzavřením běžné smlouvy vznikají smluvním stranám určitá práva, jejichž existence není závislá na existenci „fyzického nosiče“ smluvních ujednání. Jinak je tomu u převoditelných nástrojů, kdy držba nosiče s vyznačenými doložkami a podpisy účastníků má zásadní význam. Převoditelné nástroje, resp. nosiče do nichž jsou vtělena příslušná práva, tak na rozdíl od běžných smluv vykazují určité „vlastnické znaky“.¹⁷

Převoditelné nástroje tak z pohledu majetkového práva („property law“) představují hmotnou formu závazku, ztělesňují oprávnění k výplatě peněžité částky. Jejich majitel s nimi může zacházet, jakoby se jednalo o movité hmotné věci typu auta či stolu.¹⁸ Literatura občas v této souvislosti někdy hovoří o „věcném“ charakteru („proprietary character“) převoditelných nástrojů a o možnosti přímo je vlastnit („ownership of negotiable instrument“) s tím, že vlastník má stejná práva jako vlastník jakékoli jiného majetku. Nemůže však být popřeno, že povaha převoditelných nástrojů je přece jen do určité míry odlišná od běžných věcí v právním slova smyslu. Jejich hmotná podoba totiž není tou hodnotou, která by je činila cennou. Skutečnou hodnotu představují vtělená práva a povinnosti.¹⁹

Ohledně otázky, kdy lze určitý dokument považovat za „negotiable instrument“, dospěla doktrína k závěru, že tak musí buď výslovně stanovit zákon nebo to musí vyplynout z obchodní zvyklosti, která je dostatečně určitá, rozumná a obchodní veřejností široce akceptovaná. Pokud jsou tyto podmínky splněny, nemusí být zvyklost dlouhodobá.²⁰

¹⁷ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 255.

¹⁸ Lawson, F. H., Rudden, B. *The Law of Property*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2001, str. 32.

¹⁹ Sealy, L. S., Hooley, R. J. *Commercial Law – Text, Cases and Materials*. 2. vydání. London: Butterworths, 1999, str. 466.

²⁰ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 257.

III.

HISTORICKÝ EXKURZ

3.1. POČÁTKY POUŽÍVÁNÍ SMĚNKY

Směnka²¹, resp. listina nesoucí znaky směnky vlastní, byla pravděpodobně poprvé použita židovskými obchodníky ve Florencii, přičemž k ustálení jejího obsahu a formy došlo v polovině 12 století.²²

Hospodářským důvodem pro používání směnky ve středověku byly problémy s platbami do zahraničí, kdy převoz většího množství peněz byl nejen nepohodlný a nebezpečný, ale taktéž některými státy zakázaný. Vedle toho vedlo užití směnek i ke zmenšení rizika, že peníze vyplacené druhé smluvní straně budou defektní či dokonce padělané.

Zprostředkování plateb do zahraničí zajišťovali speciální bankéři zvaní *campsores*, kteří vydávali zpravidla ve formě notářského zápisu listinu obsahující slib, vyplatit v určitém platebním místě u nich složenou částku tomu, kdo složil peníze (remitentovi) anebo osobě, kterou remitent svým příkazem (*ordre*) v listině určil.²³ Výplatu peněz prováděli bankéři v platebním místě za pomoci místních spolupracujících bankéřů. K vzájemnému vypořádání mezi zúčastněnými bankéři docházelo prostřednictvím dvoustranného či

²¹ Směnka cizí – „bill of exchange“ či „draft“, směnka vlastní – „promissory note“. Pojmem „draft“ by se přísně vzato měla označovat pouze směnka cizí do okamžiku akceptace – viz. Brendle, M. Raymond, C. Law of Bank Payments. Sweet & Maxwell: London, 1999, str. 263. Praxe však používá pojem „bill of exchange“ a „draft“ jako synonyma. V USA používání pojmu „draft“ převažuje.

²² Otavský-Herman, K. Československé právo směnečné. Všehrd: Praha, 1930, str. 11; Goodwin v. Roberts (1875) L. R. 347.

²³ Rouček, F. Nové českomoravské právo směnečné. Českomoravský Kompas: Praha, 1941, str. 20.

vícestranného clearingů tvořeného dalšími obdobnými transakcemi.²⁴ S ohledem na listinou podobu lze směnky považovat za přímé předchůdce papírových peněz.²⁵

Od 13. století se objevují směnky, které obsahují platební příkaz, tedy směnky cizí neboli směnky vydané či tažené. Směnka cizí se vyvinula z dopisu přikládaného ke směnce vlastní²⁶, kterým bankéř vyzýval své obchodní přátele, aby částku uvedenou ve vlastní směnce vyplatili remitentovi či na jeho řad. Osoba, které byl dopis adresován, byla nazývána trasát. Bankéř, který dopis vyhotovil, se označoval jako trasant. Postupem času byly závazek zaplatit, resp. další podmínky placení, podrobněji určeny v samotném dopise než ve směnce vlastní a soudní praxe začala připouštět možnost postihu trasanta jen na základě dopisu. Z těchto důvodů přestalo mít smysl vystavovat vlastní směnku vedle dopisu a došlo tak ke vzniku směnky cizí (dále též jen „směnka“).²⁷

3.2. PŘEVODITELNOST

Celý středověk byly činěny pokusy učinit pohledávky postupitelnými a splatnými osobě, která byla držitelem určitého dokumentu. Už v roce 771 zmocnil jeden mnich církev „nebo držitele tohoto dokumentu“ k pomstě a k nabytí majetku v případě jeho násilné smrti. V roce 1036 uvedl zůstavitel ve své závěti, že svou manželku svěruje do opatrovnictví dvou příbuzných nebo „komukoli, kdo bude držet tuto písemnost“.²⁸

Směnka nebyla původně volně převoditelná. V obchodních věcech byly používány přísliby zaplatit (fakticky směnky vlastní opatřené pečeti) a to jmenovitě uvedenému remitentovi nebo jeho zástupci. Dokumenty tohoto typu byly obvyklé ve 13. a 14. století. Dlužník platil proti vrácení svého písemného příslibu zaplatit a je jasné, že mu bylo v zásadě jedno, komu platí. Důležité bylo, aby získal zpět svůj písemný příslib. V tomto dlužnickém postoji můžeme vidět zárodek pozdější volné převoditelnosti směnek.

²⁴ Geva, B. Bank Collections and Payment Transaction. Oxford: Oxford University Press, 2001, str. 11.

²⁵ Hughes, M. Selected Legal Issues for Finance Lawyers. London: Lexis Nexis, 2003, str. 27.

²⁶ V Anglii se tento dopis nazýval „letter of advice“.

²⁷ Op. cit. v pozn. č. 22.

²⁸ Op. cit. v pozn. č. 9, str. 665.

V průběhu 16. století se stalo v Itálii zvykem vystavovat směnku ve prospěch remitenta nebo na jeho řad, kdy remitent v indosamentu mohl přikázat zaplacení ve prospěch osoby X, jakožto svému zástupci. Osoba X nebyla oprávněna dále směnku převést.

K úplné převoditelnosti směnek dochází až v polovině 17. století. Skutečnost, že indosament opravňoval indosatáře žalovat, postupně vedla k tomu, že indosatář začal být v soudní praxi považován za osobu žalující svým jménem a nikoli jménem remitenta. Žalující indosatář začal být navíc považován za „zástupce ve vztahu k vlastnímu majetku“ („procurator in rem suam“) a nikoli k majetku remitenta.²⁹

Možnost volného převodu („negotiability“) lze považovat za jednu z největších výhod směnek. Věřitel může svou pohledávku ihned převést na třetí osobu a to s minimem formalit, bez nutnosti jakékoli notifikace.

3.3. ANGLIE

První zmínka o směnkách se v Anglii objevuje v díle Mr. Macleoda nazvaném „Specimen of a Digest of the Law of Bills of Exchange“, které bylo zřejmě sepsáno jako zpráva pro úředníky krále Edwarda IV (1442 – 1483). Ucelenější pojednání o směnkách se objevuje ve spise z roku 1622 nazvaném „Lex Mercatoria“, jehož autorem byl londýnský obchodník Richard Malynes. V díle popisuje směnky používané v Amsterdamu a Hamburku.³⁰

V průběhu 15. a 16. století převzala Anglie italské obchodní zvyklosti týkající se směnek. Důvody proč vůbec Anglie institut směnky převzala byl samozřejmě zcela praktický a souvisel s obchodováním s anglickou vlnou, kterého se účastnily i italské bankovní domy. S ohledem na judikaturu Admirálního soudu („Court of Admiralty“)³¹ je zřejmé, že problémy vznikající v souvislosti s používáním směnek byly v Anglii a na kontinentu v zásadě obdobné. Výjimkou je v Anglii po určitou dobu nevyřešený problém, zda lze

²⁹ Op. cit. v pozn. č. 9, str. 667.

³⁰ Goodwin v. Robarts (1875) L. R. 347.

³¹ Až do založení Admirálního soudu v polovině 14. století byly obchodní spory vznikající např. z pojištění, negotiable instruments, konosamentů či úpadku (tedy spory, jejichž předmět nebyl původně znám soudům systému common law) rozhodovány pouze městskými úředníky.

směnku používat pouze v mezinárodním obchodě nebo i v obchodě domácím. Soudce Treby v této souvislosti v roce 1582 v rozsudku uvedl, že směnky byly sice původně používány pouze ve vztazích mezi cizími a anglickými obchodníky, ale postupem doby se staly více běžnými a začaly být používány nejen mezi anglickými obchodníky navzájem, ale i mezi osobami, které obchodníky nejsou. Z tohoto důvodu bylo dle jeho názoru třeba považovat směnky za nástroj, který může používat kdokoli.³²

Pro spory vzniklé ze směnek byl nejdříve, jak bylo zmíněno již výše, věcně a místně příslušný Admirální soud. Postupem doby se však objevovaly pokusy žalovat ze směnky podle common law³³ a to na základě žaloby zvané „assumpsit“. Tyto pokusy rozšířit působnost soudů common law se samozřejmě neobešly bez konfliktů, přičemž k jejich vyostření došlo počátkem 17. století, kdy předseda King's Bench Lord Coke prohlásil obchodní zvykové právo (tedy i právo týkající se směnek) za součást práva říše (common law) a následně porušil některé do té doby platné dohody o rozdělení příslušnosti. Rozpory v zásadě trvaly až do 19. století, kdy došlo prostřednictvím Judicatory Acts k reorganizaci kompetencí mezi jednotlivými soudy v Anglii.

V této souvislosti není bez zajímavosti připomenout, že převoditelnost směnek byla v rozporu s jednou ze základních zásad common law, která jednoznačně stanovila, že práva vyplývající ze smluv nesmějí být převáděna na třetí osoby. Převod byl možný pouze v rámci systému equity či v zákonem stanovených případech.³⁴ Soudy common law se nakonec s tímto problémem vypořádaly tak, že uznaly ve vztahu ke směnkám veškeré dosavadní obchodní zvykové právo navzdory uvedené zásadě.³⁵

První rozsudek ve směnečné věci vedený před common law soudy je z počátku 17. století a byl vydán ve věci Martin v. Boure.³⁶ Přes počáteční obtíže se směnečná agenda stala pevnou součástí jejich rozhodovací praxe, o což se zasloužil zejména Lord Holt, předseda King's Bench. V rozhodnutích Lorda Holta se v rámci soustavy common law soudů také

³² Bromwich v. Lloyd 2 Lutw. 1582.

³³ Viz kapitola I. a pojem common law v užším smyslu.

³⁴ Srov. např. Law of Property Act 1925, s. 136.

³⁵ Srov. rozsudek Woodward v. Rowe (1966) 2 Keb 105, 132.

³⁶ Cro. Jac. 6. 2 H 2.

poprvé objevuje možnost převádět směnku rubopisem³⁷ a dále jsou v jeho rozhodnutích uznány některé zásadní domněnky uplatňované pod vlivem obchodní praxe a to: (i) domněnka, že k akceptaci směnky dochází „for value“ – tedy, že osoba předkládající směnku k akceptaci (remitent, indosatář) poskytla akceptantovi protiplnění („consideration“)³⁸ a dále, (ii) že směnka je řádně nabytou směnkou (omnia rite acta), pokud majitel směnku nabyt v dobré víře. Na základě této domněnky byl majitel směnky jsoucí v dobré víře („bona fidei holder for value“) chráněn proti jakýmkoli vadám vzniklých při předchozích převodech směnky. Tato domněnka se posléze stala jedním ze základních pilířů pojetí převoditelných nástrojů („negotiable instruments“).³⁹

Vliv obchodní praxe na rozhodnutí soudů byl již několikrát zmíněn a je nutno ho považovat za zcela zásadní. Jako další příklad lze uvést řešení ke kterému dospěl soud v roce 1695 ohledně lhůty, ve které má být proplacena směnka vystavená v zahraničí („foreign bill of exchange“). Soud po provedeném dokazování dospěl jednoznačně k závěru, že mezinárodní obchodní praxe uznává pro placení tři respektní dny a tuto praxi akceptoval jako platné právo.⁴⁰

Zajímavým problémem, který soudy v průběhu 17. století řešily, byl vzájemný vztah směnky cizí a směnky vlastní. Zatímco obchodníci nečinili mezi směnkou cizí („bill of exchange“) a vlastní („promissory note“) příliš velký rozdíl a obchodovali s oběma instrumenty obdobně, právníci směnku cizí a vlastní striktně rozlišovali a to zejména v otázce možné převoditelnosti.

Názor právníků je velmi dobře ilustrován závěrem Lorda Holta v případě Butler v. Crips. Dle jeho názoru byly vlastní směnky vynálezem zlatníků, kteří přijímali od svých zákazníků peníze do úschovy proti vystavení vlastní směnky, kterou považovali za převoditelnou. Lord Hold dovedl, že pokus učinit směnky vlastní převoditelnými je pokusem Lombard Street (obchodníci) diktovat právo Westminster Hall (soudci). Dále v rozsudku uvedl, že místo směnky vlastní lze bez jakýchkoli problémů použít směnku cizí, která na rozdíl od směnky vlastní má své místo v systému common law a jejíž

³⁷ První zmínka o možnosti převést směnku rubopisem v Itálii se objevuje v „Neapolitan Pragmatica“ z roku 1607.

³⁸ Ohledně pojmu protiplnění viz kap. 5. 2. 9.

³⁹ Op. cit. v pozn. č. 25, str. 33.

převoditelnost je zcela respektována. Z těchto důvodů odmítl ve svém rozsudku umožnit indosatáři směnky vlastní žalovat ze směnky vlastním jménem – indosatář se totiž z důvodu nepřevoditelnosti nikdy nestal vlastníkem směnky. Nakonec však přece jen převážil názor obchodníků a Statute of Ann⁴¹ výslovně stanovil, že směnky vlastní jsou převoditelné.⁴²

Směnky se postupně staly natolik obvyklou součástí obchodu, že tzv. „goldsmith's“ či „banker's notes“⁴³ byly považovány za ekvivalent hotových peněz. Soudce Mansfield v této souvislosti dovodil, že k převodu majetku inkorporovaného do směnky znějící na doručitele dochází stejně jako v případě hotových peněz pouhým předáním a osoba, která takovouto směnku převezme v dobré víře a „for value“ je chráněna v souladu s již výše uvedenou domněnkou i proti případným nárokům bývalého majitele, kterému byla směnka ukradena.⁴⁴

V průběhu 18 a 19 století dochází k další konsolidaci a vývoji směnečného práva. Nejen, že došlo k vydání soukromých sbírek směnečného práva⁴⁵, které měly nepopiratelný vliv na celkovou stabilizaci směnečného práva, ale hlavně byl přijat do dnes účinný zákon Bills of Exchange Act z roku 1882 (dále jen „BEA“; v případě odkazu na jednotlivá ustanovení BEA budu dále používat pouze označení „s.“ („section“) a číslo příslušného ustanovení), jehož autorem byl Sir Mackenzie Chalmers.

Územní působnost BEA zahrnuje Britské ostrovy, za které se v souladu se zněním s. 4/1 považuje Spojené království Velké Británie a Irska, ostrovy Man, Guernsey, Jersey, Alderney, Sark a ostrovy s těmito ostrovy sousedící, které jsou součástí dominia Jejích Výsosti. Zákon respektuje odlišnosti skotského právního systému a stanoví odpovídající výjimky (srov. např. ustanoví s. 53/2 a s. 100).

⁴⁰ Op. cit. v pozn. č. 9, str. 668.

⁴¹ Statute of 3 & 4 Anne, c. 9.

⁴² Op. cit. v pozn. č. 9, str. 667-669.

⁴³ Význam zlatníků („goldsmith“) ve vývoji bankovního systému a směnečného práva v Anglii je více než významný. V průběhu 17. století přestali obchodníci z důvodu „půjčky“ vynucené králem Karlem I. svěřovat své finanční přebytky Královské mincovně a začali je ukládat u zlatníků, kteří proti ukládaným penězům vystavovali dokumenty znějící na remitenta či doručitele – směnky. V době vlády Cromwella se ze zlatníků stali bankéři, kteří peníze nejenom opatrovali, ale i dále půjčovali. Viz. op. cit. v pozn. č. 24, str. 16.

⁴⁴ Miller v. Race 1 Burr. 452.

⁴⁵ Chitty's Treatise on the Law of Bills of Exchange (1799), Byles' Treatise on the Law of Bills of Exchange (1829).

Základní principy zákona vycházejí z již tolikrát zmiňované obchodní praxe, což bylo a je důvodem úspěchu zákona, který je dodnes řazen mezi nejkvalitnější britské zákony vůbec.⁴⁶ Literatura se shoduje, že BEA je jasným a logickým zákonem.⁴⁷ Judikatura týkající se směnek byla v době kodifikace jednoznačná a „zralá“ ke kodifikaci. Důsledkem toho je minimum výkladových problémů při interpretaci a aplikaci zákona.

Uvedené samozřejmě neznamená, že spory ohledně směnek nevznikají. V praxi vznikající problémy souvisí v převážné míře se značnou neformálností anglického směnečného práva, kterou lze považovat za jeho hlavní charakteristiku. Za dodnes nejasnou lze např. považovat situaci, která vznikne, když ke změně směnky dojde náhodou nebo zásahem cizí osoby.⁴⁸ Ustanovení zákona týkající se konfliktu právních úprav nefunguje dle názoru odborné literatury v praxi příliš dobře z důvodu nejasné frazeologie a neúplnosti.⁴⁹ Zde se zdá být jedno z mála ustanovení zákona, které by bylo vhodné změnit.⁵⁰

BEA se díky svým kvalitám stal východiskem úpravy směnečného práva v USA, bývalých britských koloniích a dalších států – členů Commonwealth of Nations.

⁴⁶ Sir Irvine of Lairg. *The Law: Engine for Trade*. *The Modern Law Review* 3/2001, str. 339.

⁴⁷ *Op. cit.* v pozn. č. 21, str. 264.

⁴⁸ *Hongkong & Shanghai Bank v. Lo Lee Shi* [1928] A. C. 181.

⁴⁹ *Embircos v. Anglo-Austrian Bank* [1905] 1 K. B. 677.

⁵⁰ Gutteridge, H. C. *Contract and Commercial Law*. *The Law Quarterly Review* č. 51/1935, s. 122, 123.

IV.

POUŽITÍ A VÝZNAM

Po staletí byla směnka používána jako prostředek k placení v zahraničním obchodě a to zejména z důvodu její jednoduché převoditelnosti a nezávislosti na podkladovém vztahu.⁵¹ V současné době se směnka používá mimo jiné k poskytnutí krátkodobého úvěru, jako zajišťovací nástroj, jako prostředek, který umožňuje získat finanční hotovost před splatností a to prodejem bance či jinému obchodníkovi (eskont, forfaiting, faktoring) či jako prostředek ke zhodnocení úspor, kdy proti peněžnímu vkladu zákazníka vystaví banka směnku (depozitní směnka).

Kvalita směnky je přímo odvislá od solventnosti podepsaných subjektů, od jejich schopnosti dostát závazkům.⁵² Za nejkvalitnější směnky lze obecně považovat směnky bankovní, kde riziko nezaplacení směnky směnečným dlužníkem – bankou je minimální. Z tohoto důvodu patří bankovní směnky mezi nejvíce obchodované. Banky také často vystupují ve směnečných transakcích nikoli jako přímo zainteresovaná osoba, ale i jako zástupce oprávněné osoby při předkládání směnky k placení tedy při směnečném inkasu.⁵³

Z důvodu obvyklé účasti profesionálních subjektů při směnečných transakcích dochází na rozdíl od transakcí šekových jen velmi zřídka k podvodům či jiným nezákonnostem.⁵⁴

⁵¹ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 265.

⁵² Op. cit. v pozn. č. 25, str. 28.

⁵³ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 267.

⁵⁴ Cranston, R. Principles of Banking Law. Oxford: Oxford University Press, 1997, str. 415.

Při koupi zboží chce prodávající obdržet platbu za dodané zboží co nejdříve, zatímco zájem kupujícího je přesně opačný. Řešením této diskrepance může být použití směnky, která na jedné straně významným způsobem snižuje riziko prodávajícího, že nedostane zapláceno a na straně druhé umožňuje kupujícímu určitý odklad hotovostní platby za převzaté zboží na dohodnutou dobu v budoucnosti. Na rozdíl od běžné dohody o odložení plateb, je navíc postavení prodávajícího posíleno tím, že námitky kupujícího proti nároku ze směnky jsou výrazně omezené.⁵⁵

V mezinárodním obchodě jsou transakce tohoto typu označovány jako „D/A“ („documents against acceptance“ – dokumenty proti akceptaci). Prodávající nepředá kupujícímu dokumenty týkající se prodávajícího zboží dříve, než mu kupující předá akceptovanou směnku jejíž směnečná suma odpovídá ceně zboží. Směnky vyhotovené za tímto účelem bývají vystaveny ve většině případů jako směnky cizí splatné v určitý čas po vidění či po určitém datu.⁵⁶

Forfaiting směnek se v praxi používá pouze při větších transakcích a fakticky se jedná o eskont směnky spojený s vyloučením zpětného postihu („without recourse“, „sans recourse“). Prodávající jakožto výstavce vystaví na vlastní řad směnku, kterou přikáže kupujícímu jakožto směnečníkovi zaplatit dohodnutou částku. Směnku koupí od prodávajícího forfaiter (ve většině případů se jedná o banku prodávajícího) s předem dohodnutým diskontem, který reflektuje jeho riziko. Prodávající získává hotovost, forfaiter směnku, s kterou může dále obchodovat. Celá transakce bývá navíc ještě jištěna bankovním ústavem v zemi kupujícího. Jištění probíhá ve většině případů jednoduše tak, že jistící banka směnku podepíše a stane se z ní v souladu ze zněním ustanovení s. 56 tzv. nezúčastněná osoba („stranger“) (srov. kapitolu 5. 2. 24.), která je odpovědná ve stejném rozsahu jako indosant a to vůči oprávněným osobám, které se staly stranami směnky po jejím podpisu. Touto cestou se „obchází“ fakt, že anglické směnečné právo nezná osobu rukojmího – avalisty v našem slova smyslu. Bez tohoto jištění lze směnku považovat za téměř neprodejnou na sekundárním trhu. Doba splatnosti směnek určených k forfaitingu se v posledních letech významně prodlužuje a dosahuje v současné době až 10 let.⁵⁷

⁵⁵ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 300.

⁵⁶ Op. cit. v pozn. č. 54, str. 413, 414.

⁵⁷ Tsakatoura, A. E-finance. www.inter-lawyer.com/lex-e-scripta/articles/e-finance1.html. 2002, s. 2.

Podstatou forfaitingu však zůstává již zmíněné vyloučení zpětného postihu, které brání výkonu jakéhokoli postihu proti prodávajícímu.⁵⁸ Doložka vylučující zpětný postih by měla být v zájmu výstavce uvedena přímo na směnce. Pokud je totiž uvedena pouze v samostatné smlouvě, je účinná pouze mezi stranami této smlouvy a nikoli vůči případným dalším oprávněným osobám.⁵⁹

V rámci použití směnky jako platebního nástroje je třeba rozlišovat mezi (i) placením směnkou, kdy směnka je způsobem úhrady závazku („bill is taken as a complete satisfaction“) a (ii) placením prostřednictvím směnky, kdy směnka je použita k úhradě, není-li závazek uhrazen jinak – jedná se fakticky o podmíněné placení prostřednictvím směnky („bill as conditional payment“).

Zda se jedná o první či druhý případ záleží na konkrétních okolnostech. Důkazní břemeno spočívá na osobě, která tvrdí, že se jednalo o placení směnkou, tedy že předáním směnky došlo k úplnému uspokojení – zániku závazku, který byl důvodem vystavení směnky.⁶⁰ Prima facie je tak předání směnky považováno za podmíněné placení směnkou – placení prostřednictvím směnky.

Při placení prostřednictvím směnky původní závazek nezaniká a věřitel, pokud chce směnku využít, musí čekat na okamžik její splatnosti.⁶¹ Nechce-li čekat na dospělost směnky, může žalovat z původního závazku. Pokud tak je směnka vystavena k úhradě splatného nájemného a není-li stanoveno jinak, může věřitel navzdory nedospělosti směnky, žalovat na základě nájemní smlouvy. Tento postup z logiky věci není možný v případě placení směnkou.⁶² Lze však také mít v této souvislosti za to, že přijetí směnky věřitelem je určitým důkazem existence dohody o tom, že tento nebude žalovat.⁶³

V souladu se zněním Sale of Goods Act s. 38/1 (zákon o prodeji zboží) se prodávající, jemuž bylo zapláceno prostřednictvím směnky či jiného převoditelného nástroje, považuje

⁵⁸ V souladu se zněním s. 16 může nejen indosant, ale i výstavce zcela vyloučit svou odpovědnost vůči majiteli směnky.

⁵⁹ Op. cit. v pozn. č. 54, str. 418 a násl.

⁶⁰ Elliott, N., Odgers, J., Phillips, J. Byles on Bills of Exchange and Cheques. 27. vydání. London: Sweet & Maxwell Ltd., 2002, str. 446.

⁶¹ Crockfords Club Ltd v. Mehta [1992] 1 W. L. R. 355.

⁶² Palfrey v. Baker (1817) 3 Price 572.

⁶³ Palmer v. Bramley [1895] 2 Q. B. 405.

za prodávajícího, kterému nebylo zapláceno a který má ke zboží zadržovací právo po dobu, po kterou se zbožím disponuje.

S problematikou placení za využití směnky úzce souvisí otázka chybných plateb, tedy situace, kdy je směnečná suma zaplácena nikoli osobě ze směnky oprávněné a kdy tak dochází k bezdůvodnému obohacení. Obecně lze mít v této souvislosti za to, že plátce, který z důvodu faktického omylu zaplatil neoprávněné osobě, může požadovat peníze zpět.⁶⁴ Sněmovna lordů⁶⁵ v nedávném rozhodnutí dovodila, že plátce má stejné právo i v případě právního omylu s tím, že postačuje omyl pouze na straně plátce.⁶⁶ Výjimkou z uvedeného pravidla je situace, kdy osoba požadující vrácení částky se chovala při placení či po něm takovým způsobem, že adresát platby mohl mít za to, že k obdržení platby byl oprávněn – jedná se o překážku úspěchu ve věci zvanou „estoppel by conduct“.⁶⁷ Při posuzování použitelnosti této překážky je nutné vzít do úvahy hledisko spravedlnosti. Je spravedlivé, aby adresát částky, která je několikrát vyšší než částka dohodnutá, mohl s ohledem na chování plátce použít námitku „estoppel by conduct“?

Na věc existují však i názory opačné, které zohledňují dobrou víru příjemce platby. Soudce Mathew např. dovodil, že v případě směnky předkládané v den splatnosti směnečnému dlužníkovi je z obchodního hlediska podstatné, aby se držitel směnky okamžitě dozvěděl, zda směnka bude proplácena či nikoli. Pokud není chyba v osobě příjemce směnečné sumy zjištěna při předložení směnky a tento příjemce (držitel a předkladatel směnky) je v dobré víře, není důvod, aby musel peníze, poté, co je zjištěno, že nebyl řádným majitelem směnky, vrátit.⁶⁸ V novějších rozhodnutích je tento přístup přijímán pouze v případech, kdy neoprávněný příjemce směnečné sumy je nejen v dobré víře, ale kdy má navíc proti plátcovi existující a splatnou pohledávku, na jejíž úhradu peníze přijímá.⁶⁹

⁶⁴ Barclays Bank Ltd v. W. J. Simms Ltd [1980] Q. B. 677.

⁶⁵ Sněmovna lordů je nejvyšším soudem Anglie. Členové Sněmovny lordů odpovědní za vydávání soudních rozhodnutí se nazývají „Law Lords“.

⁶⁶ Kleinwort Benson Ltd v. Lincoln City Council [1999] 2 A. C. 349.

⁶⁷ Strana stížená „estoppel by conduct“ nemá ve sporu šanci na úspěch a to z důvodu svého chování před podáním žaloby. Viz např. Lloyds Bank Ltd v. Brooks (1950) Legal Decision Affecting bankete 161; Avon County Council v. Howlett 1983 1 W. L. R. 605.

⁶⁸ London and River Plate Bank v. Bank of Liverpool [1896] 1 Q. B. 7.

⁶⁹ Lloyds Bank plc v. Independent Insurance Co. Ltd [2000] 1 Q. B. 110.

V některých případech nechce banka přímo poskytnout zákazníkovi úvěr, ale je ochotna jistit získání úvěru od třetí osoby. K tomuto jistění může dojít vedle např. ručení i poskytnutím tzv. akceptačního kreditu. Na základě akceptačního kreditu je zákazník oprávněn vystavovat na banku směnky s tím, že banka se zavazuje směnky akceptovat a to do určité předem stanovené výše. Akceptovanou směnku může zákazník eskontovat na trhu a získat tak potřebný úvěr. Při splatnosti předloží nabyvatel směnku bance, která ji jakožto akceptant proplatí a to buď z peněz, které ji poskytl zákazník nebo s využitím institutu zvaného „roll over“, kdy zákazník vystaví na banku jakožto směnečníka novou směnku, která nahradí směnku původní. Ve většině případu je možnost použití „roll over“ omezena pouze na případ, kdy zákazník dosud nedosáhl stanoveného stropu akceptačního kreditu. Banka při uvedené operaci vydělává na poplatku za poskytnutí akceptačního kreditu a na poplatku za každou provedenou akceptací. Výhodou použití akceptačního kreditu pro zákazníka je volnost ohledně výběru osoby, od které získá úvěr resp. které směnku prodá.⁷⁰

Vlastní směnky jsou ve většině případů používány pouze v domácím obchodním styku a to v prvé řadě jako zajištění závazků plynoucích ze smluv o koupi najaté věci.⁷¹

⁷⁰ Ellinger, E. P., Lomnicka, E., Hooley, R. *Modern Banking Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2002, s. 690.

⁷¹ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 257.

V.

POJETÍ SMĚNKY VE VELKÉ BRITÁNII

5.1. STRUKTURA BEA

Směnečné právo se v literatuře považuje za vysoce technické⁷², komplexní a v zásadě komplikované.⁷³ Ve Velké Británii je kodifikováno v již zmíněném zákoně nazvaném Bills of Exchange Act z roku 1882.

Zákon se člení do pěti částí. Úvodní část obsahuje výklad a definice některých pojmů používaných v dalším textu zákona jako např. akceptace, úpadek, doručení, indosament atd.

Část druhá se týká směnky cizí a pokrývá materii týkající se např. formy, směnečné způsobilosti, protiplnění, převodu, povinností majitele, odpovědnosti účastníků jednotlivých směnečných smluv, zániku směnečných závazků, stejnopisů, ztráty, konfliktu právních úprav atd.

Problematika šeků je upravena v částí třetí BEA. Zejména je zde upravena definice šeku, náležitosti předložení, problematika křižování, povinnosti banky, ochrana banky a výstavce atd.

⁷² Op. cit. v pozn. č. 70, str. 691.

⁷³ Op. cit. v pozn. č. 25, str. 27.

V části čtvrté jsou řešeny otázky ohledně směnek vlastních. Zákon výslovně stanoví, že ustanovení týkající se směnek cizích se použijí i ohledně směnek vlastních a to s nutnými modifikacemi. Část čtvrtá obsahuje definici směnky vlastní, upravuje problematiku předložení směnky vlastní k placení, odpovědnost výstavce atd.

Pátá závěrečná část obsahuje dodatečná ustanovení týkající se mimo jiné problematiky dobré víry, podpisu na směnce, běhu lhůt, protestu a specifik skotské právní úpravy. K zákonu je přiložena příloha (s. 94) obsahující vzor protestu v situaci, kdy není v místě a čase protestu dostupný notář.

5.2. SMĚNKA CIZÍ

5.2.1 Definice směnky cizí

Směnka cizí, jakožto movitý majetek („chattel“), který může být předmětem vlastnictví, převodu či podvodného obchodu⁷⁴, je definována v ustanovení s. 3/1 jako písemný bezpodmínečný příkaz adresovaný jednou osobou osobě jiné; podepsaný osobou dávající příkaz; požadující po osobě, které je adresován, zaplatit na viděnou nebo v určitou či určitelnou dobu uvedenou peněžitou částku jmenované osobě či na její řad nebo doručiteli. Dokument, který nesplňuje uvedené podmínky nebo vedle zaplacení vyžaduje provedení určitého jiného úkonu, není směnkou.

Pro práva a povinnosti účastníků směnečné smlouvy je rozhodující a zásadní pouze obsah směnečné listiny. Jakýkoli odkaz na transakci, která byla podkladem pro vyhotovení směnky, není zásadně nutný.⁷⁵

Příkladem dokumentu, který nesplňoval zákonem požadované náležitosti, byl dokument obsahující jako dobu splatnosti údaj „...at 90 days D/A...pay...“. Court of Appeal (odvolací soud) dovodil, že v dokumentu chybí jakýkoli údaj, který by určoval dobu splatnosti směnky (směnka nebyla splatná na viděnou ani v určitou či určitelnou dobu) a

⁷⁴ Ryall v. Rolle (1749) 1 Atk 165.

⁷⁵ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 263.

z tohoto důvodu se tak nejedná o směnku.⁷⁶ Přísnost soudu ohledně uvedení jasné doby splatnosti směnky však nelze považovat za cosi absolutního, když ve velmi podobném případě tentýž soud dovedl nutnost považovat dokument za platnou směnku, pokud to je jen trochu možné a pokud k vystavení směnky s uvedenou dobou splatnosti směřovala vůle stran.⁷⁷

Závazky ze směnky vznikají pro konkrétní osobu v okamžiku podpisu směnky a to buď vlastnoručním podpisem nebo prostřednictvím zástupce (v podrobnostech viz níže kapitola 5. 2. 5.).

Zásadním momentem pro vznik závazku směnečníka je akceptace směnky, přičemž k akceptu může dojít pouhým podpisem směnečníka na směnce. Důsledkem platné akceptace je vznik smlouvy, která zavazuje akceptanta zaplatit majiteli směnky příslušnou částku. V akceptu si nemůže směnečník vyhradit, že směnečnou sumu zaplatí jinak než v penězích. Na rozdíl od samotného směnečného prohlášení může být akcept podmíněný. Platnou směnkou je i dokument obsahující příkaz osoby A. směřující vůči osobě B. zaplatit určitou částku v určité době osobě C. „bez akceptace“.⁷⁸

Pokud se majitel směnky alespoň podepíše na rubu směnky, stává se indosantem. Důsledkem indosace je podmíněná smlouva, ve které se indosant zavazuje zaplatit směnečnou sumu následujícím indosatářům nebo držiteli směnky, pokud směnka nebude řádně honorována tedy proplacena akceptantem směnky cizí resp. výstavcem směnky vlastní.

Dokument mající náležitosti směnky, avšak obsahující závazek zaplatit v závislosti na uskutečnění nejisté budoucí události, není směnkou. Tato vada nemůže být nijak zhojena tím, že k událost skutečně dojde (s. 11).

⁷⁶ Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buying) Ltd [1979] 1 Lloyd's Rep. 548, CA. Akronym D/A znamená, jak bylo zmíněno již v souvislosti s možnostmi využití směnky v kapitole IV. „documents against acceptance“ – dokumenty proti akceptaci směnky.

⁷⁷ Hong Kong & Shanghai Banking Corporation Ltd. v. G. D. Trade Co. Ltd [1998] C.L.C. 238.

⁷⁸ Miller v. Thomson (1841) 3 M. & G. 576.

Všechny smluvní vztahy vnikající ze směnek jsou fakticky velmi jednoduchými smlouvami. Fakticky platí – kolik je na směnce podepsáno osob, tolik je uzavřeno smluv. Směnka tak nemusí představovat jedinou smlouvu.

Odlišnost mezi směnečnými smlouvami a smlouvami uzavíranými v rámci systému common law jsou však zcela zásadní. V první řadě nemusí být převod směnky nijak oznamován dlužníkům ze směnky. Dále, jak už bylo uvedeno výše, je prezumováno poskytnutí protiplnění („consideration“) a navíc toto protiplnění může být na rozdíl od common law i protiplnění tzv. minulým („past consideration“).⁷⁹ Vůči řádnému majiteli směnky taktéž nelze na rozdíl od běžného postupníka namítat cokoli, co má spojitost s předchozími majiteli směnky či výstavci.⁸⁰

Při převodu směnky je její nový vlastník zcela prost veškerých závad, kterými směnka před převodem trpěla, pokud je v dobré víře a směnku převzal „for value“. Na nového nabyvatele směnky je převedeno i právo žalovat ze směnky vlastním jménem všechny ostatní osoby uvedené na směnce.

Zákon výslovně stanoví, že směnka není postupní smlouvou (s. 53). Směnečník, který směnku neakceptoval, není povinen cokoli zaplatit řádnému majiteli směnky. Toto pravidlo však platí pouze v Anglii a nikoli ve Skotsku. Dle skotské úpravy pokud směnečník disponuje částkou, z které má být směnka zaplácena, je směnka postupní listinou ve prospěch majitele a to od okamžiku, kdy je směnka směnečníkovi předložena (s. 53/2).

Od 1. února 1971 byla ve vztahu ke směnkám zrušena kolkovací povinnost a Stamp Act (kolkovací zákon) nemá v současné době ve vztahu ke směnkám jakýkoli význam.

Zajímavé otázky vznikají v případě dvojznačných dokumentů – tedy dokumentů, kde není z jejich obsahu jasné, zda jde o směnku cizí nebo vlastní. Do vydání BEA soudy dovozovaly, že majitel má právo volby a je pouze na něm, za jakou směnku bude dokument považovat (což má význam zejména vzhledem k akceptaci, resp. důsledkům

⁷⁹ Srov. s. 27.

⁸⁰ Op. cit. v pozn. 60, str. 9.

neakceptace směnky).⁸¹ BEA se zabývá nastíněnou otázkou v poněkud užším smyslu, když z ustanovení s. 5/2 plyne, že majitel má právo volby v případě, kdy výstavce a směnečník jsou stejné osoby nebo, kdy směnečník je fiktivní osoba nebo osoba bez způsobilosti k právním úkonům.

V nedávné době soudy judikovaly, že v případě dvojznačných směnečných dokumentů by tyto měly být považovány za směnky cizí, pokud to jen trochu možné.⁸²

Není-li dokument platnou směnkou z důvodu nesplnění zákonných požadavků, neznamená to, že by nemohl být využitelný v případném soudním či rozhodčím řízení. Přínejmenším bude prokazovat, že mezi podepsanými osobami došlo k určitým jednáním a že část těchto jednání byla v dokumentu písemně vyjádřena.

5.2.2. Bezpodmínečnost

V prvé řadě musí platná směnka cizí obsahovat bezpodmínečný příkaz zaplatit směnečnou sumu. V případě směnky vlastní musí být obsažen bezpodmínečný slib zaplatit.

Příkaz musí být zcela jasný, nemusí však v něm být výslovně obsaženo slovo „pay“ (zaplatte), úplně postačí jakýkoli ekvivalentní výraz např. „credit in cash“. Směnka musí vyjadřovat úmysl zaplatit a nikoli pouhé zmocnění zaplatit.⁸³ Případná zdvořilost nesmí jít na úkor nepodmíněnosti a kategoričnosti příkazu.⁸⁴

Příkaz je vždy více než pouhá žádost. Soud v této souvislosti dovodil, že dokument obsahující prohlášení „please let the bearer have seven pounds“ (předejte prosím doručiteli £ 7) není směnkou.⁸⁵ Lze mít za to, že v současné době by soudy zkoumaly dokument jako

⁸¹ Lloyd v. Oliver (1852) 18 Q.B. 47, Reynolds (1854) 9 Exch. 410.

⁸² Hong Kong & Shanghai Banking Corporation v. G. D. Trade Co. Ltd [1998] C. L. C. 238.

⁸³ Hamilton v. Spottiswoode (1849) 4 Ex. 200.

⁸⁴ Za platnou však byla v této souvislosti uznána směnka, kde příkaz zaplatit zněl: „Mr. Nelson by byl velice zavázán Mr. Webbovi, kdyby tento zaplatil J. Ruffovi nebo na jeho řád dvacet liber.“ Viz. Ruff v. Webb (1794) 1 Esp. 129.

⁸⁵ Little v. Slackford (1828) M. & M. 171.

celek a uvedené prohlášení by považovaly za dostatečné navzdory tomu, že použitá dikce není dostatečně „tvrdá“ resp. není příkazem v pravém slova smyslu.⁸⁶

Bezpodmínečností můžeme rozumět povinnost platit za jakýchkoli okolností.⁸⁷ Důsledkem přípuštění možnosti podmíněného placení by např. v případě směnky vlastní znamenalo, že by za platnou směnku mohla být považována různorodá skupina podmíněných příslibů plnit a to i bez poskytnutí protiplnění (consideration), což je nutno považovat za zásadní zásah do právních zásad systému common law.⁸⁸

Platba směnečné sumy nesmí záviset na nejisté události. V případě *Carlos v. Fancourt* (1794) 5 T. R. 482 soudce Lord Kenyon v této souvislosti konstatoval: „Obchodní transakce by byly velmi zkomplikovány, kdyby bylo možné vydávat cenné papíry, jejichž splatnost by byla vázána na uskutečnění nejisté události a kdyby osoby, které by se staly jejich majiteli, musely zkoumat, zda tato událost nastala či nikoli.“ V případě *Roberts v. Peake* (1757) 1 Burr. 323 soud dovedl, že dokument s následujícím zněním nelze považovat za platnou směnku vlastní: „Zavazujeme se zaplatit A.B. £ 116 v případě smrti G.H., pokud tento nám odkáže dostatečnou částku nebo pokud budeme jinak schopni uvedenou částku zaplatit.“ Za směnku taktéž nebyl soudem považován dokument obsahující příkaz zaplatit peněžitou částku „30 dní po příjezdu lodi Paragon“.⁸⁹

Vedle uvedených případů, kdy splatnost směnky byla navázána na událost, u které nebylo jisto, zda vůbec nastane, dovedl soud, že za směnku vlastní nelze považovat ani dokument obsahující příslib zaplatit částku £ 50 ve splátkách s tím, že žádná ze splátek nebude splatná dříve než po smrti prvního oprávněného ze směnky.⁹⁰ Soud tak odmítl považovat za směnku dokument, ve kterém byla splatnost navázána na událost, u které bylo jisto, že nastane, ale nikoli, kdy nastane. Tento závěr soudu lze ve světle výše uvedených závěrů Lorda Kenyona považovat za jediný správný, neboť při opačném výkladu by všichni

⁸⁶ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 268.

⁸⁷ V případě *Robins v. May* (1839) 11 A. & E. 213 soud dovedl, že dokument obsahující následující text není směnkou vlastní: „Za dvanáct měsíců se zavazují zaplatit A. B. £ 500 s tím, že tato suma má být A. B. držena jako dodatečné zajištění všech pohledávek A. B. za J. M., které A. B. nebude moci uspokojit z cenných papírů, které v současnosti drží jako primární zajištění svých pohledávek za J.M.“

⁸⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 11.

⁸⁹ *Palmer v. Pratt* (1824) 2 Bing 185.

⁹⁰ *Worley v. Harrison* (1835) 5 Nev. & M. 173.

budoucí majitelé směnky museli před předložením směnky k placení zkoumat, zda již první oprávněný zemřel.

Příkaz zaplatit nelze v souladu se zněním s. 3/3 považovat za bezpodmínečný, pokud je v dokumentu určeno z jakého konkrétního zdroje má být placeno. Důvodem pro toto znění zákona je mimo jiné skutečnost, že ve směnce uvedený finanční zdroj se může ukázat jako zcela nedostatečný pro úhradu směnečné sumy.

Ze soudní praxe vyplynuly v souvislosti se zněním s. 3/3 následující závěry. Dokument, ve kterém výstavce nařídil směnečníkovi zaplatit z výslovně určených zdrojů, kterými sice směnečník mohl nakládat, ale které nebyly jeho, není směnkou.⁹¹ Dokument obsahující příkaz vlastníka lodi směřující k nájemci lodi zaplatit určitou částku z peněz, které má nájemce obdržet od třetí osoby za dopravu zboží není směnkou z důvodu teprve budoucí existence uvedeného finančního zdroje a dále z důvodu nejistoty tohoto zdroje.⁹²

Pokud však příkaz zaplatit obsahuje určení zdroje či určitého účtu, z kterého si může směnečník nahradit své výdaje spojené se zaplacením směnky nebo bližší určení obchodu, na jehož základě došlo k vystavení směnky, je nutno považovat směnečný příkaz za nepodmíněný.⁹³

Soudní praxe dále dovodila následující. Směnka obsahující příkaz zaplatit £ 9 „jakožto mé čtvrtletní služné“ je považována za platnou.⁹⁴ Stejně tak směnka vlastní obsahující příslib zaplatit £ 25 „jakožto část hodnoty, jež byla uložena jako zajištění této platby“ není příslibem zaplatit z určitého zdroje, ale pouze určením, kde si výstavce může nahradit vyplacenou částku.⁹⁵ Také příkaz zúčtovat směnečnou sumu proti vyspecifikované dodávce balíků vlny pouze určuje hodnotu, z kterého si směnečník může nahradit vyplacenou částku a nejde tak o podmíněný příkaz zaplatit.⁹⁶

⁹¹ Jenney v. Herle (1723) 2 Ld. Raym. 1361.

⁹² Pohledávka nějak navázaná na přepravu lodí se obecně považovala za rizikovou a nejistou.

⁹³ Srov. s. 3/3 za středníkem.

⁹⁴ Macleod v. Snee (1726) 2 Ld. Raym. 1881.

⁹⁵ Haussouillier v. Hartsinck (1798) 7 T. R. 733.

⁹⁶ Guaranty Trust Co. of New York v. Hannay & Co. [1918] 2 K. B. 623, 635.

Uvedení transakce, na jejímž základě byla směnka vystavena pouze blíže vysvětluje proč byla směnka vystavena a je pouhým doplněním užívané fráze „value received“.⁹⁷ Z tohoto důvodu dokument obsahující příkaz: „Prosím zaplatit panu A nebo na jeho řád £ 600 s ohledem na obchod mezi mnou a společností S. & F. Co.“ je platnou směnkou.⁹⁸ Odkaz na transakci, která byla důvodem vystavení směnky neznamena, že podmínky uskutečnění transakce mají vliv na příkaz zaplatit obsažený ve směnce.⁹⁹

5.2.3. Splatná částka

Příkaz resp. příslib obsažený ve směnce musí směřovat k zaplacení peněžité částky v určité výši. Z ustanovení s. 3 vyplývá, že dokument obsahující příkaz vykonat jakýkoli úkon vedle či místo zaplacení není směnkou. Soud v této souvislosti např. rozhodl, že dokument obsahující vedle příslibu zaplatit určitou částku také příslib dodat koně není směnkou vlastní.¹⁰⁰ Taktéž dokument, ve kterém je stanoveno, že část určené sumy nemá být fakticky zaplacená, ale započtená, není platnou směnkou.¹⁰¹ Stejně tak platební příkaz ve směnce nesmí obsahovat jakoukoli alternativu, jako např. „zaplatit nebo Vás nechám zavřít“.¹⁰²

Směnka může být splatná pouze penězi, které jsou zákonným platidlem. Z tohoto důvodu např. příslib zaplatit třemi dluhopisy vydanými společností East India není směnkou a to navzdory tomu, že likvidita těchto dluhopisů se velmi blížila likviditě peněz. Zásadně tak platí, že výstavce směnky vlastní ani akceptant směnky cizí se nemohou zavázat platit prostřednictvím čehokoli jiného než zákonných peněz.¹⁰³

V souladu s definicí směnky uvedenou v ustanovení s. 3/1 musí být peněžitá částka uvedená ve směnce stanovena určitě. Nejistota resp. neurčitost ohledně výše peněžní částky je důvodem pro neplatnost směnky.¹⁰⁴ Např. dokument obsahující příslib zaplatit £ 65 se zákonným úrokem a všechny další dlužné částky nebyl soudem posouzen jako platná

⁹⁷ „Protiplnění obdrženo.“ – srov. s. 3/4/b.

⁹⁸ Griffin v. Weatherby (1868) L. R. 3 Q. B. 753.

⁹⁹ Jury v. Baker (1858) E. B. & E. 459.

¹⁰⁰ Follet v. Moore (1849) 19 L. J. Exch. 6.

¹⁰¹ Davies v. Wilkinson (1839) 10 A. & E. 98.

¹⁰² Smith v. Boheme (1724) 2 Ld. Raym. 1396.

¹⁰³ Lamb v. Sommerville (1909) 29 N. Z. L. R. 138; McDonald v. Belcher [1904] A. C. 429.

směnka vlastní.¹⁰⁵ Taktéž dokument obsahující příkaz zaplatit fixní částku plus blíže nespecifikované náklady nebyl považován za směnku.¹⁰⁶

Dle ustanovení s. 9/1 je peněžitá částka uvedená ve směnce považována za určitou i v situaci, kdy je (i) úročena¹⁰⁷, (ii) splatná ve splátkách, (iii) splatná ve splátkách s tím, že v případě neuhrazení některé ze splátek je splatná částka celá, (iv) výše této částky stanovena v závislosti na stanoveném směnném kurzu („rate of exchange“).

Případné úročení směnečné sumy musí být stanoveno takovým způsobem, aby bylo možno výši úroku jednoznačně určit. Např. výši úroku stanovenou ve vazbě na úrokové sazby účtované „nejlepším zákazníkům“ nepovažoval soud za dostatečně určitou.¹⁰⁸

Dostatečně určitou taktéž musí být doba, po kterou má k úročení docházet. V souladu se zněním s. 9/3 platí v případech, kdy není ve směnce stanoveno jinak, že úrok běží od data uvedeného na směnce resp. v případě neuvedení data, od jejího faktického vystavení. Za neurčitý považoval soud úrok, běžící od data předcházejícího samotnému vystavení směnky.¹⁰⁹

V případě, že je směnečná suma určena jak slovy tak čísly a tyto údaje se neshodují, je splatnou směnečnou sumou částka určená slovy. Uvedené platí i v případě, kdy čísla stanoví vyšší částku než slova – jakékoli dokazování, že k uvedenému došlo z důvodu opominutí je nepřijatelné.¹¹⁰ Navzdory takto jasnému závěru však soudy připustily, že za určitých okolností je možné, aby číselný údaj převážil nad slovním údajem za podmínky, že nedošlo k převodu směnky a jde tak o spor mezi původními stranami směnky.¹¹¹ Opomenutí ohledně směnečné sumy v textu směnky může být zhojeno nadpisem uvedeným ve směnce.¹¹² Drobná nepřesnost, která není na úkor srozumitelnosti, nečiní

¹⁰⁴ Standard Bank of Canada v. Wildey (1919) 19 S. R. 384.

¹⁰⁵ Smith v. Nightingale (1818) 2 Stark. 375.

¹⁰⁶ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 277.

¹⁰⁷ Určitá peněžní částka je tak tvořena určitou peněžní sumou a určitým úrokem. Dokument nařizující zaplatit stanovenou směnečnou sumu a úrok, který by „mohl přirůst“ směnkou není – viz Lamberton v. Aiken (1899) 37 S. L. R. 138.

¹⁰⁸ Bank of Montreal v. Dezcarn Industries Ltd [1983] 5 W. W. W. 178.

¹⁰⁹ Macleod Savings and Credit Union Bank Ltd v. Perret (1978) 91 D. L. R. 612.

¹¹⁰ Saunderson v. Piper (1839) 5 Bing. N. C. 425.

¹¹¹ G. & H. Montage G. m. b. H. v. Irvani [1990] 1 W. L. R. 667.

¹¹² R. v. Elliott (1777) 1 Leach 175.

směnečnou sumu neurčitou. Jedná se např. o situaci, kdy místo plurálu „pounds“ (libry) je uveden pouze singulár „pound“ (libra).¹¹³

Ve vztahu k výši směnečné sumy existují ve Velké Británii určitá omezení. Bank Notes Act 1826 v ustanovení s. 3 zakazuje, pod hrozbou pokuty £ 20, vystavení vlastní směnky splatné na viděnou doručiteli znějící na směnečnou sumu menší než £ 5. Toto ustanovení se v první řadě vztahuje na banky, ale není důvodu proč by nebylo aplikovatelné i na směnky vystavované fyzickými či jinými právníckými osobami.¹¹⁴

5.2.4. Materiál, jazyk, písemnost

Směnečné prohlášení musí být zachyceno na fyzicky existujícím předmětu.¹¹⁵ Obvykle bývá směnečný text napsán na papír, přičemž v praxi se většinou používá předtištěných směnečných formulářů. Dalšími v úvahu přicházejícími materiály jsou pergamen, plátno, kůže či další možné náhražky papíru, které nemají kovovou podstatu.

Důvodem pro uvedenou nemožnost učinit směnečné prohlášení na kusu kovu je znění s. 9 Coinage Act 1971 (mincovní zákon), dle kterého nikdo kromě Mincovního úřadu nesmí „vydat“ kus zlata, stříbra či jiného kovu jako náhražku oficiální měny resp. jako důkaz oprávnění požadovat hodnotu na kovu vyznačenou.

Směnka může být sepsána v jakémkoli jazyce a směnečné prohlášení může mít z hlediska stylistického jakoukoli formu, pokud je v souladu se zněním s. 3.

Směnka může být vytištěna či vlastnoručně napsána a to i s využitím obyčejné tužky. Soudce Abbot v této souvislosti uvedl: „Nikde není řečeno, že v případě, kdy smlouva musí být písemná, musí být napsána inkoustem. ... Jsem toho názoru, že indosament na směnce může být napsán obyčejnou tužkou. Rozhodně nelze mít obavy, že tento závěr nějak ovlivní zaběhlý zvyk používat inkoust a to zejména s ohledem na možnost vymazat

¹¹³ R. v. Post (1806) Russ. & Ry. 101.

¹¹⁴ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 26.

¹¹⁵ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 268.

text napsaný obyčejnou tužkou, resp. nemožnost dokázat obsah textu poté co byl vymazán.¹¹⁶

Příkaz či příslib zaplatit stanovenou částku zasláný ve formě elektronické zprávy nemůže být dle některých autorů v současné době platnou směnkou, protože není „napsán“ – jedná se pouze o řadu elektronických impulsů.¹¹⁷

V souladu se zněním s. 5 Interpretation Act 1978 (výkladový zákon) je požadavek na písemnost určitého úkonu dostatečně uspokojen tehdy, pokud je tento úkon učiněn vlastnoručně, tiskem, za pomoci litografie, fotografie či jinak, pokud jsou slova ve viditelné formě.

Z ustanovení s. 5 Interpretation Act výslovně plyne, že písemná forma je dodržena, pokud jsou slova ve viditelné formě. Tento požadavek však lze považovat za splněný i v případě textu napsaného v textovém editoru a promítnutém na obrazovku počítače. S ohledem na tento výklad můžeme mít za to, že směnečný text může být považován za „napsaný“ i prostřednictvím elektronických prostředků.¹¹⁸

Problematickým se však v souvislosti s možností elektronických směnek jeví v úvodu této kapitoly uvedený požadavek na fyzičnost nosiče směnečného prohlášení. Fyzičnost nosiče lze totiž bez nadsázky považovat za jeden ze základních kamenů směnečného práva.

Platbě směnečné sumy prostřednictvím elektronického převodu samozřejmě nic nebrání ani za současného znění zákona. Je však otázkou, jak prakticky zajistit, aby proti elektronické platbě skutečně došlo k fyzickému předání takto uhrazené směnky. Pokud do procesu nevstoupí třetí subjekt, lze tento způsob platby považovat za rizikový.

¹¹⁶ Geary v. Physic (1826) 5 B. & C. 234.

¹¹⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 14.

¹¹⁸ Op. cit. v pozn. č. 57, str. 5.

5.2.5. Podpis

Nikommu nevzniká ze směnky jakýkoli závazek, pokud směnku nepodepsal nebo pokud směnka nebyla podepsána jeho zástupcem. Předpokladem vzniku odpovědnosti ze směnky je podpis směněčně způsobilé osoby umístěný na směnce resp. na přívěsku směnky. Z ustanovení s. 23 výslovně vyplývá, že žádná osoba není odpovědná jako výstavce, indosant nebo akceptant pokud se na směnku nepodepíše. V souladu s ustanovením s. 91/1 není nutné, aby zavazující se osoba podepsala směnku vlastnoručně. Plně postačuje, pokud podpis zavazující se osoby umístí na směnku k tomu zmocněná osoba.¹¹⁹

„Podpis“ není v zákoně nijak definován.¹²⁰ Je např. otázkou, zda pouhé iniciály či jiný znak lze považovat za podpis. Judikatura v této souvislosti dovozuje, že směnka může být podepsána pouhým znakem, pokud je prokázáno, že daná osoba takto obvykle podepisuje.¹²¹

Právnícká osoba může v souladu se zněním s. 91/2 místo podpisu statutárních orgánů podepsat směnku tím, že ji opatří pečeti. Obdobně Companies Act 1985, ve znění pozdějších předpisů (zákon o společnostech, dále též jen „CA“) v ustanovení s. 36 stanoví, že smlouva je považována za podepsanou společností, pokud je opatřena její běžnou pečeti („common seal“). Používání pečeti při podepisování společnosti lze však v současné obchodní praxi v Anglii považovat za neobvyklé a problematika s tím související je spíše historickou zajímavostí.¹²²

¹¹⁹ „Where by this Act, any instrument or writing is required to be signed by any person, it is not necessary that he should sign it with his own hand, but it is sufficient if his signature is written thereon by some other person by or under his authority.“

¹²⁰ V případě *Ex p. Birmingham Banking Co.* (1886) L. R. 3 Ch. 651 vyslovil soud názor, že likvidátoři společnosti mohou akceptovat směnku pouhým nalepením předtištěné nálepky, na které je jejich podpis. V případě *Goodman v. J. Eban Ltd* [1954] 1 Q. B. 550 vyslovil soudce Denning ve svém nesouhlasném stanovisku pochybnost, že by směnka mohla být podepsána fyzickou osobou prostřednictvím razítka a dále rozlišil mezi značkou osoby, která nedovede psát a razítkem s tím, že značku osoby, která nedovede psát považoval za regulérní podpis. O dva roky později tentýž soudce v případě *Lazarus Estates Ltd. v. Beasley* [1956] 1 Q. B. 702 dovedl následující: „Tímto soudem již bylo rozhodnuto, že fyzická osoba může podepsat dokument otiskem podpisového razítka. Nebylo však dosud rozhodnuto, že tutéž možnost má právnícká osoba – tedy, že by mohla podepsat dokument otiskem razítka s její obchodní firmou.“

¹²¹ *George v. Surrey* (1830) M. & M. 516.

¹²² *Op. cit.* v pozn. č. 21, str. 271.

Ustanovení s. 37 CA ve vztahu ke směnkám cizím a vlastním výslovně stanoví, že tyto se považují za vystavené, akceptované či indosované společností, pokud k uvedenému došlo jménem, za či na účet společnosti oprávněnou osobou.¹²³

Dle původního přístupu soudů k otázce podepisování právnických osob platilo, že pouhé uvedení pozice u podpisu podepisující osoby ve formě např. „X, člen správní rady společnosti Y Ltd“ nebylo dostatečné pro to, aby se jednalo o podpis právnické osoby samotné. Osoba A byla z takového podpisu zavázána osobně.¹²⁴ Tento přístup lze považovat za přehnaně formální, což potvrzují i pozdější rozhodnutí, dle kterých nelze rozumně předpokládat, že by tímto způsobem přebírala podepisující osoba své osobní závazky.¹²⁵

Ohledně podpisů osob slepých či negramotných lze za dostatečný a všeobecně přijímaný způsob podepisování považovat vyznačení značky za přítomnosti svědka.¹²⁶

Osoba jejíž podpis se na směnce neobjeví, nemůže být na základě této směnky žalována.¹²⁷ Soudy dále dovodily, že podepisující musí mít v úmyslu podepsat směnku či jiný převoditelný nástroj („negotiable instrument“). Pokud totiž osoba předkládající směnku uvedla podepisujícího v omyl ohledně povahy předkládaného dokumentu tvrdíce např., že se jedná o běžnou smlouvu, není podepisující ze směnky nijak zavázán.¹²⁸ Odpovědnosti ze svého podpisu je vystaven pouze, jednal-li v nedbalosti a práva se domáhá majitel v dobré víře.¹²⁹

Zmocněnec – zástupce podepisující za zmocnitele je považován v anglickém právu za pouhý „nástroj“, který neprojevuje svou vůli, ale vůli zmocnitele.¹³⁰ Z tohoto důvodu

¹²³ „A bill of exchange or a promissory note is deemed to have been made, accepted or endorsed on behalf of a company if made, accepted or endorsed in the name of, or by or on behalf or on account of, the company by a person acting under its authority.“

¹²⁴ *Elliot v. Bax-Ironside* [1925] 2 K. B. 301; *Kettle v. Dunster and Wakefield* (1927) 43 T. L. R. 770.

¹²⁵ *Bondina Ltd v. Rollway Shower Blinds Ltd* [1986] 1 W. L. R. 517.

¹²⁶ *Op. cit.* v pozn. č. 21, str. 272.

¹²⁷ *Leadbitter v. Farrow* (1816) 5 M. & S. 345.

¹²⁸ Došlo tedy k tzv. „misrepresentation“ ohledně povahy dokumentu – osoba předkládající směnku svým nepravdivým prohlášením přiměla druhou stranu k podpisu. Případná „misrepresentation“ ohledně následků podpisu směnky podepisujícího odpovědnosti nijak nezbavuje.

¹²⁹ *Foster v. Mackinnon* (1869) L. R. 4 C. P. 704; *Lewis v. Clay* (1898) 67 L. J. Q. B. 224.

¹³⁰ V českém právu se v této souvislosti hovoří o poslu nikoli o zmocněnci či zástupci – viz. Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. 7. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2002, str. 150.

mohou být zmocněncem i nezletilé osoby. Zmocněnec nemůže dále delegovat svou pravomoc, není-li k tomu výslovně zmocněn.¹³¹ Zmocnitel je zavázán z podpisu zmocněnce pouze, pokud tento jedná v rámci udělené plné moci (s. 25). Zmocnění k provedení směnečného úkonu nemusí mít nějakou specifickou formu. V některých případech dokonce postačuje, je-li pouze implicitní – vyplývající z okolností.¹³² Např. v situaci, kdy osoba X akceptuje delší dobu směnky za osobu Y a ta své závazky z takto akceptovaných směnek plně respektuje, lze ze všech okolností mít za to, že i v případě dvacáté akceptace v pořadí, jedná osoba X jako zmocněnec osoby Y.

Pokud osoba podepíše směnku jako výstavce, indosant nebo akceptant a připojí k podpisu údaj, že jedná jako zmocněnec určité výslovně uvedené osoby, není z takového úkonu osobně odpovědná.¹³³ Připojí-li však ke svému podpisu pouze údaj, že je zmocněncem, aniž by identifikovala zmocnitele, není její osobní odpovědnost vyloučena. Pokud není z podpisu zřejmé, zda je podepsán zmocnitelem nebo zmocněncem, je nutné v souladu se zněním s. 26 přijmout výklad, který je nejpříznivější pro celkovou platnost směnky.

Zmocnitelem může být pouze entita (forma seskupení), která má právní subjektivitu a je oprávněna ke směnečným úkonům. V jednom případě, žalovaní podepsali směnku jménem „Reformed Presbyterian Church, Stranraer“, tedy pouhého jednotlivého sboru Reformní presbyteriánské církve. Soud dovodil, že žalovaní jsou ze směnky osobně zavázáni, protože sbor jako takový nemůže být dlužníkem ze směnky.¹³⁴

Případné zneužití zmocnění zmocněncem nemá pro majitele v dobré víře žádné negativní dopady. V této souvislosti vznikla např. situace, kdy zmocněnec, ač oprávněn uzavírat kupní smlouvy a indosovat směnky, nebyl nijak zmocněn k sjednávání smluv o půjčce, ve které by zmocnitel vystupoval jakožto dlužník. Tento zmocněnec uzavřel za zmocnitele smlouvu o půjčce s bankou a v rámci zajištění půjčky indosoval na banku dvě směnky. Získané peníze použil pro vlastní potřebu. Soud dovodil, že zneužití zmocnění se nijak

Překládat slovo „agent“ jako posel, by bylo nejen nepřesné, ale navíc by to neodpovídalo ani obsahu samotného pojmu.

¹³¹ Combe's case (1614) 9 Co. Rep. 75.

¹³² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 58, 59.

¹³³ Zmocnění lze vyjádřit např. formulací „per pro“ či pouze zkratkou „pp“.

¹³⁴ M'Meekin v. Easton (1889) 16 R. 363.

nedotklo oprávnění banky vykonat postih proti zmocniteli.¹³⁵ Taktéž zneužití zmocnění a důvěry ze strany advokáta nemá žádný dopad na majitele v dobré víře.¹³⁶

V případě, kdy je zmocněnec oprávněn dle udělené plné moci inkasovat hotovostní platbu za zmocnitele, neznámá to, že může místo hotovosti převzít směnku či šek znějící na zmocnitele.¹³⁷ V souvislosti s tímto závěrem je otázkou, jak by obdobnou situaci řešily soudy v současné době, zvláště v případě přijetí platby prostřednictvím šeku. V souladu s názory literatury lze mít za to, že jednání zmocněnce by v tomto směru bylo považováno za jednání v souladu s běžným způsobem podnikání („ordinary course of business“).¹³⁸

Překročení zmocnění resp. jednání bez jakéhokoli zmocnění může být dodatečně schváleno. V takovém případě je zmocnitel jednáním nezmocněné osoby plně vázán se všemi důsledky z toho plynoucími. Toto však v souladu se zněním s. 24 platí pouze v situaci, kdy nedošlo k padělání ze strany jednající osoby.¹³⁹

V případě sdružení („partnership“)¹⁴⁰ je pro možnost jednat jménem sdružení resp. jménem členů sdružení zásadní, zda se jedná o obchodní či neobchodní sdružení. Rozlišení těchto typů sdružení je stíženo skutečností, že do dnešní doby nebylo vydáno autoritativní rozhodnutí soudu, které by přesně vymezilo, kdy se jedná o neobchodní sdružení.¹⁴¹

Pokud se jedná o obchodní sdružení, má se za to, že všichni členové jsou oprávněni jednat jménem sdružení ve všech záležitostech, které souvisejí s jeho podnikáním. Mohou tak jménem sdružení činit i směnečné úkony, z kterých jsou poté společně zavázáni všichni jeho členové.¹⁴² Lze sice dohodnout, že členové sdružení mohou činit směnečné úkony jeho jménem pouze se souhlasem ostatních členů, ale tato výhrada má efekt pouze mezi členy sdružení. Jestliže však třetí osoba oprávněná ze směnečného úkonu člena sdružení ví, že člen sdružení neměl k tomuto úkonu potřebné zmocnění ostatních členů (není v tomto

¹³⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 66.

¹³⁶ Bryant, Powis & Co. v. Banque de Peuple [1893] A. C. 170.

¹³⁷ Sykes v. Giles (1839) 5 M. & W. 645; Pape v. Westacott [1894] 1 Q. B. 272.

¹³⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 67.

¹³⁹ Ohledně problematiky padělání viz následující kapitola.

¹⁴⁰ V této souvislosti je nutno rozlišovat mezi „Partnership“ upraveným v Partnership Act 1890 a „Limited Liability Partnership“ upraveným v Limited Liability Partnerships Act 2000. Další text se týká pouze sdružení ve smyslu Partnership Act 1890.

¹⁴¹ Op. cit. v pozn. č. 60, s. 70.

směru v dobré víře), nemůže se vůči těmto členům domáhat svého práva. Odpovědnost za směnečné závazky převzaté jménem sdružení se týká i tzv. tichých společníků („dormant partners“).¹⁴³

Členy neobchodního sdružení zavazují směnečné úkony některého z nich pouze v situaci, kdy došlo v tomto směru k výslovnému zmocnění. Lze tak mít za to, že osoba, která chce vymoci své právo ze směnky proti všem členům neobchodního sdružení, musí prokázat, že podepisující člen byl k danému úkonu zmocněn.

Směnečné závazky převzaté jménem sdružení bývalým členem po řádném rozpuštění sdružení ostatní bývalé členy nezavazují, pokud je rozpuštění ve vztahu k třetím osobám dostatečným způsobem oznámeno. V jednom případě, akceptoval bývalý člen sdružení směnku jménem sdružení poté, co bylo sdružení rozpuštěno. Remitent o rozpuštění nevěděl, jeho indosatář však ano. Soud dovodil, že ačkoli indosatář věděl o rozpuštění, může se domoci svých práv i vůči ostatním bývalým členům sdružení a to z důvodu nevědomosti remitenta, od něhož získal svůj titul ke směnce.¹⁴⁴

V případě, že vystoupivší člen sdružení umožní nadále používat své jméno v názvu sdružení, není nijak odpovědný ze směnečných závazků „nového“ sdružení vůči obchodním partnerům, kteří se „starým“ sdružením neobchodovali, pokud vystoupení bylo oznámeno veřejnosti dostatečným způsobem. Za takové oznámení se považuje oznámení v úředním věstníku.¹⁴⁵

Z podpisů, které se mohou objevit na směnce má zásadní význam podpis výstavce, který lze považovat za základní předpoklad platnosti směnky. Pokud tento podpis chybí, je případná akceptace dokumentu směnečníkem zcela neúčinná a dokument není směnkou.¹⁴⁶ Podpis výstavce je obvykle umístěn v pravém dolním rohu na líci směnky. Zcela však postačuje jeho umístění kdekoli jinde, pokud je z jeho umístění zřejmý úmysl výstavce

¹⁴² Lane v. Williams (1692) 2 Vern. 277.

¹⁴³ Partnership Act 1890, s. 5.

¹⁴⁴ Rooth v. Quin (1819) 7 Price 193.

¹⁴⁵ Partnership Act 1890, s. 36/2.

¹⁴⁶ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 7.

„autorizovat“ směnečný text. Tento úmysl může vyplývat i z poznámky uvedené u podpisu.¹⁴⁷

V této souvislosti s podpisem výstavce není bez zajímavosti názor soudu z počátku 18. století, který dovodil, že za zcela dostatečný podpis výstavce směnky vlastní lze považovat i pouhé uvedení jména výstavce ve vlastnoručně napsané směnce („Já, X se zavazují zaplatit...“), aniž by se pod směnečným prohlášením vyskytoval i jen náznak podpisu.¹⁴⁸ S ohledem na to, co se obecně rozumí podpisem, nelze zřejmě uvedený závěr v dnešní době aplikovat.

K podpisu směnky výstavcem může dojít kdykoli do předložení směnky k placení. Skutečnost, že směnka nebyla podepsána v době akceptace či indosace se nijak nedotýká platnosti směnky jako takové.¹⁴⁹ Bez podpisu výstavce není možné žalovat případného akceptanta směnky. Indosace směnky výstavcem na svůj vlastní řad nijak nenahrazuje jeho podpis jakožto výstavce.¹⁵⁰

Na vadu směnky není, pokud se na ní podepíše osoba, která není účastníkem směnečného vztahu – není ani výstavcem ani akceptantem – tzv. nezúčastněná osoba („stranger“). Odpovědnost této nezúčastněné osoby vůči majiteli směnky je v souladu se zněním s. 56 stejná jako v případě indosanta.¹⁵¹

5.2.6. Padělání podpisu

V souladu se zněním s. 1 a s. 5/1 Forgery and Counterfeiting Act 1981 (zákon o padělcích) se osoba dopustí padělání, pokud vyhotoví či má v držbě falešný dokument s úmyslem udat ho jiné osobě jako pravý a přimět tak tuto osobu k určitému jednání či k opomenutí určitého jednání. Tento zákon se s ohledem na znění s. 5/5 výslovně vztahuje i na směnky. Trestem za padělání může být až 10 let vězení.

¹⁴⁷ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 271.

¹⁴⁸ Taylor v. Dobbins (1720) 1 Stra. 399. Obdobný přístup k pouhému uvedení jména dovodil soud v nedávné době ve vztahu k závěti – srov. Wood v. Smith [1993] Ch. 90.

¹⁴⁹ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 274.

¹⁵⁰ South Wales Coal Board v. Underwood (1899) 15 T. L. R. 157.

¹⁵¹ Ohledně postavení nezúčastněné osoby viz kapitola 5. 2. 24.

Směnečné důsledky padělaní podpisů jsou v BEA upraveny v ustanovení s. 24. Dle tohoto ustanovení je padělaný podpis zcela neúčinný, což znamená, že na jeho základě nemohou vzniknout ani zaniknout jakákoli práva. Padělaný podpis tak není považován za podpis a zůstává bez jakékoli relevance.¹⁵² Zejména tak není možné domáhat se na základě padělaného podpisu vyplacení směnečné sumy. To vše platí pouze za předpokladu, že osoba „vůči které podpis směřuje“, není zbavena možnosti padělaní namítat z důvodu „estoppel“.¹⁵³

S ohledem na znění s. 24 lze mít za to, že padělaní jednoho z podpisů nezpůsobuje neplatnost celé směnky. Soudce Devlin v této souvislosti dovodil následující: „...pokud padělaní narušuje nástroj jako celek nebo jeho ústřední část, je nástroj neplatný; týká-li se padělaní pouze jednoho z údů nástroje, zůstává nástroj platný, přestože je stížen vadou.“¹⁵⁴

Účinky ustanovení s. 24 jsou následující. Pokud je padělán podpis výstavce, nejedná se v žádném případě o směnku jím vystavenou.¹⁵⁵ Padělaná akceptace není akceptací.¹⁵⁶ V případě padělaní indosamentu nemůže být nabyvatel majitelem ve vztahu k účastníkům směnečných smluv předcházejícím padělaní. Poslední řádný majitel směnky zůstává i nadále jejím majitelem.¹⁵⁷ Důsledkem nabytí směnky skrze padělaní je taktéž skutečnost, že ani majitel „for value“ v dobré víře nemá obecně právo ze směnky žalovat¹⁵⁸ či obdržet směnečnou sumu.¹⁵⁹ Z toho je zřejmé, že ani akceptantovi ani výstavci směnky vlastní nezaniká zaplacením směnečné sumy takovému majiteli jejich závazek zaplatit.¹⁶⁰

Navzdory tomu, že padělaný podpis nelze na rozdíl od podpisu bez odpovídajícího zmocnění dodatečně schválit, může nastat situace, kdy námitka, že se jedná o padělaný podpis bude odmítnuta z již zmíněného důvodu „estoppel“. Pokud tak směnečník jednou připustil, že akceptace je jeho vlastnoruční, nemůže se později zprostit své povinnosti

¹⁵² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 15.

¹⁵³ Ohledně pojmu „estoppel“ viz kapitola IV.

¹⁵⁴ Kwei Tek Chao v. British Traders and Shippers Ltd [1954] 2 Q. B. 459.

¹⁵⁵ White, F. Commercial Law. Dublin: Thomson Round Hall, 2002, str. 487.

¹⁵⁶ Credit Lyonnais Bank Nederland NV v. ECGD [1998] 1 Lloyd's Rep. 19.

¹⁵⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 277.

¹⁵⁸ Kreditbank Cassel v. Schenkers [1927] 1 K. B. 826.

¹⁵⁹ Bobbett v. Pinkett (1876) 1 Ex. D. 368.

¹⁶⁰ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 278.

zaplatit prokázáním, že akceptace byla padělána.¹⁶¹ Mlčení ohledně padělání může být důvodem „estoppel“, pokud (i) lze prokázat povinnost oznámit padělání, (ii) mlčení bylo úmyslné a vedlo k domněnce, že nástroj je v pořádku, (iii) osoba, která může vznést námitku „estoppel“, utrpěla škodu.¹⁶² Příslušnou osobu není nutné informovat o padělání podpisu akceptanta, pokud zástupce této osoby informaci o padělání již má a nechová se tak, že by osoba s průměrnou inteligencí dovodila zástupcův úmysl informaci o padělání zatajit a poškodit tak zájmy zastoupeného. Zákazník banky, který zjistí, že došlo k padělání jeho podpisu na šeku a nepodá o tom bance informaci, se nemůže vůči bance v případě proplacení šeku ničeho domoci (z důvodu „estoppel“) a to i přesto, že banka jednala nedbale.¹⁶³

5.2.7. Datace, splatnost, místo placení

Je vhodné, ale nikoli nutné, aby směnka byla datována. Zákon v této souvislosti jasně v ustanovení s. 3/4/a stanoví, že směnka není neplatná z důvodu, že by nebyla datována. Není-li datum uvedeno má se za to, že odpovídá dni, kdy byla směnka vystavena. Držitel směnky může v souladu se zněním s. 20 toto datum doplnit.

V souladu se zněním s. 13 platí, že směnka není neplatná z toho důvodu, že byla antidatována (tedy datum uvedené na směnce je dřívější než datum, kdy skutečně došlo k vystavení směnky) nebo postdatována (datum na směnce je pozdější než datum, kdy skutečně došlo k vystavení směnky). Taktéž je výslovně stanoveno, že na platnost směnky nemá vliv uvedení data, které připadá na neděli.

Pokud je směnka výslovně splatná v určité době po datu vystavení a je vystavena bez uvedení tohoto data nebo, kde došlo k nedatované akceptaci směnky splatné v určité době po vidění, může každý držitel směnky vepsat skutečné datum jejího vystavení resp. její akceptace. Splatnost směnky se bude odvíjet od doplněného data.

¹⁶¹ Greenwood v. Martins Bank Ltd [1932] 1 K. B. 371.

¹⁶² Brown v. Westminster Bank Ltd [1964] 2 Lloyd's Rep. 187.

¹⁶³ Ogilvie v. West Australian Mortgage Co. [1896] A. C. 257.

Pokud majitel směnky doplní v dobré víře či z důvodu omylu špatné datum a dále v každém případě, kdy je kýmkoli vepsáno špatné datum, platí, že směnka, kterou nabyt řádný majitel v dobré víře, nemůže být prohlášena za neplatnou. Zákon v tomto případě v ustanovení s. 12 stanoví domněnku, dle které se má za to, že chybné datum je datem správným. Pokud se datum splatnosti směnky neodvíjí od data vystavení resp. data vidění, ale je určeno dohodou („splatno 29 dní po 20. listopadu“) a dojde k vepsání špatného data z důvodu dobré víry či omylu, nelze uvedené aplikovat.¹⁶⁴

V ustanovení s. 13 je stanovena vyvratitelná domněnka, dle které je datum vystavení směnky, akceptace či indosamentu považováno za odpovídající skutečnosti, není-li prokázán opak. Uvedení jiného data ve smlouvě související s vystavením směnky, než které je uvedeno na směnce, nemá ve vztahu k směnečnému údaji význam, pokud se jedná o platnou směnku.¹⁶⁵

Splatnost směnky může být v souladu se zněním s. 3/1 stanovena pouze na viděnou¹⁶⁶ nebo na určitou či určitelnou dobu v budoucnosti¹⁶⁷, přičemž tato budoucí doba není co do délky nijak omezena. Soud v rozhodnutí z roku 1742 dovodil, že pokud je směnka splatná v nikoli dohledné době, ale tato doba musí nastat, jedná se o zcela platnou směnku.¹⁶⁸ Datum splatnosti směnky je ve většině případů určeno již na začátku samotného příkazu zaplatit (např. „pay three days after sight“ – zaplat' 3 dni po vydění, „pay after date“ – zaplat' po určitém datu, „pay on 3rd September“ – zaplat' 3. září).

Pokud doba splatnosti není stanovena, má se v souladu se zněním s. 10 za to, že směnka je splatná na viděnou. Tato domněnka se uplatní pouze v případě, že ze směnky neplyne nějaké relativně určité datum splatnosti. Aplikace uvedeného ustanovení fakticky učiní směnku platnou.¹⁶⁹

¹⁶⁴ Foster v. Driscoll [1929] K. B. 470, 495 (Scrutton L. J.).

¹⁶⁵ „Praesentia corporis tollit errorem nominis“ (existence podstaty převáží nad formální chybou) in Way v. Hearne (1862) 32 L. J. C. P. 34, 40.

¹⁶⁶ Tzv. „sight bill“.

¹⁶⁷ Tzv. „term bill“.

¹⁶⁸ Colehan v. Cooke (1742) Willes 393 (Wilkes C. J.)

¹⁶⁹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 20.

V případě, že je směnka akceptována či indosována po stanoveném okamžiku splatnosti, je ve vztahu k akceptantovi či indosantovi považována za směnku splatnou na viděnou (s. 10/2) a to se všemi důsledky z toho vyplývajícími.

Směnka je dle s. 11 splatná v určitelnou dobu v budoucnosti, pokud je splatná (i) v určité době po stanoveném datu („after date“) či v určité době po vidění („after sight“)¹⁷⁰, (ii) v určité době poté, co nastane vyspecifikovaná událost, která jistě nastane, ačkoli nemusí být předem známo, kdy k tomu dojde. Pokud tak je splatnost v dokumentu navázána na nejistou událost, nejedná se o směnku a případné uskutečnění události na tom nic nemění.

Ve vztahu k platnosti směnky není rozhodné, pokud není zcela jasné, kdy přesně nastane určitá událost, na kterou je navázána splatnost směnky. Za platné byly v této souvislosti považovány směnky, ve kterých byla doba splatnosti navázána na smrt nějaké osoby¹⁷¹, kdy splatnost byla navázána na okamžik dosažení určitého věku oprávněného¹⁷² nebo také směnka, jejíž splatnost byla určena okamžikem, kdy dojde k vyplacení posádky královské lodi.¹⁷³ O tom, zda by soudy rozhodly obdobně i v dnešní době, lze mít určité pochybnosti.

Dokument, jehož splatnost byla určena slovy „on or before ...“ (v určitý den či před ním), nebyl většinou členů senátu Court of Appeal považován za směnku.¹⁷⁴ Disentující soudce Ormerod vyjádřil ve svém stanovisku názor, že uvedené vyjádření splatnosti je zcela v souladu se zákonnými požadavky s. 11 (tedy, že se jedná o směnku splatnou v určité dobu v budoucnosti); dlužníkovi je pouze navíc dáno právo zaplatit dříve.¹⁷⁵

Pokud se v souvislosti s určením doby splatnosti objeví na směnce doložka „after sight“, je nutno tuto doložku vykládat v závislosti na tom, zda je napsána na směnce cizí či směnce vlastní. V případě směnky cizí tato doložka znamená „po akceptaci“ resp. „po provedení

¹⁷⁰ V této souvislosti je tak nutno rozlišovat mezi doložkami „after sight“ (po vidění) a „on demand“ resp. „at sight“ (na viděnou) – viz s. 10/1/a.

¹⁷¹ Roffey v. Greenwell (1839) 10 A. & E. 222.

¹⁷² Goss v. Nelson (1757) 1 Burr. 226.

¹⁷³ Andrews v. Franklin (1716) 1 Stra. 24.

¹⁷⁴ Williamson v. Rider [1963] 1 Q. B. 89.

¹⁷⁵ Uvedený názor soudce Ormeroda převzal i Nejvyšší soud Kanady v případě John Burrows Ltd v. Subsurface Surveys Ltd (1968) 68 D. L. R. (2 D) 354 a také irské soudy – viz např. Creative Press v. Harman [1973] 1 R. 313. V dalších rozhodnutích Court of Appeal týkajících se obdobného problému se soudci v souladu s doktrínou „stare decisis“ přiklonili k názoru vyslovenému v uvedeném rozsudku, ačkoli

protestu pro neakceptaci“ a nikoli pouze „po vidění“. ¹⁷⁶ U směnky vlastní, kde se samozřejmě akceptace neprovádí, je doložka „after sight“ vykládána ve smyslu „po vidění“, tedy po faktickém ukázání směnky výstavci. ¹⁷⁷ Obecně jak ve vztahu ke směnce vlastní tak cizí v souladu se zněním s. 11 platí, že v případě použití doložky „after sight“, musí být doba po vidění blíže specifikována (viz výše).

V obchodní praxi se ohledně doby splatnosti používají doložky typu „at thirty days D/A“ nebo „thirty days acceptance“ (obojí je možno přeložit jako „třicet dnů po akceptaci“) resp. jejich různé variace. Zda dokument s uvedenými doložkami je či není směnkou, záleží vždy na konstrukci doložek předmětného dokumentu. ¹⁷⁸ Soud např. dovodil, že dokument splatný „sixty days from shipment“ (šedesát dnů po odeslání) by mohl být platnou směnkou. ¹⁷⁹

Otevřenou otázkou zůstává, zda uvedení vadné doby splatnosti může být zhojeno určitou a nepodmíněnou akceptací. Ve věci Hong Kong & Shanghai Banking Corp Ltd. v. G. D. Trade Co. Ltd. a Novaknit Hellas S. A. v. Kumar Bros International se Court of Appeal naznačil, že ke zhojení by mohlo dojít. Blíže se však touto otázkou nezabýval.

Ohledně splatnosti směnky má svůj význam i určení místa, kde je směnka splatná, kde má dojít k faktickému zaplacení směnečné sumy. Pokud výstavce směnky zamýšlí, aby směnka byla splatná v určitém specifickém místě, nic mu nebrání, aby toto místo na směnce určil. ¹⁸⁰ Není však nijak odpovědný v situaci, kdy směnka bude předložena k placení v jiném než jím určeném místě. Není-li místo splatnosti směnky určeno, není směnka z tohoto důvodu neplatná (s. 3/4/c).

považovali názor soudce Ormeroda za správný – změnu v tomto směru může přinést až případné rozhodnutí House of Lords.

¹⁷⁶ Campbell v. French (1795) 6 T. R. 200, 212. Stejný závěr dovodily soudy i v USA – viz např. Mitchell v. De Grand (1817) 1 Mason 76.

¹⁷⁷ Holmes v. Kerrison (1810) 2 Taunt. 323; Dixon v. Nuttal (1834) 1 Cr. M. & R. 307.

¹⁷⁸ Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buying) Ltd [1979] 1 Lloyd's Rep. 548; Hong Kong & Shanghai Banking Corp Ltd. v. G. D. Trade Co. Ltd. [1998] C. L. C. 238.

¹⁷⁹ Novaknit Hellas S. A. v. Kumar Bros International [1998] 2 Lloyd's Rep. (Banking) 287.

¹⁸⁰ Pokud výstavce určí místo splatnosti a dojde k akceptaci směnky, jedná se o obecnou akceptaci („general acceptance“) a nikoli o akceptaci speciální („specific acceptance“). O akceptaci speciální by se jednalo pouze v případě, kdy by akceptant v akceptu výslovně uvedl místo, kde jediné směnkou proplatí (srov. s. 19/2/c).

Taktéž ve směnce vlastní může být výstavcem určeno místo, kde má být směnka předložena k placení. Pouze v tomto místě může být směnka předložena, má-li se jednat o řádné předložení k placení a má-li se výstavce stát odpovědným za zaplacení směnky (87/1).

Vlastní směnky vystavené Bank of England jsou splatné pouze v jejím hlavním sídle v Londýně, pokud nebylo ve směnce výslovně stanoveno jinak.¹⁸¹

5.2.8. Neúplné dokumenty¹⁸²

V praxi není neobvyklou situace, kdy výstavce podepíše nevyplněný směnečný formulář – neúplný dokument s úmyslem, aby chybějící směnečné doložky byly doplněny později. Takovýto neúplný dokument – dokument velmi podobný směnce, který neobsahuje zákonné náležitosti směnky, nelze považovat za směnku cizí ani vlastní.

Podrobná úprava těchto dokumentů je obsažena v ustanovení s. 20. Držitel dokumentu je oprávněn doplnit chybějící náležitosti a vytvořit tak platnou směnku. Pokud osoba podepíše čistý list papíru a tento papír předá třetí osobě s tím, že ji zmocňuje k doplnění jednotlivých náležitostí směnky, může tak zmocněná osoba učinit s tím, že podpis může použít jako podpis výstavce, akceptanta či indosanta. Pokud v dokumentu chybí pouze nějaká jednotlivost, ale z celku dokumentu je zřejmé, že mělo jít o směnku, je osoba mající tento dokument v držbě oprávněna doplnit opomenutí a to způsobem, který považuje za správný.

Dokument, který byl jeho držitelem řádně vyplněn, se stává směnkou. K tomu, aby zaplacení této směnky bylo vymahatelné i po osobách, které se podepsaly před doplněním dokumentu, musí k tomuto doplnění dojít (i) v přiměřené době po nabytí dokumentu a (ii) přesně v souladu s obdrženým oprávněním (s. 20/2).

¹⁸¹ Currency and Bank Notes Act 1954, s. 3.

¹⁸² V české praxi se jedná o tzv. neúplné směnky (blankosměnky) upravené v § 10 zákona č. 191/1950 Sb., zákon směnečný a šekový, ve znění pozdějších předpisů. Toto ustanovení resp. i v praxi zažité označení považují za matoucí – neexistuje totiž neúplná směnka, resp. blankosměnka, ale pouze dokument (nástroj) mající znaky směnky, který však směnkou v žádném případě není. Anglické právo je na rozdíl od českého zcela přesné, když používá termín „inchoate instruments“.

V případě převodu směnky na majitele, který je v dobré víře („holder in due course“) se má v souladu s ustanovením s. 20/2 za to, že k doplnění dokumentu došlo řádně a včas. Osoba majitele v dobré víře tak je touto nevyvratitelnou domněnkou spolehlivě chráněna proti případným námitkám, že dokument nebyl doplněn tak, jak měl. Osoba uvedená na směnce jako remitent (první majitel směnky) tímto ustanovením nicméně chráněna není a to nezávisle na tom, že ke kompletaci směnky došlo před tím, než se směnka dostala do jeho rukou. Jako důvod uvádějí soudy v první řadě fakt, že směnka není na remitenta převedena – nejedná se tak o majitele v dobré víře („holder in due course“) a z tohoto důvodu nejsou naplněny zákonné podmínky pro použití uvedeného ustanovení.¹⁸³

Navzdory uvedené skutečnosti se však má i ve vztahu k remitentovi za to, že k doplnění neúplného dokumentu došlo řádně a včas a to, pokud tento může vznést námitku „estoppel“. ¹⁸⁴ Námitku estoppel může remitent vznést za podmínky, že mu byl podepsaný neúplný dokument předán s tím, aby doplnil chybějící směnečné náležitosti.¹⁸⁵ Pokud však byl dokument předán remitentovi pouze do úschovy a složitel nezmocnil remitenta k doplnění a použití dokumentu, není možné estoppel použít – složitel by nebyl ze směnky odpovědný a to ani držitel v dobré víře.¹⁸⁶

Oprávnění doplnit dokument není limitováno pouze na osobu, které byl dokument poprvé předán.¹⁸⁷ Osoba, která převzala dokument od původního držitele, nastupuje na jeho místo a musí doplnit dokument přesně v souladu s původním zmocněním. Nemůže v tomto směru spoléhat na svou případnou dobrou víru.¹⁸⁸

Chyba při doplňování dokumentu nemusí mít vliv na platnost směnky. Např. v situaci, kdy osoba uvedená jako remitent na dokumentu, který již byl indosován, zamýšlí doplnit svůj dosud chybějící indosament a umístí ho pod indosament na směnce se již vyskytující, není tento úkon na úkor práv vyplývajících ze směnky.¹⁸⁹

¹⁸³ *Herdman v. Wheeler* [1902] 1 K. B. 361. Ohledně rozlišení osoby remitenta od majitele v dobré víře („holder in due course“) a problematiky s tím související viz kapitola 5. 2. 15.

¹⁸⁴ Ohledně pojmu „estoppel“ viz kapitola IV.

¹⁸⁵ Op. cit. v pozn. č. 13. str. 273.

¹⁸⁶ *Smith v. Prosser* [1907] 2 K. B. 735.

¹⁸⁷ *Faulks v. Atkins* (1893) 10 T. L. R. 178.

¹⁸⁸ *Hogarth v. Latham* (1878) 3 Q. B. D. 643.

¹⁸⁹ *National Sales Corporation v. Bernardi* [1931] 2 K. B. 188.

V souladu se zněním s. 84 je směnka vlastní neúplným dokumentem až do okamžiku jejího předání remitentovi nebo doručiteli.

5.2.9. Protiplnění ve vztahu ke směnkám

Za jeden ze základních principů common law lze beze sporu považovat nutnost poskytnout protiplnění („consideration“) proti převzetí jakéhokoli závazku. Není-li protiplnění poskytnuto, není převzatý závazek závazný a vymahatelný. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla jsou závazky přijaté ve specifickém písemném dokumentu zvaném „deed“¹⁹⁰, které jsou závazné a vymahatelné navzdory neposkytnutí protiplnění. Protiplněním může fakticky být cokoli, co má hodnotu („something of value in the eye of law“).¹⁹¹

Lze říci, že princip nutnosti poskytnutí protiplnění se vztahuje i na směnky, ale pouze do té míry do jaké nestanoví BEA jinak, což se v zásadním rozsahu děje. Zákon v této souvislosti totiž stanoví nejen to, co lze považovat za protiplnění ve vztahu ke směnkám, ale taktéž stanoví vyvratitelnou domněnku poskytnutí protiplnění – tedy domněnku, která je v přesném opaku k výše uvedenému.¹⁹²

U každého účastníka směnečného vztahu, jehož podpis je na směnce, se v souladu s ustanovením s. 30/1 automaticky presumuje, že poskytl protiplnění, že je účastníkem „for value“. Totéž platí i ohledně majitele směnky (s. 30/2).

Dle s. 2 ve spojení s ustanovením s. 27/1 se dostatečným protiplněním rozumí jakákoli hodnota, která by mohla být považována za dostatečnou při uzavření smlouvy a dále i jakýkoli již existující závazek („antecedent debt or liability“).

Možnost, aby protiplnění bylo tzv. minulé („past consideration“) je dalším výrazným rozdílem od zásad, kterými se obecně řídí smluvní právo, když ve smluvním právu zásadně

¹⁹⁰ „Deed“ je forma písemného dokumentu, z jehož líce musí vyplývat úmysl vyhotovit „deed“. Do 31. července 1990 bylo nutné opatřit „deed“ pečeti. Pokud se tak nestalo, nebylo možné přijaté závazky vymáhat. V současné době pro možnost vykonatelnosti stačí, aby byl dokument podepsán jeho vyhotovitelem – zavazující se osobou či jeho zástupcem a to za přítomnosti dvou svědků a doručen obmyšlené osobě. Specifické požadavky platí ohledně přebírání závazků jménem obchodní společnosti. Pokud je „deed“ smlouvou, označuje se jako „speciality“. Závazek přijatý v „deed“ se označuje jako „covenant“.

¹⁹¹ Treitel, G. H. The Contract Law. 11. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2003, str. 67.

¹⁹² Op. v pozn. č. 60, str. 243.

platí maxima „consideration must not be past“ (protiplnění nesmí být minulé). Existující splatný závazek je tak řádným protiplněním proti vystavení směnky. Musí zde však existovat určitá souvislost mezi závazkem a směnkou.¹⁹³ Minulým protiplněním může být ve většině případů pouze závazek vystavce směnky. S ohledem na okolnosti to však může být závazek i jiného z účastníků směnečného vztahu. Názor na to, zda závazek osoby, která není účastníkem směnečného vztahu, lze považovat za vyhovující protiplnění, není jednoznačný. Soudy dovodily jak nemožnost¹⁹⁴ tak možnost uvedeného.¹⁹⁵

Obecně dále platí, že příslib zaplatit dluh jiného není vymahatelný, pokud příjemce slibu neutrpí nějaký typ újmy – neposkytne nějaké protiplnění proti závazku třetí osoby. Ve vztahu ke směnkám uznaly soudy možnost vymáhat směnku poskytnutou na úhradu dluhu třetí osoby bez ohledu, zda došlo k újmě (protiplnění) či nikoli.¹⁹⁶ Také v případě dluhu přisouzeného soudem je možné na tento dluh vystavit směnku s budoucí splatností. Řádným protiplněním proti vystavení směnky je v tomto případě rozsudek soudu, přičemž se má za to, že došlo k dohodě, že věřitel ne zahájí exekuční řízení dříve než po splatnosti směnky.¹⁹⁷

Za řádné protiplnění se dále považují i vzájemné proti sobě jdoucí vystavení nebo akceptace dvou směnek. Případné nezaplacení jedné ze směnek nehraje roli.¹⁹⁸ Hodnota protiplnění nemusí být stálá, může v průběhu času kolísat.¹⁹⁹ Protiplněním taktéž může být soudní smír a to nezávisle na tom, že fakticky neexistoval dostatečný podklad pro podání žaloby a to za podmínky, že osoba přijímající směnku byla ohledně dostatečnosti podkladu v dobré víře.²⁰⁰ Směnka vystavená obžalovaným ve prospěch poškozeného k úhradě jeho nákladů souvisejících se soudním řízením, jejíž směnečná suma byla určena soudem s tím, že jako její protiplnění soud přislíbil uložit nižší trest, byla taktéž považována za směnku poskytnutou proti řádnému protiplnění.²⁰¹

¹⁹³ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 283.

¹⁹⁴ *Oliver v. Davis* [1949] 2 K. B. 727.

¹⁹⁵ *Balfour v. Sea Fire Life Assurance Co.* (1857) 3 C. B. (N. S.) 300.

¹⁹⁶ *Willers v. Stevens* (1846) 15 L. J. Ex. 108; *Walton v. Maskell* (1844) 14 L. J. Ex. 54.

¹⁹⁷ *Baker v. Walker* (1845) 14 M. & W. 465.

¹⁹⁸ *Rose v. Sims* (1830) 1 B. & Ad. 521.

¹⁹⁹ *Pease v. Hirst* (1829) 10 B. & C. 122.

²⁰⁰ *Eastern Township Lumber Co. v. Lynch* (1920) 48 N. B. R. 28.

²⁰¹ *Beeley v. Wingfield* (1809) 11 East 46.

Pouhou naturální obligaci nelze obecně považovat za dostatečné protiplnění. V případě směnek to však možné je a to např. za situace, kdy je směnka vystavena proti dluhu, který byl v době vystavení již promlčen.²⁰² Taktéž morální závazek se v obecném smluvním právu nepovažuje za odpovídající protiplnění. V případě směnek je takovýto závazek považován za vyhovující za podmínky, že je dostatečně silný.²⁰³

Ohledně otázky, zda lze poskytnuté protiplnění považovat za odpovídající hodnotě směnky či nikoli, je třeba říci, že rozhodující jsou konkrétní okolnosti případu a jen těžko lze nalézt vždy aplikovatelné vodítko. Obecně však platí, že protiplnění nemusí být zcela adekvátní.²⁰⁴ Rozhodnutí amerického soudu v této souvislosti stanovilo, že směnka může být vždy prodána za takovou cenu, na které se strany dohodly a k převodu vlastnictví dojde nezávisle na tom, zda je cena malá či velká.²⁰⁵ Zcela neadekvátní protiplnění může být důkazem špatné víry či podvodu spáchaného v souvislosti s některým směnečným úkonem.²⁰⁶

Protiplnění nesmí být protizákonné. Protiplnění je protizákonné nejen pokud tak vyplývá ze zákona či common law. Dle common law se za protizákonné považuje i protiplnění, které je v rozporu s morálkou či veřejným pořádkem. Protizákonným je dále i protiplnění, které má zakrýt spáchání trestného činu. Majitel v dobré víře však nabývá směnku prostou jakýchkoli vad – případně vadné protiplnění poskytnuté v minulosti tak ve vztahu k němu nehraje roli.²⁰⁷ Případná hrozba podat trestní oznámení nemusí nutně vést k neplatnosti následně uzavřené smlouvy, dle které se dlužník zavazuje poskytnout zajištění dluhu, resp. k neplatnosti indosace směnky poskytnuté jako zajištění.²⁰⁸

Jak bude zmíněno dále v kapitole 5. 2. 24., je dle s. 28/i možná existence tzv. akomodační směnky, tedy směnky, která byla vystavena, přijata či indosována ve prospěch určité osoby, aniž by bylo takovémuto výstavci, akceptantovi či indosantovi (společně „akomodantovi“) poskytnuto jakékoli protiplnění. Akomodant je ze svého podpisu

²⁰² Eastwood v. Kenyon (1840) 11 A. & E. 438.

²⁰³ Re Whitaker (1889) 42 Ch. D. 119.

²⁰⁴ Jones v. Gordon (1877) 2 App. Cas. 616.

²⁰⁵ Dresser v. Missouri Co. (1876) 3 Otto 92, U. S. Sup. Ct.

²⁰⁶ Guest, T. Chalmers & Guest on Bills of Exchange, London: Sweet & Maxwell, 1998, str. 229.

²⁰⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 254.

²⁰⁸ Flower v. Sadler (1882) 10 Q. B. D. 572, 576.

odpovědný každému majiteli nezávisle na tom, zda tento věděl, že daná osoba je akomodantem (s. 28/2). Toto neplatí, pokud je nabyvateli směnky známo, že se převodce zavázal akomodantovi směnku dále nepřevádět.²⁰⁹

Navzdory uvedenému je za určitých okolností možné s úspěchem namítat neposkytnutí protiplnění. Vše závisí na blízkosti vztahu mezi namítající osobou a osobou, vůči které je namítáno neposkytnutí protiplnění. Anglické právo v této souvislosti hovoří o bezprostředních účastnících směnky („immediate parties“) a účastnících nikoli bezprostředních („remote parties“). Bezprostředními účastníky jsou např. výstavce a akceptant, remitent a výstavce nebo indosant a bezprostřední indosatář. Nikoli bezprostředními účastníky jsou např. remitent a akceptant nebo indosatář a akceptant.

Mezi bezprostředními účastníky směnečného závazku je námitka neposkytnutí protiplnění možná a lze se jejím prostřednictvím úspěšně ubránit případné žalobě. Soud řešil v této souvislosti následující případ. X jmenoval Y vykonavatelem své závěti s tím, že jakožto úhradu za výkon činností po jeho smrti vystavil v jeho prospěch směnku splatnou na viděnou. Y však proti všemu očekávání zemřel dříve než X a vykonavatelé závěti osoby Y žalovali X z vystavené směnky. Z důvodu neposkytnutí jakéhokoli protiplnění mezi bezprostředními účastníky směnečného závazku soud žalobu zamítl.²¹⁰ Uvedený závěr byl soudem potvrzen i v nedávné době.²¹¹ Namítat lze mezi bezprostředními účastníky i částečné neposkytnutí protiplnění, lze-li tuto část vyčíslit.²¹²

Ohledně nikoli bezprostředních účastníků směnečného vztahu platí následující. Námitku neposkytnutí protiplnění zásadně nelze vznášet proti majiteli směnky v dobré víře („holder in due course“) (zde je nutné mít na paměti, že se nejedná o remitenta – prvního majitele směnky, ale některého z následujících nabyvatelů), resp. tato námitka nemá v soudním řízení šanci na úspěch. Námitka však může být úspěšná, jedná-li se o pouhého majitele nebo majitele „for value“.²¹³ Důvodem pro tento závěr je skutečnost, že majitel, který není

²⁰⁹ Hornby v. McLaren (1908) 24 T. L. R. 494.

²¹⁰ Solly v. Hinde (1834) 2 Cr. & M. 516.

²¹¹ Nova (Jersey) Knit Ltd v. Kammgarn Spinnerei GmbH [1977] 1 W. L. R. 713.

²¹² Forman v. Wright (1851) 11 C. B. 481.

²¹³ Ohledně rozlišení různých typů majitelství ke směnce viz kapitola 5. 2. 15.

majitelem „in due course“, nabývá směnku zatíženou všemi předchozími vadami titulu a případnými námitkami předchozích účastníků směnky (srov. s. 29).²¹⁴

V souvislosti s možností darovat směnku *inter vivos* (když darování je jedním z případů, kdy z povahy věci není poskytováno protiplnění) soudy dovodily, že obdarovaný nemůže vymáhat po dárci zaplacení směnečné sumy.²¹⁵ Nic mu však nebrání vymáhat platbu po předcházejících účastnících směnky.²¹⁶ Osoba, která nabyla směnku od obdarovaného, může vymáhat po dárci pouze částku, kterou sama zaplatila a nikoli celou směnečnou sumu.²¹⁷

5. 2. 10. Směnečná způsobilost

V souladu s ustanovením s. 22/1 se může každý směnečně zavazovat ve stejném rozsahu, v jakém se může zavazovat smluvně. Výslovně je dále stanoveno, že právnické osoby nemohou přebírat závazky jakožto výstavce, indosant nebo akceptant, pokud to neumožňují speciální zákony upravující jejich postavení.

Pokud je směnka vystavena či indosována nezletilým, či právnickou osobou, která nemá způsobilost směnečně se zavazovat, je majitel směnky oprávněn obdržet směnečnou sumu (resp. vymáhat zaplacení této sumy) po ostatních subjektech ze směnky zavázaných – směnka se tak v souladu se zněním s. 22/2 nestává z důvodu podpisu nezpůsobilých osob neplatnou.

Ustanovení s. 22/2 neuvádí následky situace, kdy je směnka nezpůsobilou osobou akceptována. Je však zřejmé, že tyto následky budou obdobné jako při vystavení či indosaci. Navíc v situaci, kdy majitel směnku akceptovanou nezpůsobilou osobou indosuje, nemůže s ohledem na znění s. 55/2/c tuto skutečnost jakkoli namítat z důvodu „estoppel“.²¹⁸

²¹⁴ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 266.

²¹⁵ *Easton v. Pratchett* (1835) 1 Cr. M. & R. 798; *Holliday v. Atkinson* (1826) 5 B. & C. 501.

²¹⁶ *Easton v. Pratchett* (1835) 1 Cr. M. & R. 798.

²¹⁷ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 60.

²¹⁸ Ohledně pojmu „estoppel“ viz kapitola IV.

Jak bylo uvedeno již výše, způsobilost právnických osob přebírat směnečné závazky musí být umožněna zněním speciálních zákonů upravujících postavení právnických osob. Právnickým osobám regulovaným CA vyplývá možnost směnečně se zavazovat z ustanovení s. 37. Common law v souvislosti s možností přebírat směnečné závazky stanovilo, že právnická osoba může převzít směnečný závazek, pokud existuje alespoň implikované oprávnění tak učinit. Za implikované oprávnění se považovalo např. založení právnické osoby za účelem podnikání.²¹⁹

V souvislosti se směnečnými závazky právnických osob regulovaných CA vznikají zajímavé otázky ohledně případné osobní odpovědnosti členů statutárních orgánů. Ze znění s. 349/1/c CA vyplývá, že firma společnosti musí být čitelně uvedena na všech směnkách, šecích či peněžních poukázkách, pokud mají být považovány za vystavené jménem společnosti. Nemusí však být výslovně stanoveno, že osoba jedná jménem společnosti.²²⁰ Dle ustanovení s. 349/4 CA se členové statutárního orgánu, či osoby jednající za společnost, které při podpisování výše uvedených nástrojů jménem či za společnost neuvedou firmu společnosti, vystavují riziku pokuty a dále i odpovědnosti z příslušného nástroje, pokud dlužná částka není řádně uhrazena společností.²²¹ Firma společnosti uvedená na nástroji musí odpovídat firmě zapsané v příslušném rejstříku. Obecně je akceptována možnost použití zkratky ohledně dodatku rozlišujícího typ společnosti (např. „Ltd“ místo „Limited“).²²²

Soudy došly v souvislosti s vyznačováním firmy k následujícím závěrům. Pokud žalobce uvedl ve směnce nesprávnou firmu společnosti X a osoba oprávněná jednat jménem společnosti X se pod tuto předem vyznačenou firmu podepsala za účelem akceptu, není tato osoba osobně odpovědná z důvodu „estoppel“²²³ na straně žalobce.²²⁴ Dojde-li ze strany člena statutárního orgánu k vadnému podpisu směnky, nemůže se tento zprostit osobní odpovědnosti za zaplacení směnky dodatečnou opravou jejího textu.²²⁵

²¹⁹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 47.

²²⁰ Okell v. Charles (1876) 34 L. T. 822.

²²¹ Uvedené bylo dovozeno i v soudních rozhodnutích např. Atkins v. Wardle (1889) 58 L. J. Q. B. 377.

²²² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 48. Srov. též ss. 26 a 27 CA.

²²³ Ohledně pojmu „estoppel“ viz kapitola IV.

²²⁴ Durham Fancy Goods Ltd v. Michael Jackson (Fancy Goods) Ltd [1968] 2 Lloyd's Rep. 98.

²²⁵ Blum v. OCP Repartition SA [1988] F. L. R. 229.

V případě, kdy stanovy společnosti umožňují, aby statutární orgán zmocnil určitou osobu (např. výkonného ředitele) k vystavování směnek na účet společnosti a tato osoba vystaví směnku bez požadovaného zmocnění, má se v zájmu třetích osob jsoucích v dobré víře za to, že se jedná o směnku společnosti.²²⁶

Směnka může být akceptována pouze osobou, která je určena jako směnečník (s výjimkou akceptu pro čest). Z tohoto důvodu soud dovodil, že v situaci, kdy směnku za společnost (určenou ve směnce jako směnečník) podepíše osoba, která neměla k tomuto aktu jakékoli zmocnění, není z této směnky zavázána nejen společnost, ale ani předmětná osoba.²²⁷

Zajímavé situace vznikají v případech, kdy stranou zavázanou ze směnky jsou osoby, které v okamžiku podpisu směnky nedokázaly posoudit následky svého jednání či nejednaly zcela svobodně. Vedle nezletilých se jedná zejména o osoby jednající pod nátlakem resp. výrazným vlivem jiné osoby²²⁸, osoby jednající v duševní poruše a osoby opilé či jinak omámené.

Výkon výrazného vlivu na zletilou osobu ohledně např. vystavení směnky může být důvodem, proč soud nepřipustí výkon práv ze směnky proti takto ovlivněné osobě a to za podmínky, že směnka není v rukou majitele v dobré víře.²²⁹ Důkazní břemeno ohledně dobré víry leží na straně majitele směnky.²³⁰

Námítka duševní poruchy ob stojí, pouze pokud žalovaný před soudem prokáže, že osoba, které se svým podpisem na směnce zavazoval, věděla o závažnosti duševní poruchy a tedy i naprosté neschopnosti porozumět učiněnému úkonu. Pokud toto žalovaný prokáže, je na žalujícím majiteli, aby prokázal svou dobrou víru. Prokáže-li jí, soud námítku zamítne a žalobci vyhoví.²³¹ Obdobná pravidla se vztahují na osoby pod vlivem alkoholu či jiných omamných látek.

²²⁶ Dey v. Pullinger Engineering Co. [1921] 1 K. B. 77.

²²⁷ Bult v. Morrell (1840) 12 A. & E. 745.

²²⁸ U některých vztahů (např. mezi advokátem a klientem, lékařem a pacientem, manželi, rodiči a dětmi) platí vyvratitelná domněnka, že zde dochází k výraznému či nepatřičnému ovlivňování („undue influence“) – osoba A. pod vlivem osoby B. učiní něco, co by jinak jistě neučinila.

²²⁹ Archer v. Hudson (1846) 15 L. J. Ch. 211.

²³⁰ Talbot v. Von Boris [1911] 1 K. B. 854.

²³¹ Imperial Loan Co. v. Stone [1892] 1 Q. B. 599.

5. 2. 11. Remitent, doručitel

Dle common law platilo, že tam, kde směnka nebyla splatná doručiteli, bylo nutno jmenovat či jinak vyspecifikovat první osobu oprávněnou ze směnky (remitenta) takovým způsobem, aby tato osoba nebyla zaměnitelná s jinou osobou stejného jména. Dostatečná specifikace byla dle common law nutná taktéž v případě dalších osob, které nabyly směnku na základě indosamentu (indosatářů), pokud tento indosament byl tzv. speciálním indosamentem.²³²

Pravidla common law byla přetransformována do ustanovení s. 7, který stanoví, že pokud směnka nezní na doručitele, musí být remitent jmenován či jinak identifikován s dostatečnou určitostí. Dále zákon v ustanovení s. 32/4 výslovně stanoví, že chybné označení remitenta či indosatáře ve směnce splatné na řad není nijak na překážku tomu, aby tyto osoby směnku dále zcela platně indosovaly.

Z uvedeného je zřejmé, že směnku je možno učinit splatnou doručiteli či na řad určité osoby. V praxi nejvíce obvyklý způsob jak učinit směnku splatnou na doručitele je napsání slova „bearer“ (doručitel) do textu směnečného příkazu. Lze mít za to, že je možné i jiné slovo či spojení.²³³ V souladu se zněním s. 8/4 se za směnku splatnou na řad považuje směnka, (i) ve které to je výslovně vyjádřeno nebo (ii) je-li jako remitent určena konkrétní osoba a není vyloučena převoditelnost směnky. K tomu, aby směnka byla považována za spatnou na řad postačí, zní-li příslušná doložka např. „Pay X £ 10“ (Zaplat' osobě X £ 10). Slova „na řad“ se tak v textu směnky nemusí vůbec objevit, je to však v praxi běžné.²³⁴

Dojde-li ve jménu remitenta k pravopisné chybě, připouštějí soudy důkaz, že žalobce je skutečně zamýšleným oprávněným.²³⁵ Lze mít obecně za to, že drobné nepřesnosti ve jméně či obchodní firmě nejsou na překážku určitosti osoby remitenta. Pochybnosti ohledně jeho osoby lze navíc vyvrátit i s pomocí dalších údajů uvedených na směnce.²³⁶

²³² Ohledně speciálního indosamentu srov. kapitulu 5.2.14.

²³³ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 280.

²³⁴ Typická doložka zní např.: „Pay X or order“, „Pay to the order of X“.

²³⁵ Willis v. Barrett (1816) 2 Stark, 29.

²³⁶ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 279.

V případě, kdy je vystavena směnka a existují dvě osoby stejného jména, otec a syn, je stanovena vyvratitelná domněnka, že oprávněným je otec.²³⁷

Pokud se směnka, která není splatná doručiteli, dostane do rukou osoby odlišně od osoby remitenta, nemůže tato osoba nabýt vlastnictví ke směnce a ani směnku platně převést. Soud řešil v této souvislosti situaci, kdy byla vystavena směnka, kde jako směnečník byl uveden pozdější žalovaný a jako osoba oprávněná pan Henry Davis. Směnka se dostala do rukou jiného Henryho Davise (dále jen „jmenovec“). Žalovaný akceptoval směnku a jmenovec ji indosoval na žalobce. Bylo prokázáno, že indosament nebyl učiněn oprávněným Henrym Davisem, ale jmenovcem. Soud na základě této skutečnosti rozhodl, že za uvedených okolností nenabyl žalobce vlastnického práva ke směnce a žalobu na zaplacení směnečné sumy zamítl.²³⁸

V případě, kdy je remitent fiktivní či neexistující osobou, může být směnka v souladu se zněním s. 7/3 považována za splatnou doručiteli. Před přijetím BEA byla rozhodnutí ohledně důsledků existence fiktivního oprávněného, resp. „přeměny“ směnky znějící ve prospěch fiktivního oprávněného na směnku na doručitele značně nejednotná. Soud např. uznal oprávnění držitele nakládat se směnkou jakožto se směnkou znějící na doručitele a to z toho důvodu, že akceptant v okamžiku akceptace věděl, že remitent je fiktivní osobou.²³⁹ V dalším případě, který se týkal přijetí pro čest, soud dovodil, že směnka je splatná doručiteli a to navzdory tomu, že čestný akceptant v okamžiku akceptace prokazatelně nevěděl, že remitent je fiktivní.²⁴⁰

S ohledem na současné znění zákona není podstatné, zda akceptant v době přijetí směnky ví či neví o fiktivnosti remitenta. Při posouzení, zda se jedná o fiktivního remitenta ve smyslu s. 7/3, je rozhodující úmysl výstavce směnky. V případě neexistujícího remitenta je úmysl výstavce zcela bezvýznamný a ustanovení s. 7/3 se použije nehledě na to, zda výstavce věřil, že osoba remitenta je osobou skutečně existující či nikoli.²⁴¹

²³⁷ Sweeting v. Fowler (1815) 1 Stark. 106.

²³⁸ Mead v. Young (1790) 4 T. R. 28.

²³⁹ Gibson v. Minet (1791) 1 H. Bl. 569.

²⁴⁰ Phillips v. im Thurm (1866) L. R. 1 C. P. 463.

²⁴¹ Clutton v. Attenborough [1897] A. C. 90.

Otázka fiktivního remitenta byla ve značném rozsahu řešena v důležitém a již výše zmíněném případě *Bank of England v. Vagliano* [1891] A. C. 107.²⁴² Okolnosti případu byly následující. Obchodník Vagliano měl v Oděse svého obchodního partner Vucina, který pravidelně na úhradu za doručeného zboží vystavoval směnky na řad dodávající společnosti C. Petridi & Co., přičemž směnečníkem byl vždy Vagliano. Zaměstnanec Vagliana jménem Glyka vyhotovil směnky, které zcela odpovídaly směnkám vystavovaným Vucinem a nechal Vaglianovi tyto směnky akceptovat. Poté padělal indosament společnosti C. Petridi & Co. s tím, že indosament zněl na fiktivní osobu jménem Maratis. Jakožto Maratis zinkasoval zaměstnanec Glyka od Bank of England částky, na které směnky zněly. Hlavním sporným bodem bylo, zda banka mohla směnky považovat za směnky znějící na doručitele (když remitent označený jménem Maratis byl, jak se později ukázalo fiktivní) a mohla tak předložené směnky zaplatit z Vaglianova bankovního účtu.

V House of Lords zazněly mimo jiné následující názory. Soudce lord Halsbury v první řadě předmětné směnky za směnky vůbec nepovažoval a dále dovodil, že i kdyby se o směnky jednalo mělo Vaglianovo faktické chování za následek, že tento nemohl popírat jejich platnost a ani se pokoušet vyhnout důsledkům vyplývajícím ze s. 7/3.²⁴³ Soudci lordi Hershell a Watson dovodili, že směnka má být považována za splatnou doručiteli ve všech případech, kdy osoba uvedená jako remitent je buď neexistující nebo sice existující, ale nikoli zamýšlená jako skutečný remitent.²⁴⁴ House of Lords nakonec rozhodl ve prospěch banky – směnky považoval za splatné doručiteli s tím, že banka byla oprávněna odepsat příslušné částky z Vaglianova účtu.

V praxi se občas objevují dokumenty, které sice obsahují příslib zaplatit („we promise to pay on demand £ 100“), ale neobsahují jakýkoli bližší údaj o osobě, které je platba slibována – není v nich označen oprávněný z učiněného závazku a ani v nich není uvedeno, že mají být splatné doručiteli. Dokument uvedeného znění byl v jednom případě předán

²⁴² Tento „case“ lze bez nadsázky považovat, za jedno z nejdůležitějších rozhodnutí soudů ve směnečné věci, které kdy bylo v Anglii vyneseno.

²⁴³ Jedná se o „estoppel by conduct“ – viz kapitola IV.

²⁴⁴ Soudce lord Hershell na str. 153 rozsudku uvedl: „Došel jsem k závěru, že pokud je jméno remitenta napsáno na směnku nikoli s úmyslem, aby tato osoba skutečně obdržela směnečnou sumu, je tato osoba fiktivním remitentem ve smyslu zákona a to nezávisle na tom, zda se jedná o jméno existující osoby či nikoli. Se směnkou lze tak každopádně nakládat jako se směnkou splatnou doručiteli.“

výstavcem třetí osobě s úmyslem, aby s dokumentem bylo nakládáno jako se směnkou vlastní. Poté co došlo ke sporu ohledně proplacení uvedeného dokumentu, soud rozhodl, že se skutečně jedná o směnkou vlastní a to splatnou doručiteli.²⁴⁵ Soud řešil také případ, kdy místo oprávněného bylo uvedeno pouze „pay to---order“ (zaplat'---na řad). Dokument byl indosován výstavcem, ale osoba remitenta nebyla nikdy doplněna. Z tohoto důvodu soud dovodil, že dokument byl směnkou „payable to my order“ (splatnou na vlastní řad) a výstavci tak nic nebránilo v tom, aby ji platně indosoval.²⁴⁶

Výstavce může v souladu se zněním s. 5/1 učinit směnkou splatnou nejen na svůj vlastní řad, ale poměrně překvapivě i na řad směnečníka. Když je směnka vystavena na vlastní řad výstavce či na řad směnečníka, stává se v okamžiku blankoindosace směnkou splatnou doručiteli. Pokud je směnečníkem banka a směnka je vystavena na řad směnečníka, může banka buď odepsat směnečnou sumu z účtu výstavce nebo směnkou dále převést.²⁴⁷

Zákon stanoví, že směnkou je možné učinit splatnou dvěma či více remitentům, kteří mohou být ze směnky oprávněni nejen společně a nerozdílně, ale i alternativně (s. 7). V této souvislosti lze mít za to, že alternativně mohou být stanoveni i indosatáři. Ohledně směnky splatné více remitentům či indosatářům, kteří nejsou ve sdružení, je k dosažení platného převodu směnky nutná v souladu se zněním s. 32/3 indosace všech, není-li jeden z nich zmocněn k převodu za ostatní.

5. 2. 12. Směnečník

V souladu se zněním s. 6/1 musí být směnečník ve směnce identifikován s dostatečnou určitostí. V případě, kdy je směnka akceptována určitou osobou navzdory tomu, že směnečník na směnce není vůbec uveden, soud dovodil, že tato skutečnost jde k tíži akceptanta a ten nemůže v tomto směru nic namítat.²⁴⁸ O více než deset let později došel soud k závěru, že směnečník a akceptant musí být jedna a tatáž osoba. Pokud tomu tak není

²⁴⁵ *Daun v. Sherwood* (1895) 11 T. L. R. 211.

²⁴⁶ *Chamberlain v. Young and Tower* [1893] 2 Q. B. 206.

²⁴⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 34.

²⁴⁸ *Gray v. Milner* (1819) 8 Taunt. 739.

a směnku „prijme“ osoba odlišná od uvedeného směnečníka, nedošlo fakticky k přijetí směnky. Jedinou výjimkou je případ akceptace pro čest.²⁴⁹

Zákon umožňuje, aby příkaz zaplatit byl adresován i více osobám. Není však možné, aby příkaz zaplatit byl alternativní resp., aby v případě neakceptace jedním ze směnečníků se majitel musel obrátit na dalšího z uvedených směnečníků (s. 6/2). V této souvislosti je třeba rozlišovat mezi směnečníkem a podpůrným adresátem dle s. 15.

Se směnkou, ve které je osoba směnečníka totožná s osobou výstavce, může majitel v souladu se zněním s. 5/2 nakládat jako se směnkou cizí nebo vlastní – záleží pouze na jeho vůli.

Pokud směnka nařizuje směnečníkovi zaplatit bez akceptace, jedná se stále o směnku cizí.²⁵⁰

5. 2. 13. Přijetí směnky

Přijetím směnky vyjadřuje směnečník souhlas s příkazem výstavce – zavazuje se zaplatit směnečnou sumu při splatnosti směnky. Do okamžiku přijetí směnky není směnečník ze směnky jakkoli zavázán. Akceptací získává směnka „přidanou hodnotu“²⁵¹ – roste její reálná hodnota a tedy i šance výhodně ji eskontovat. Z povahy věci a v souladu se zněním s. 89/3 se ustanovení týkající se přijetí nepoužijí ve vztahu ke směnkám vlastním.

Nástroj, který nebyl přijat řádně a včas, je stále převoditelnou směnkou a směnečná suma uvedená v takovéto směnce je vymahatelná proti výstavci a případným indosantům.

Obvykle je přijetí vyjádřeno slovem „accepted“ (akceptuji, přijímám) s následným podpisem směnečníka, který je obvykle umístěn na lici směnky.²⁵² Podpis však může být umístěn i na rubu. Zákon totiž v s. 17/1 pouze požaduje, aby podpis byl umístěn „on the

²⁴⁹ Polhill v. Walter (1832) 3 B. & Ad. 114.

²⁵⁰ National Park Bank v. Berggren (1914) 110 L. T. 907.

²⁵¹ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 270.

²⁵² Op. cit. v pozn. č. 21, str. 264.

bill“, tedy na směnce.²⁵³ Je-li směnka přijata více akceptanty, jsou tito vždy odpovědní za zaplacení směnečné sumy společně a nerozdílně.

Přijetí není platné pokud (i) není napsáno na směnku a podepsáno směnečníkem, přičemž platí, že pouhý podpis směnečníka je dostačující, (ii) vyjadřuje úmysl směnečníka uhradit směnečnou sumu jinak než v penězích (s. 17). Soud v této souvislosti jednoznačně dovodil, že přijetí spojené s příslibem zaplatit směnečnou sumu jinou směnkou, není přijetím.²⁵⁴

Ohledně otázky možnosti přijetí směnky osobou neuvedenou na směnce jako směnečník zmíněné v předchozí kapitole se soudy nakonec přiklonily k závěru, že směnka může být přijata pouze směnečníkem. Jedinou výjimkou potvrzující toto pravidlo je přijetí pro čest.²⁵⁵ Pokud byla směnka vystavena na společnost a „přijetí“ provedla osoba, která nebyla oprávněna jednat jménem společnosti a ani nebyla k přijetí zmocněna, nedošlo k přijetí směnky a osoba sama není z takového přijetí osobně zavázána.²⁵⁶

Pokud je směnečník fiktivní osobou či osobou nezpůsobilou ke směnečným úkonům, může být se směnkou nakládáno jako se (i) směnkou cizí, která nebyla přijata (s. 41/2/a) nebo (ii) směnkou vlastní (s. 5/2).

Je-li ve směnce uvedeno více směnečníků, měly by všechny tyto osoby směnku akceptovat. Neučiní-li tak, jedná se v souladu se zněním s. 19/2/e o tzv. přijetí s výhradou (viz níže) a majitel může se směnkou nakládat, jako se směnkou jejíž přijetí bylo odmítnuto (s. 44/1). Pro konkrétního směnečníka, který směnku přijal, je jeho úkon vždy zavazující.²⁵⁷

Směnka může být v souladu se zněním s. 18 přijata (i) již v době, kdy se nejedná o směnku, tedy i před podpisem samotného výstavce, (ii) po splatnosti či (iii) poté, co již jednou bylo odmítnuto její přijetí či zaplacení. Dojde-li k přijetí směnky po splatnosti, je směnka považována za splatnou na viděnou (s. 10/2). Pokud je odmítnuto přijetí směnky splatné po viděné, avšak směnečník následně směnku přijme, je majitel oprávněn,

²⁵³ Young v. Glover and Glover (1857) 3 Jur. N. S. 637.

²⁵⁴ Russell v. Phillips (1850) 14 Q. B. 891.

²⁵⁵ Davis v. Clarke (1844) 13 L. J. Q. D. 305.

²⁵⁶ Bule v. Morrell (1840) 12 A. & E. 745.

v souladu se zněním s. 18/3 požadovat po směnečníkovi, aby při přijetí uvedl datum prvního předložení k přijetí – majitel se tím dostane do pozice, v jaké by byl v případě řádného prvního přijetí.

Datum přijetí směnky se považuje za odpovídající skutečnosti, není-li prokázáno, že k přijetí došlo v jiný den (s. 13/1). V případě, kdy není na směnce uvedeno datum přijetí, má se za to, že k němu došlo před splatností.²⁵⁸

Zákon rozlišuje dva typy přijetí a to přijetí bez výhrad („general“) a s výhradou („qualified“). Zatímco přijetím bez výhrad se akceptant zavazuje plně respektovat příkaz výstavce, tak přijetí s výhradou znamená, že akceptant sice směnku přijímá, ale nikoli zcela v souladu s jejím textem (s. 19). V případě pochybnosti, zda se jedná o přijetí bez výhrad či s výhradou, je třeba dát přednost interpretaci ve prospěch přijetí bez výhrad.²⁵⁹ Výhrada musí být směnečníkem vždy vyjádřena co nejpřesněji.²⁶⁰

Pokud byla směnka přijata bez výhrady, není nutné její předložení k placení za účelem vyvolání odpovědnosti akceptanta (s. 52/1). Obsahuje-li přijetí směnky výhradu v tom směru, že musí dojít k předložení k placení a k tomuto předložení nedojde, není akceptant zproštěn povinností zaplatit směnku, není-li v přijetí výslovně stanoveno jinak (s. 52/2).

Zákon uvádí v ustanovení s. 19 celkem pět typů přijetí s výhradou. Soudní praxe dovodila, že se jedná o výčet pouze demonstrativní.²⁶¹

V první řadě může být přijetí podmíněné – akceptant podmíní zaplacení směnky splněním určité podmínky. Příkladem tohoto typu výhrady může být např. doložka „zaplatím poté, co zboží zaslané oprávněnému bude prodáno“.²⁶² Dalším typem je tzv. částečné přijetí – akceptant přijme směnku pouze pro část směnečné sumy. Směnka taktéž může být přijata s výhradou místa placení – akceptant se zaváže zaplatit pouze v určitém místě. Pokud však v přijetí neuvede, že zaplatí pouze v uvedeném místě a nikde jinde, jedná se o přijetí bez

²⁵⁷ McDougall v. McLean (1893) 1 Terr.L.R. 450.

²⁵⁸ Roberts v. Bethell (1852) 12 C. B. 778.

²⁵⁹ Bank Polski v. Mulder [1942] 1 K. B. 497.

²⁶⁰ Decroix v. Meyer (1890) 25 Q. B. D. 343, 347.

²⁶¹ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 231.

²⁶² Smith v. Abbot (1741) 2 Str. 1152.

výhrady. O přijetí bez výhrady tak půjde např. v případě, kdy akceptant zní „zaplatím v bance oprávněného“.²⁶³ Zákon dále uvádí možnost přijmout směnku s výhradou času – akceptant se zavazuje zaplatit v jiné době, než v době splatnosti uvedené na směnce. Konečně posledním zákonem předvídanou výhradou, je situace, kdy směnku přijme pouze některý z uvedených směnečníků.

V souladu se zněním s. 44/1 je majitel oprávněn odmítnout přijetí s výhradou a nakládat se směnkou jako se směnkou, jejíž přijetí bylo odmítnuto tedy jako se směnkou nepřijatou.

Pokud majitel přijetí s výhradou neodmítne a výstavce nebo indosant explicitně či implicitně neoprávnili majitele k možnosti nechat směnku přijmout s výhradou resp. dodatečně nevyslovili souhlas s takovým přijetím, zaniká v souladu se zněním s. 44/2 jejich odpovědnost ze směnky. Toto neplatí v případě přijetí směnky pouze pro část směnečné sumy, pokud tato skutečnost byla výstavci a indosantovi oznámena.²⁶⁴ Obdrželi výstavce či indosant oznámení o tom, že došlo k přijetí s výhradou a nevyjádřili s tím v přiměřené době nesouhlas, má se za to, že takovým přijetím souhlasí. Forma podání oznámení není nikde stanovena, může tak k němu dojít i ústně.

Již výše uvedenou výjimkou potvrzující pravidlo, že směnka může být přijata pouze směnečníkem, je přijetí směnky pro čest dle s. 65. Každá osoba, které ze směnky nevyplývá závazek, může se souhlasem majitele přijmout směnku („acceptance supra protest, for the honour“) za podmínky, že směnka byla protestována²⁶⁵ pro nepřijetí či pro jistotu²⁶⁶ a není po splatnosti.

Příjemce pro čest nemusí směnku přijmout pro celou směnečnou sumu. Přijetí musí být vyznačeno na směnce s tím, že z něho musí plynout, že se jedná o přijetí pro čest a musí být podepsáno příjemcem. Příjemce pro čest může uvést osobu, pro jejíž čest směnku přijímá. Neučiní-li tak, má se za to, že směnku přijal pro čest výstavce. Splátnost směnky splatné v určitý čas po vidění, která byla přijata pro čest, se řídí okamžikem protestu pro nepřijetí a nikoli okamžikem přijetí pro čest.

²⁶³ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 284.

²⁶⁴ V případě částečného přijetí cizozemské směnky musí být učiněn protest ohledně nepřijaté částky.

²⁶⁵ Protest je zásadně v tomto případě nutný. Srov. Vandewall v. Tyrell (1827) Mood. & M. 87.

²⁶⁶ „for better security“ – srov. s. 51/5.

Obchodní zvykové právo vyžadovalo, aby k přijetí pro čest došlo před notářem za přítomnosti svědka. BEA podobný požadavek nestanoví. S ohledem na znění ustanovení s. 97/2, dle kterého pravidla obchodního zvykového práva platí i nadále, nejsou-li v rozporu s BEA, je otázkou, zda uvedený postup je nutný i v současné době.²⁶⁷

Od výše uvedené osoby přijímající směnku pro čest je třeba odlišit osobu tzv. podpůrného adresáta („referee in case of need“). Zásadní rozdíl spočívá v tom, že podpůrný adresát je na směnce výslovně uveden výstavcem nebo indosantem. Je pouze na rozhodnutí majitele, zda v případě potřeby, tedy nepřijetí či nezaplacení směnky, podpůrnému adresátu směnku předloží či nikoli (s. 15). V souladu se zněním s. 67/1 je nutné před předložením směnky k placení podpůrnému adresátu tuto směnku protestovat pro neplacení. S ohledem na znění s. 65 lze mít za to, že protest je nutný i před předložením směnky podpůrnému adresátu k přijetí.²⁶⁸ Osoba podpůrného adresáta se ve většině případů používá pouze při mezinárodních obchodních transakcích.²⁶⁹

Předložení směnky k přijetí lze obecně doporučit ve všech případech, tedy nejenom pokud to je výslovně vyžadováno. V případě odmítnutí přijetí je totiž majitel okamžitě oprávněn vykonat postih vůči osobám na směnce podepsaným.

Dle zákona je předložení k přijetí („presentment for acceptance“) nutné ve třech případech (s. 39). V první řadě je předložení nutné u směnek splatných v určitý čas po vidění. Důvod je logický – od předložení směnky běží určená lhůta a dochází tak k fixaci doby splatnosti (s. 14/3). Bez předložení by lhůta nezačala běžet a směnka by se nestala splatnou. Druhým případem je situace, kdy je ve směnce výslovně uveden požadavek na její předložení k přijetí. Konečně je předložení k přijetí nutné, pokud je směnka splatná v jiném místě než místě směnečnickova bydliště nebo sídla/místa podnikání směnečníka (dále též jen „**místo podnikání**“).

V případě směnky splatné v jiném místě než v místě bydliště nebo místa podnikání směnečníka nemusí dle s. 39/4 dojít k předložení směnky k přijetí za podmínky, že majitel

²⁶⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 110.

²⁶⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 111.

nemohl, a to ani při zachování náležitě péče, směnku z důvodu nedostatku času předložit k přijetí před jejím předložením k placení. Nepředložení směnky k přijetí nemá v tomto případě žádný vliv na odpovědnost výstavce či indosanta.

U směnek splatných v určitý čas po vidění stanoví zákon v ustanovení s. 40/1 pro majitele směnky povinnost učinit v přiměřené lhůtě poté, co ji nabyl od remitenta či předchozího majitele, jeden z těchto úkonů: (i) předložit směnku k přijetí nebo (ii) směnku dále převést. Pokud tak neučiní, zaniká dle s. 40/2 odpovědnost výstavce a všech majiteli předcházejících indosantů. Ohledně vymezení „přiměřené doby“ odkazuje zákon na obchodní zvyklosti a konkrétní skutkové okolnosti. Zákon tak v zájmu právní jistoty nutí majitele směnky, aby doba splatnosti směnky byla zřejmá pokud možno co nejdříve.

Soud řešil v této souvislosti případ směnky splatné v Londýně jeden měsíc po vidění, znějící na £ 100, kterou majitel nabyl v pátek v místě vzdáleném dvacet kilometrů od Londýna. K předložení k přijetí došlo v úterý následujícího týdne. Soud dovodil, že k tomuto předložení došlo v přiměřené době.²⁷⁰

Pravidla pro řádné předložení k přijetí stanoví zákon v ustanovení s. 41/1. Předložit směnku k přijetí směnečníkovi (osobě jím zmocněné) může pouze majitel směnky (osoba jím zmocněná) a to v rozumnou hodinu, v pracovní den, přede dnem splatnosti. Předkládá-li se směnka k přijetí bance, je nutno za „rozumnou hodinu“ považovat jakoukoli hodinu v rámci bankou stanovené doby poskytování služeb veřejnosti.²⁷¹ V případě směnky, na které je uvedeno více směnečníků, je nutno předložit směnku k přijetí všem, není-li jeden oprávněn přijmout směnku za všechny. Pokud je směnečník mrtvý, je možné předložit směnku jeho dědici. Ohledně směnečníka na kterého byl prohlášen konkurz platí možnost předložit směnku jak tomuto směnečníkovi tak konkurznímu správci. Předložení směnky prostřednictvím pošty se považuje za dostatečné, pokud tak stanoví dohoda osoba uvedených na směnce nebo je-li to zvykem.

K předložení směnky v souladu s výše uvedenými pravidly nemusí dojít (je prominuto) a navíc může být s takovou směnkou nakládáno jako se směnkou, jejíž přijetí bylo

²⁶⁹ Op. cit. v pozn. č. 16, str. 1618.

²⁷⁰ Fry v. Hill (1817) 7 Taunt. 397.

odmítnuto, v případech uvedených v ustanovení s. 41/2. Tyto případy jsou následující: (i) směnečník je mrtev či v konkurzu, (ii) směnečník je osobou fiktivní nebo nemá způsobilost k právním úkonům, (iii) ani při vynaložení náležité péči nebylo možné předložení uskutečnit, (iv) k předložení došlo, nejednalo se však o předložení řádné a směnečník odmítl přijmout směnku z jiného důvodu než pro „neřádnost“ předložení. Přesvědčení majitele, že směnka nebude směnečníkem přijata, ho nijak nezprošťuje povinnosti, směnku k přijetí předložit (s. 41/3).

Po řádném předložení směnky k přijetí směnečníkovi, by tento měl směnku přijmout v obvyklé lhůtě (s. 42). Otázkou samozřejmě je, co si představit pod pojmem „obvyklá lhůta“ („customary time“). Soud v této souvislosti dovodil, že za obvyklou lhůtu lze považovat celých 24 hodin.²⁷²

Nedojde-li k přijetí směnky pro jeho odmítnutí, není-li možné ho získat nebo je-li v souladu se zněním s. 41/2 prominuto, získává majitel právo postihu výstavci a indosantům a odpadá mu povinnost předkládat směnku k placení (s. 43).

5. 2. 14. Převod²⁷³

Za jednu ze zásadních výhod směnek lze beze sporu považovat jejich velmi snadnou převoditelnost, která je zásadním způsobem odlišuje od běžných smluv. Práva z těchto smluv sice lze převádět (nejedná-li se o případy tzv. osobních smluv), ale postupník pouze vstupuje na místo postupitele a jeho práva tak nemohou být lepší než práva postupitele – vady smlouvy přecházejí na postupníka. Došlo-li tak při uzavírání smlouvy např. k nátlaku na druhou smluvní stranu, může se tato smluvní strana dovolat neplatnosti smlouvy i proti postupníkovi.²⁷⁴ V případě převodu směnky je postavení nabyvatele v dobré víře zcela samostatné a případné vady, ke kterým došlo před převodem směnky, se tohoto nabyvatele nijak nedotýkají. Nový majitel směnky taktéž nemusí na rozdíl od běžných smluv informovat dlužníky ze směnky o uskutečněném převodu.

²⁷¹ Wilkins v. Jadis (1831) 2 B. & Ad. 188, 189.

²⁷² Bank of Van Diemen's Land v. Bank of Victoria (1871) L. R. 3 P. C. 526, 543.

²⁷³ Ohledně historického vývoje převoditelnosti viz výše kapitoly 3. 2. a 3. 3.

²⁷⁴ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 288.

Právní teorie v souvislosti s převody směnek rozlišuje mezi pojmy „transfer“ a „negotiability“. Zatímco pojem „transfer“ zahrnuje fyzické předání směnky nebo souhlas s převedením titulu z převodce na nabyvatele, je pojem „negotiability“ širší a rozumí se jím nejen samotný „transfer“, ale i další následky, které s pouhým „transfer“ spojeny nejsou. Obecně je pojem „negotiability“ používán pro popsání skutečnosti, že (i) daný nástroj je převoditelný předáním či indosamentem a předáním, (ii) případné „vady“ nástroje nepřecházejí na nabyvatele v dobré víře, (iii) nabyvatel je oprávněn žalovat na základě nástroje svým jménem.²⁷⁵ Zákon mezi uvedenými pojmy vždy přesně nerozlišuje a v některých ustanoveních je zaměňuje.²⁷⁶

V souladu se zněním s. 31/1 je směnka převáděna („negotiated“), pokud je předána („trasferred“) způsobem, na jehož základě se osoba přijímající směnku stane jejím majitelem. Směnka splatná doručiteli se převádí pouhým předáním (doručením) novému majiteli (s. 31/2). Směnka splatná na řad se převádí indosamentem, který je završen předáním směnky novému majiteli (s. 31/3). Na rozdíl od doby před přijetím BEA nemusí směnky obsahovat slova „na řad“ či „doručiteli“, aby byly převoditelné.²⁷⁷

V souladu se zněním s. 32 musí indosament splňovat některé náležitosti, aby na jeho základě mohlo dojít k řádnému převodu směnky. Indosament musí být napsán na směnku, přívěsek („allonge“) či opis směnky²⁷⁸ a podepsán indosantem. Samotný podpis indosanta je však postačující. Obvyklé umístění indosamentu je na rubu směnky. Další indosaci směnky nijak nebrání, pokud jméno remitenta či předcházejícího indosatáře je na směnce uvedeno chybně.

Dle soudce Denninga je nutno v souvislosti s indosamentem vždy zvážit, zda (i) je vyhovující ve spojitosti s nabytím v dobré víře (s. 29), (ii) na jeho základě může dojít k převodu vlastnictví ke směnce, (iii) na jeho základě může dojít ke vzniku odpovědnosti.²⁷⁹

²⁷⁵ Srov. s. 29.

²⁷⁶ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 78, 79.

²⁷⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 82.

²⁷⁸ Možnost napsat indosament na opis se výslovně týká jen směnek vystavených nebo převáděných ve státě, kde to je možné.

²⁷⁹ Arab Bank v. Ross [1952] 2 Q. B. 216.

Zákon rozlišuje tři základní druhy indosamentů a to blankoindosament, speciální indosament a omezující indosament („restrictive indorsement“). Blankoindosament je tvořen pouhým podpisem indosanta. Neobsahuje tak jakékoli určení indosatáře a důsledkem toho se směnka stává splatnou doručiteli (s. 34/1). Speciální indosament osobu indosatáře specifikuje – směnka je splatná této osobě.

Každý majitel směnky může blankoindosament přeměnit na speciální indosament tím, že nad podpis indosatáře doplní příkaz zaplatit jemu samému či jiné osobě (s. 34/4). V případě doplnění jiné osoby do indosamentu, není samozřejmě vyplňující majitel ze směnky nijak odpovědný za podmínky, že se jeho podpis neobjevuje na směnce v jiné souvislosti.

Indosament se považuje v soulad s ustanováním s. 35 za omezující, pokud zakazuje další převod směnky nebo pokud z něho vyplývá, že jeho smyslem nebyl převod vlastnictví ke směnce, ale pouze zmocnění nakládat se směnkou určeným způsobem.

Zákon výslovně uvádí příklady omezujících indosamentů: „Zaplat' pouze D“, „Zaplat' D ve prospěch X“, „Zaplat' D či na jeho řad – k inkasu“. Omezující indosament opravňuje indosatáře obdržet směnečnou sumu a žalovat předcházející účastníky směnečného vztahu, které by mohl žalovat indosant. Na druhou stranu indosatář není oprávněn převést svá práva, není-li k tomu výslovně zmocněn. Nesmí tedy nakládat se směnkou jinak, než jak bylo dohodnuto. Pokud pověřenec směnku indosuje navzdory ujednání, nenabývá indosatář, který o porušení věděl, žádná práva proti skutečnému majiteli („rightful owner“).²⁸⁰ Specifický účel směnky může být vedle omezujícího indosamentu vyjádřen i doložkou připojenou ke jménu remitenta.²⁸¹ Pokud omezující indosament zmocňuje indosatáře k dalšímu převodu, všichni následující indosatáři nabývají stejná práva a povinnosti, které měl první indosatář, na kterého zněl omezující indosament.

Soud řešil v souvislosti s omezujícím indosamentem např. tyto případy. Obchodník X indosoval směnku na svého obchodního zástupce Y, přičemž indosament zněl: „Zaplat'te Y či na jeho řad v můj prospěch“. Y dále indosoval směnku na svou banku, které dlužil

²⁸⁰ Goggerley v. Cuthbert (1806) 2 N. R. 170.

²⁸¹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 239.

částku větší, než byla směnečná suma. Banka směnečnou sumu zinkasovala. S ohledem na znění indosamentu soud rozhodl, že banka musí směnečnou sumu zaplatit X.²⁸²

Směnka byla indosována remitentem tímto indosamentem: „Zaplaťte X nebo na jeho řad, ve prospěch Y“. X převedl směnku do zástavy osobě C jako zajištění půjčky. Soud rozhodl, že ze znění omezujícího indosamentu muselo být C zřejmé, že X není oprávněn inkasovat částku ve svůj prospěch. Soud tak v řízení vedeném Y proti C rozhodl v neprospěch C.²⁸³

V souvislosti s omezujícím indosamentem zakazujícím další převod směnky vzniká otázka, jak má správně znít doložka, která by převod zakázala či vyjádřila úmysl, aby směnka nebyla dále převáděna (srov. ustanovení s. 8/1) a dále, jaké směnky je možno učinit nepřevoditelnými. Soud v této souvislosti vyjádřil názor, že slovo „nepřevoditelné“ („not negotiable“) uvedené ve směnce jasně vyjadřuje úmysl, aby směnka nebyla převáděna a z tohoto důvodu není možné takovou směnku považovat za směnku na řad navzdory tomu, že směnka obsahuje spojení „pouze na řad remitenta“. Toto spojení považoval soud za podřazené doložce „nepřevoditelné“.²⁸⁴

Směnka, která neobsahuje doložku „nepřevoditelné“, doložku „splatno pouze remitentovi“ či jinou doložku podobného významu, je převoditelná. Platí, že směnka, která není „transferable“ nemůže být „negotiable“. Může však existovat směnka, která není „negotiable“, ale je „transferable“. Oporou pro tento závěr je znění s. 36/1 ve vazbě na s. 35/3 (viz dále).²⁸⁵

Pokud byla směnka při svém vystavení převoditelná, zůstává dle ustanovení s. 36/1 volně převoditelnou („negotiable“), dokud není indosována omezujícím způsobem nebo dokud nezanikla zaplacením či jinak. V souladu se zněním s. 35/3 může mít omezující indosament vliv pouze na „negotiability“ směnky nikoli na její „transferrability“. Výstavce je oprávněn zamezit převoditelnosti směnky hned od samého počátku. Pokus kohokoli

²⁸² *Sigourney v. Lloyd* (1828) 8 B. & C. 622.

²⁸³ *Treuttel v. Barandon* (1817) 8 Taunt. 100.

²⁸⁴ *Hibebian Bank v. Gysin & Hanson* [1939] 1 K. B. 483.

²⁸⁵ *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 80.

jiného zamezit převoditelnosti by vedl k pozměnění směnky dle s. 64 a důsledkům v tomto ustanovení vyspecifikovaným.

Pokud je směnka vystavena na vlastní řad výstavce, je jeho indosatář prvním nabyvatelem směnky.²⁸⁶ V případě, že je směnka převedena zpět na výstavce, některého z indosantů nebo akceptanta, může tato osoba v souladu se zněním s. 37 „znovu vydat“ směnku („reissue“) a dále ji převést. Nemůže však vést postih proti osobám, kterým byla před „znovu vydáním“ odpovědná.

Jak bylo řečeno již výše je směnka splatná doručiteli převoditelná předáním, směnka znějící na řad vyžaduje k převodu indosament a předání. Pokud se tak nejedná o směnku splatnou doručiteli (nezávisle na tom, zda směnka zní na doručitele od samého počátku nebo zda se takovou stala až dodatečně z důvodu její blankoindosace), není převod pouhým předáním bez indosamentu dokonalý v tom smyslu, že nabyvatel nemůže získat lepší nabývací titul, než měl sám převodce, ale s ohledem na znění s. 31/4 je takový převod možný. Zákon v uvedeném ustanovení stanoví, že v situaci, kdy majitel předá směnku znějící na jeho řad nabyvateli, aniž by směnku indosoval, nastupuje nabyvatel na jeho místo a navíc mu vzniká právo na vyznačení indosamentu převodcem. Pokud převodce odmítne indosament vyznačit a neučiní tak ani na základě rozhodnutí soudu, může soud k vyznačení indosamentu pověřit jinou osobu.²⁸⁷ Podmínkou aplikace uvedeného je existence úmyslu převodce převést směnku a dále, že nabyvatele lze považovat za majitele dle s. 2, tedy, že je držitelem směnky.²⁸⁸

Je třeba rozlišovat mezi vydáním směnky („issue“) – tedy jejím předáním výstavcem remitentovi a dalšími převody.²⁸⁹ První předání směnky je s ohledem na znění s. 21/1 zcela zásadní ve vztahu k uzavření smlouvy mezi výstavcem a remitentem, když toto ustanovení stanoví, že každá smlouva týkající se směnky (tedy nezávisle na tom, zda se jedná o smlouvu, jejíž smluvní stranou je výstavce, akceptant nebo indosant) není uzavřena, dokud nedojde k předání směnky příslušné osobě. Do doby předání není úkon provedený na

²⁸⁶ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 92.

²⁸⁷ Srov. Supreme Court Act 1981 – s. 39.

²⁸⁸ Hood v. Stewart (1890) 17 R. 749.

²⁸⁹ Srov. s. 2 – definice pojmu „issue“.

směnce účinný a je možno ho odvolat. Pouze v případě, kdy je směnka akceptována a akceptant oznámí tuto skutečnost oprávněnému, není již odvolání akceptace možné.

Aby předání směnky mělo příslušný účinek mezi stranami smlouvy a dalšími osobami se směnkou nějak spojenými, vyjma nabyvatele v dobré víře, musí k tomuto předání dojít osobou vystavující, indosující či akceptující resp. jejím zmocněncem. V případě nabyvatele v dobré víře platí nevyvratitelná domněnka, že k řádnému předání směnky došlo ve všech předchozích případech a všechny osoby podepsané na směnce tak jsou nabyvateli v dobré víře odpovědné (s. 21/2).

V případě zaslání směnky poštou za účelem úhrady dluhu není její odeslání²⁹⁰ považováno za předání věřiteli, pokud tento výslovně či implicitně nesouhlasil s touto metodou předání.²⁹¹ Případné ztráta směnky v průběhu poštovní přepravy tak jde plně na vrub odesílatele.²⁹² V případě podmíněného předání směnky, je předání úplné v okamžiku splnění podmínky – až od tohoto okamžiku lze směnku považovat za řádně předanou.²⁹³

Zcela v souladu se zákonem je i v praxi běžně používaný a výše již zmíněný indosament „zaplat' X prostřednictvím Y“ a to zejména ve vztazích mezi zákazníkem a bankou, kdy na základě tohoto indosamentu je banka oprávněna inkasovat ve prospěch svého zákazníka směnečnou sumu.²⁹⁴

Indosament se může objevit jak na lici tak na rubu směnky. V případě množství převodů nemusí být na samotné směnečné listině dostatek místa. Z tohoto důvodu je možné umístit indosamenty na přívěsek – list papíru spojený se směnkou. Přívěsek se stává částí směnky. Jeho používání není v Anglii příliš obvyklé.²⁹⁵

S ohledem na znění s. 32/2 není možný pouze částečný indosament, tedy indosament, kterým by se převáděla jen část směnečné sumy. Částečný indosament není možný ani

²⁹⁰ Zde je nutno mít na paměti jednu z odlišností common law a to, že dokumenty zaslané poštou se považují za doručené v okamžiku jejich odevzdání k poštovní přepravě (tzv. „posting rule“) – nikoli až doručením.

²⁹¹ Baker v. Lipton (1899) 15 T. L. R. 436.

²⁹² Norman v. Ricketts (1886) 3 T. L. R. 182.

²⁹³ Clifford Chance v. Silver [1992] 2 B. L. R. 11.

²⁹⁴ Bute v. Barclays Bank Ltd [1955] 1 Q. B. 202.

²⁹⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 97.

v situaci, kdy je zaplacená část směnečné sumy. Taktéž u směnky splatné ve splátkách není možné převést indosamentem nárok na zaplacení jedné ze splátek. Zákon výslovně nepřipouští ani možnost indosovat směnku na dva či více „samostatných“ indosatářů („separate indorsees“) – z případného indosamentu znějícího na více indosatářů jsou vždy všichni oprávněni společně a nerozdílně. Není tak možné, aby směnka znějící na £ 50 byla převedena v částce £ 20 na osobu X a v částce £ 30 na osobu Y.²⁹⁶

V situaci, kdy dojde pouze k částečné akceptaci směnky, je dle názoru literatury nepochybné, že částečný indosament (ohledně sumy, která byla akceptována) navzdory uvedenému možný je.²⁹⁷

Pokud je směnka splatná více remitentům či indosatářům, kteří nejsou ve sdružení, musí všichni indosament podepsat, není-li některý z nich zmocněn k podpisu za ostatní (s. 32/3).

V souladu se zněním s. 7/2 mohou být oprávnění ze směnky stanoveni alternativně. Dle znění s. 34/3 se ustanovení týkající se oprávněného použijí s nutnými změnami i na indosatáře. Z tohoto důvodu je zřejmé, že i indosatáři mohou být v indosamentu stanoveni alternativně – každý z nich tak má plné oprávnění směnku dále převést.

Je-li na směnce více indosamentů, má se za to, že po sobě následují v pořadí, v jakém se jeví být, není-li prokázáno jinak (s. 32/5). V případě, že směnku podepíše tzv. nezúčastněná osoba („stranger“) ²⁹⁸, která je odpovědná majiteli v dobré víře jako indosant²⁹⁹, je jeho pozice závislá na původním úmyslu stran směnečné smlouvy.³⁰⁰

Dle ustanovení s. 33 může být indosace navázána na splnění podmínky. Jedná se o tzv. podmíněný indosament. Pokud osoba zavázaná ze směnky zaplatí indosatáři směnečnou sumu před tím, než dojde ke splnění stanovené podmínky, je provedená platba zcela platná a směnečný závazek platců resp. i dalších osob zaniká. Nesplnění podmínky zde nehraje

²⁹⁶ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 290.

²⁹⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 97.

²⁹⁸ Srov. ustanovení s. 56 a kapitoly 5. 2. 5. a 5. 2. 24.

²⁹⁹ Směnku podepsanou nezúčastněnou osobou je třeba odlišit od akomodační směnky („accommodation bill“) dle s. 28 (srov. kapitolu 5. 2. 24.). V české právní praxi by zřejmě oba případy spadaly do kategorie tzv. směnek podepsaných z ochoty – srov. rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 9. 1994, sp. zn. 5 Cmo 9/94.

³⁰⁰ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 98.

rolí. Před přijetím BEA platilo, že pokud došlo k proplacení směnky před splněním podmínky, byl akceptant povinen zaplatit směnečnou sumu znovu poté, co podmínka byla splněna.³⁰¹

Směnka může být i předmětem „donatio mortis causa“, zní-li v tomto smyslu výhrada v indosamentu. Účinnost převodu směnky tak záleží nejen na existenci indosamentu a doručení směnky (resp. pouze doručení jedná-li se o směnku na doručitele), ale i na události, kterou je smrt indosanta.³⁰²

Může nastat situace, kdy určitá osoba je povinna indosovat směnku, protože jí to ukládá ustanovení zákona (jedná se např. o osoby konkursních správců). V tomto případě je tato osoba oprávněna směnku indosovat s doložkou, kterou se zříká jakékoli odpovědnosti za zaplacení směnky (s. 31/5).

V případě indosace dosud nesplatné směnky, jejíž přijetí však bylo odmítnuto, platí v souladu se zněním s. 36/5, že nabyvatel, který o dishonoraci ví, nabývá tuto směnku se všemi případnými vadami, které existovaly v okamžiku dishonorace. Dojde-li k převodu směnky po splatnosti, je titul nabyvatele dotčen všemi vadami, kterými směnka trpěla v době splatnosti. Nabyvatel tak nemůže získat či dále převést lepší titul než který sám nabyl (s. 36/2). Vada může spočívat v podvodu či jiné nezákonnosti nebo i v porušení smlouvy uzavřené mezi akceptantem a remitentem, že směnka nebude převedena.³⁰³

Uvedené se vztahuje bez rozdílu na směnky cizí i vlastní. Ohledně směnek vlastních navíc platí specifické pravidlo upravené v ustanovení s. 86/3. Dle tohoto ustanovení není směnka vlastní splatná na viděnou považována za splatnou – pouze však ve vztahu k vzniku případné vady titulu nabyvatele – a to navzdory tomu, že od již uběhla přiměřená lhůta k jejímu předložení k placení.

³⁰¹ Robertson v. Kensington (1811) 4 Taunt. 30.

³⁰² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 215.

³⁰³ Cardinal Investment Corp. v. Central Bank of Yemen [2001] Lloyds Rep. Banking 1.

5. 2. 15. Osoby oprávněné ze směnky

Podstatou převoditelnosti směnek („negotiability“) je skutečnost, že nabyvatel jsoucí v dobré víře nabývá směnku bez jakýchkoli vad a má možnost žalovat ze směnky svým vlastním jménem všechny osoby zavázané ze směnky. Takový nabyvatel je označován jako majitel v dobré víře („holder in due course“). Postavení majitele v dobré víře tak zásadně není dotčeno případnými spory, které se týkaly předchozích majitelů směnky a nelze proti němu vznášet jakékoli námitky, které by účastník směnky mohl vznést proti předchozím majitelům směnky.

Vedle majitele v dobré víře zákon rozeznává ještě další dvě kategorie majitelů a to majitele „for value“ („holder for value“) a majitele („holder“).³⁰⁴ Práva těchto dvou typů majitelů jsou rozdílná od majitelství v dobré víře dotčena určitou vadou. S každou kategorií majitelství jsou spojena rozdílná práva a rozlišení forem majitelství má zásadní význam pro žalovaného při zvažování obrany proti vznesenému směnečnému nároku.³⁰⁵

Majitelem v dobré víře je v souladu se zněním s. 29/1 ta osoba, která nabyla kompletní a řádnou směnku za podmínky, že k nabytí došlo před splatností směnky, bez zprávy o její dishonoraci, v dobré víře, „for value“³⁰⁶ a bez vědomosti o vadě nabývacího titulu převodce.

Každý majitel směnky se považuje za majitele v dobré víře, není-li prokázán opak. K přechodu důkazního břemene na majitele dojde v situaci, kdy se v průběhu soudního řízení prokáže, že při vystavení, přijetí či převodu směnky došlo k podvodu, nátlaku či jinému nezákonnému aktu. Je-li však majitel schopen doložit, že poté, co došlo k podvodu či nezákonnosti, bylo poskytnuto protiuplnění v dobré víře, nemusí již svou dobrou víru prokazovat.

³⁰⁴ Není-li uvedeno či neplyne-li ze souvislosti jinak, je pojem „majitel“ používán nikoli v tomto specifickém smyslu, ale obecně jako pojem zahrnující všechny typy majitelství.

³⁰⁵ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 292.

³⁰⁶ Viz. kapitola 5. 2. 9. ohledně protiuplnění („consideration“). Srov. též níže v souvislosti s majitelem „for value“.

Pro potřeby BEA je nutno v souladu s ustanovením s. 90 rozumět dobrou vírou následující. Úkon je považován za učiněný v dobré víře, pokud je učiněn čestně a to nezávisle na tom, zda se tak stalo v nedbalosti či nikoli.³⁰⁷ Soudní praxe dále ohledně nedbalosti dovodila, že nedbalost, bez ohledu na její míru, kterou nelze považovat za záměrnou či podvodnou a kterou nelze přičíst nedostatku zkoumání samotné směnky, není možné považovat za vědomost o vadě při nabytí směnky.³⁰⁸

K tomu, aby nabyvatel nemohl být považován za majitele v dobré víře stačí pouze obecné nebo i implikované vědomí o vadě nabývacího titulu, není třeba, aby nabyvatel znal detaily. Pokud je tak nabyvateli při převzetí směnky sděleno, že s ní není něco v pořádku, aniž by převodce vadu jakkoli blíže vyspecifikoval, nelze nabývací titul považovat za bezvadný.³⁰⁹

Pokud je nabývací titul majitele z nějakého důvodu vadný a tento majitel směnku převede na nabyvatele v dobré víře, stává se tento majitelem v dobré víře – jeho nabytí směnky není zatíženo předchozími vadami. V případě dlužníka ze směnky, který zaplatí majiteli, jehož nabytí je dotčeno vadou, platí, že je zproštěn svého závazku zaplatit, pokud zaplatil v dobré víře (s. 38/3).

Kdy lze nabývací titul považovat za vadný je demonstrativně stanoveno v ustanovení s. 29/2. Dle tohoto ustanovení se nabývací titul osoby převádějící směnku považuje za vadný, pokud tato osoba získala směnku či její akceptaci (i) na základě podvodu, nátlaku či jiným nezákonným způsobem, (ii) proti nezákonnému protiplnění. Dále je titul převádějící osoby vadný v situaci, kdy tato převede směnku (i) za současného porušení závazku spojeného se směnkou nebo (ii) za takových okolností, které lze považovat za podvodné.

Z uvedeného je zřejmé, že prostřednictvím padělaného indosamentu není možné získat ke směnce bezvadný nabývací titul. Ve vztahu ke směnce splatné doručiteli však soudy dovodily, že převádí-li zloděj směnku splatnou doručiteli na osobu v dobré víře, stává se

³⁰⁷ Znění s. 90 považují jakožto definici dobré víry za velmi zajímavé: „A thing is deemed to be done in good faith, within the meaning of this Act, where it is in fact done honestly, whether it is done negligently or not.“

³⁰⁸ Perth Discount Bank v. Stubbs (1899) 1 W. A. L. R. 186.

³⁰⁹ Oakley v. Ooddeen (1861) 2 F. & F. 656.

tato osoba řádným majitelem. Případné pozdější obvinění zloděje nemá na již takto nabyté majitelství vliv.³¹⁰

O nezákonném protiplnění lze uvažovat zejména v souvislosti s hazardními hrami. Za porušení závazku spojeného se směnkou lze považovat např. situaci, kdy převodce převede směnku navzdory tomu, že nesplnil podmínky, které možnost převodu podmiňovaly nebo pokud převede směnku, která nebyla určena k obchodování, ale např. pouze k zajištění jiného závazku.³¹¹

Směnka musí být řádná a kompletní. Pokud se na směnce objeví cokoli, co by mělo v tomto směru vzbudit nabyvatelovu pozornost, není splněna podmínka bezvadnosti nabytí. Směnka nemůže být např. považována za řádnou, pokud je z ní zřejmé, že její obsah byl pozměněn.³¹² Court of Appeal řešil případ směnky vlastní, která zněla na oprávněného „Fathi and Faysal Nabulsy Company“. Tento oprávněný směnku indosoval ovšem pouze jako „Fathi and Faysal Nabulsy“ tedy bez slova „Company“. Soud rozhodl, že směnka byla sice řádně převedena na nového majitele, tento majitel však z důvodu uvedené chyby není majitelem v dobré víře, ale pouze majitelem „for value“. ³¹³ Provedení pozorné kontroly směnky v tomto případě by vedlo ke vzniku přinejmenším teoretického podezření, zda došlo k řádné indosaci oprávněnou osobou či nikoli.³¹⁴

Nabyvatel nesmí mít zprávu o dishonoraci směnky. Pokud nabyvatel o dishonoraci ví, nestane se majitelem v dobré víře a navíc na něj dle s. 36/5 přechází veškeré vady, kterými směnka trpěla v okamžiku dishonorace.

K nabytí směnky musí dojít před její splatností. Pokud dojde k jinak zcela řádnému nabytí směnky, ale až poté, co se směnka stala splatnou, není nabyvatel majitelem v dobré víře. Směnka splatná na viděnou se v této souvislosti považuje v souladu s ustanovením s. 36/3 za směnku po splatnosti, pokud je zřejmé, že je v oběhu po delší než přiměřenou dobu. Při převodu již splatné směnky přechází na nabyvatele (stejně jako ve výše uvedeném případě

³¹⁰ Chichester v. Hill (1882) 52 L. J. Q. B. 160.

³¹¹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 230.

³¹² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 219.

³¹³ Arab Bank Ltd v. Ross [1952] 2 Q. B. 216.

³¹⁴ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 295.

dishonorace) veškeré vady, kterými směnka trpěla v okamžiku splatnosti. Nikdo tak nemůže získat lepší nabývací titul, než měl jeho předchůdce.

V jednom případě, žalovaný nakoupil maso a předtím než došlo k ověření jeho kvality akceptoval ve prospěch prodávajícího směnku na úhradu kupní ceny. Maso neodpovídalo standardům Evropského společenství a žalovaný ho odmítl. Navzdory výslovnému ustanovení kupní smlouvy však mezitím prodávající směnku indosoval. Nový majitel směnky o porušení smlouvy ani o okolnostech akceptace směnky nevěděl a stal se tak majitelem v dobré víře. Po splatnosti a dishonoraci převedl tento nový majitel směnku na žalobce. Žalobce, který nebyl účastníkem podvodu ani neporušil závazek spojený se směnkou úspěšně žaloval žalovaného. Nikoli však již jako majitel v dobré víře a to z důvodu, že směnka byla po splatnosti a navíc dishonorovaná.³¹⁵

S ohledem na výše uvedené lze v souladu se zněním s. 38 shrnout, že s majitelstvím v dobré víře je spojeno následující: (i) možnost žalovat ze směnky vlastním jménem, (ii) nezátíženost případnými předchozími vadami při nabytí směnky, (ii) účastníci směnky nemohou majiteli v dobré víře namítat nic, co mohou namítat mezi sebou, (iii) možnost vymáhat zaplacení směnečné sumy proti kterémukoli dlužníku ze směnky.

Další typem majitele, který BEA zmiňuje, je majitel „for value“. Důvod pro rozlišení tohoto typu majitelství je pojetí protiplnění v common law, jakožto jedné ze zásadních doktrín anglického smluvního práva.³¹⁶ Ze zákona výslovně neplyne, jaké případné nevýhody jsou s touto kategorií majitelství spojeny. Lze mít za to, že každý majitel, který není majitelem v dobré víře, musí mít práva menší než sto procentní.³¹⁷

Dr. Shea v souvislosti s majitelstvím „for value“ ve zprávě o převoditelných nástrojích („Report on Negotiable Instruments 1989“) vypracované pro Review Committee on Banking Services Law and Practice (tzv. „Jack Committee“) v rámci úvah o změně některých právních předpisů týkajících se převoditelných nástrojů („negotiable

³¹⁵ *Insurence Corporation of Ireland plc v. Dunluce Meats Ltd.* [1991] N. I. 286.

³¹⁶ Ohledně pojmu protiplnění („consideration“) viz. kapitola 5. 2. 9.

³¹⁷ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 224.

instruments“) doporučil tuto kategorii majitelství vypustit a zcela popřít jakýkoli význam poskytnutí či naopak neposkytnutí protiplnění ve vztahu ke směnkám.³¹⁸

Majitel je považován za majitele „for value“ ve vztahu k akceptantovi a ostatním účastníkům směnky, pokud kdykoli před nabytím směnky tímto majitelem, byla poskytnuta proti směnce nějaká hodnota (s. 27/2). Z tohoto důvodu tak nemůže uspět námitka akceptanta proti žalobě indosatáře, že sice obdržel nějakou hodnotu za akceptaci směnky, ale nikoli od žalujícího.

V souvislosti s majitelstvím „for value“ má význam i ustanovení s. 30/1, dle kterého každý účastník směnky, jehož podpis je na směnce, se považuje za účastníka směnky „for value“, není-li prokázán opak.

Pokud má určitá osoba ke směnce zástavní právo vzniklé na základě smlouvy či zákonné domněnky, je v souladu se zněním s. 27/3 považována za majitele „for value“ do výše pohledávky, pro kterou zástavní právo existuje. Předpokladem vzniku zástavního práva a tedy i majitelství „for value“ je, že daná osoba je držitelem směnky – tedy má směnku v souladu s ustanovením s. 2 ve své dispozici.

Do okamžiku zaplacení pohledávky má zástavní věřitel, jakožto majitel „for value“, ke směnce nabývací titul nezávislý na titulu zástavce a může ze směnky žalovat svým vlastním jménem. Do doby splatnosti zajištěné pohledávky však zástavní věřitel nemůže svá práva ze směnky nijak realizovat.³¹⁹

Ve vztahu k bankám resp. obchodníkům s cennými papíry soudy dovodily, že tito mají zástavní právo k cenným papírům zákazníků, s kterými na jejich účet obchodují nezávisle na tom, zda zákazník je skutečným vlastníkem cenných papírů či nikoli.³²⁰ Zástavní právo a tedy i postavení majitele „for value“ má za určitých okolností i banka, které zákazník svěřil šeky k pouhému inkasu.³²¹

³¹⁸ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 293.

³¹⁹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 227.

³²⁰ Kuhne v. African Banking Corporation [1910] Eastern Districts Courts L. R. 443.

³²¹ Cork v. Midland Bank Ltd [1966] 2 Lloyd's Rep. 475.

Jak bylo již uvedeno, není postavení majitele „for value“ v zákoně přímo upraveno. Z ustanovení s. 29/2 a s. 38 však lze výkladem dovodit, že majitel „for value“ nabývá směnku s vadami, ke kterým došlo v průběhu existence směnky. Žalovaný tak může např. namítat vady ke kterým došlo při vystavení či akceptaci. Možné námitky žalovaného jsou však i u této kategorie majitelství limitovány a to tím, že žalovaný nemůže namítat nic, co se netýká směnky jako takové, nemůže tedy vznášet námitky založené na osobních vztazích předchozích účastníku směnky (např. ohledně splnění či nesplnění ustanovení smlouvy, která byla kauzou vystavení směnky).³²²

Pod pojmem majitel („holder“) si je nutno v souladu s ustanovením s. 2 představit remitenta, indosatáře nebo držitele („bearer“). Držitelem je dle stejného ustanovení osoba, která má v držbě směnku splatnou doručiteli.³²³ Majitelem tak může být jak originální oprávněný ze směnky tak osoba, která směnku nabyla. V souladu se zněním s. 38/1 má majitel základní právo žalovat ze směnky vlastním jménem. Dle jednoho názoru není mezi právy majitele a majitele „for value“ zásadní rozdíl. Dle názoru druhého tkví zásadní rozdíl v tom, že zatímco majitel „for value“ poskytl či přislíbil poskytnout protiplnění, u majitele k něčemu takovému nedošlo.³²⁴ Tento naposledy uvedený názor však nelze považovat za zcela souladný se zněním s. 27/2 (viz výše).

Remitent směnky přesto, že je majitelem („holder“), není majitelem v dobré víře („holder in due course“).³²⁵ Důvodem je, že majitelem v dobré víře může být jen osoba, na kterou byla směnka převedena. Převodem se v souladu se zněním s. 31 rozumí převod indosamentem plus doručení nebo pouhé doručení v případě směnky na doručitele. Na remitenta se z povahy věci směnka nepřevádí a proto nemůže být majitelem v dobré víře.³²⁶

Směnka splatná doručiteli může obíhat volně jako peníze. Držitel v dobré víře je jejím skutečným vlastníkem. Pokud někdo převezme směnku, která byla nebo se stala splatnou

³²² Op. cit. v pozn. č. 21, str. 298.

³²³ Viz kapitola 5. 2. 11.

³²⁴ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 300.

³²⁵ Je třeba poznamenat, že otázka, zda remitent je či není majitelem v dobré víře byla v několika soudních rozhodnutích posouzena odlišně. Poslední a obecně respektované rozhodnutí, které dovodilo, že remitent není majitelem v dobré víře bylo učiněno ve věci Jones v. Waring & Gillow [1926] A. C. 670.

³²⁶ Srov. kapitulu 5. 2. 11.

doručiteli, má ke směnce bezvadný nabývací titul, nezávisle na tom, zda se v této souvislosti dopustil nedbalosti, nejedná-li se o natolik hrubou nedbalost, kterou lze již považovat za podvod.³²⁷

Osoba, která nemá směnku v držbě a která nemá na směnce příslušné postavení, nemůže být majitelem a nemůže ze směnky žalovat vlastním jménem.³²⁸ Osoba, která má v držbě neindosovanou směnku na řad, není jejím majitelem a nemůže žalovat ze směnky vlastním jménem a to ani v situaci, kdy za směnku poskytla protiplnění.³²⁹

Zaplacením směnky pro čest se čestný plátce dostává do pozice osoby, za kterou platí, nastupuje do jeho práv a povinností. Závazky osob následujících po poctěném zanikají. Závazky samotného poctěného a osob jemu předcházejících však nezanikají a čestný plátce tak má možnost vést proti nim v souladu s ustanovením s. 68/5 postih. Při placení má plátce pro čest právo obdržet od majitele směnku a protest. Nestane-li se tak ani po provedení výzvy, je majitel odpovědný čestnému plátcí za případnou škodu (s. 68/6). Odmítne-li majitel platbu od čestného plátce, ztrácí právo postihu proti osobám, které by byly jinak zproštěny svých závazků zaplatit (s. 68/7).

5. 2. 16. Předložení k placení

V případě směnky přijaté bez výhrad není v souladu se zněním s. 52/1 zásadně nutné předkládat akceptantovi směnku k placení. Nepředložení směnky nemá totiž žádný vliv na odpovědnost akceptanta zaplatit v souladu se zněním směnečného textu. Uvedené nic nemění na tom, že předložení směnky k placení je v obchodní praxi běžné.

Pokud je v souladu se zněním textu přijetí s výhradou („qualified acceptance“)³³⁰ požadováno předložení směnky k placení v den splatnosti, není ani v tomto případě při jejím nepředložení nijak dotčena odpovědnost akceptanta za zaplacení směnky. To však pouze za předpokladu, že v přijetí s výhradou není výslovně stanoveno jinak, tedy není-li

³²⁷ Goodman v. Harvey (1836) 4 A. & E. 870.

³²⁸ Marcuson v. Botha [1913] T. P. D. 650.

³²⁹ Good v. Walker (1892) 61 L. J. Q. B. 736. V souvislosti s tímto rozhodnutím však srov. s. 31/4 a dále text níže.

³³⁰ Viz kapitola 5. 2. 13.

v přijetí stanoveno, že nepředložení směnky znamená zánik povinnosti akceptanta zaplatit (s. 52/2).

Na rozdíl od akceptanta má nepředložení směnky k placení závažné důsledky ve vztahu k výstavci a indosantům. Řádné nepředložení směnky k placení je totiž dle s. 45 důvodem pro zánik jejich odpovědnosti za zaplacení. V případě směnky vlastní platí uvedené následky nepředložení samozřejmě pouze ve vztahu k indosantům a nikoli ve vztahu k výstavci.

Směnku splatnou jinak než na viděnou je nutno předložit k placení v den splatnosti (s. 45/1). Co se rozumí dnem splatnosti vyplývá se znění ustanovení s. 14. Ve většině případů je ve směnce den splatnosti stanoven na určitý fixní den, ve který je nutné směnku předložit. Je-li směnka splatná po uplynutí určité lhůty běžící od stanoveného data, viděné či jiné události, počíná stanovená lhůta běžet dnem následujícím po události a poslední den této lhůty je dnem splatnosti.

Směnku splatnou na viděnou³³¹ je nutné předložit k placení v přiměřenou dobu (i) od okamžiku vystavení pro zachování odpovědnosti výstavce, (ii) od okamžiku indosace pro zachování odpovědnosti indosanta. Zda doba byla přiměřená či nikoli je nutno zvážit s ohledem na povahu směnky, obchodní zvyklosti a konkrétní okolnosti případu (s. 45/2).

Předložení k placení musí být dle s. 45/3 provedeno majitelem směnky či osobou jím zmocněnou, v rozumnou hodinu v den splatnosti resp. v nejbližší následující pracovní den, je-li den splatnosti dnem pracovního klidu.³³² Soud v souvislosti s nutností předložit směnku v „rozumnou hodinu“ dovodil, že předložení směnky mezi 18.00 a 19.00 hod. v místě podnikání povinného je v pořádku. Obecně lze mít za to, že směnka by se měla předkládat k placení v běžnou pracovní dobu, resp. v případě bank v době, kdy poskytují služby veřejnosti.³³³ Pokud se směnka předkládá v místě bydliště a nikoli v místě podnikání, lze za „rozumnou hodinu“ považovat i pozdní hodinu večerní.³³⁴

³³¹ Tzv. „sight bill“.

³³² Ohledně dnů, které nejsou dny pracovními („non-business days“) viz s. 92.

³³³ Parker v. Gordon (1806) 7 East 385.

³³⁴ Triggs v. Newham (1825) 10 Moo. C. P. 249.

Důležité je také předložit směnku na správném místě („proper place“). Pokud je ve směnce určeno místo platební („domiciled bill“), předkládá se směnka v tomto místě (s. 45/4/a).³³⁵ V případě, kdy místo splatnosti bylo určeno pouze jménem města, považoval soud za řádné předložení k placení, předložení směnky ve všech bankách ve městě.³³⁶ Pokud je jako platební místo určena adresa určité banky a tato banka se stane před splatností směnky jejím majitelem, je tato skutečnost předložením sama o sobě a žádné jiné úkony nejsou nutné.³³⁷ Není-li platební místo přímo určeno, ale u osoby směnečníka nebo akceptanta je uvedena adresa, je nutné předložit směnku v tomto místě (s. 45/4/b). Je-li stanovena přesná adresa akceptanta, je dostačujícím předložením směnky kterémukoli obyvateli domu³³⁸ nebo je-li dům zamčen, samotné dostavení se ke dveřím.³³⁹

V situaci, kdy na směnce není uvedeno platební místo či adresa směnečníka (akceptanta) je nutné předložit směnku v místě podnikání směnečníka (akceptanta) nebo, není-li toto místo známé resp. se nejedná o podnikatele, v místě bydliště (s. 45/4/c). Nelze-li směnku předložit ani na jednom z výše uvedených míst, je nutno směnku předložit v posledním známém místě podnikání či bydlišti či kdekoli, kde se směnečník (akceptant) může nacházet (s. 45/4/d). S ohledem na vývoj vypořádacích systémů obchodů s cennými papíry, je otázkou, zda k řádnému předložení směnky může dojít i jejich prostřednictvím.³⁴⁰

Ohledně místa splatnosti směnky vlastní platí specifické ustanovení s. 87, které stanoví následující. Stanoví-li směnka, že je splatná výhradně v určitém místě, musí být v tomto místě předložena k placení. Nestane-li se tak, zaniká odpovědnost výstavce ze směnky. Není-li ve směnce žádné konkrétní místo určeno, není předložení k placení nutné ve vztahu k odpovědnosti výstavce za zaplacení. Pokud však chce majitel směnky, aby byl za její zaplacení odpovědný i indosant, musí směnku výstavci předložit.

Směnka musí být předložena příslušné osobě pouze za podmínky, že tuto osobu je možné při zachování náležité péče vyhledat (s. 45/3). Po marném předložení směnky k placení, které proběhlo v souladu se zákonnými požadavky, není nutné předložení v žádném

³³⁵ Op. cit. v pozn. č. 16, str. 1602.

³³⁶ Hardy v. Woodroof (1818) 2 Stark. 319.

³³⁷ Bailey v. Porter (1845) 14 M. & W. 44.

³³⁸ Buxton v. Jones (1840) 1 M. & G. 83.

³³⁹ Hine v. Allely (1833) 4 B. & Ad. 624.

³⁴⁰ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 126.

případě opakovat. Je pouze věcí akceptanta, zda proplacení směnky zajistí či nikoli. Ze strany majitele směnky nelze v tomto směru vyžadovat nic nad rámec jeho zákonných povinností.

Při vystavení směnky na několik směnečníků nebo při akceptaci směnky několika akceptanty je dle s. 45/6 nutné (nejedná-li se o členy sdružení)³⁴¹ předložit směnku k placení všem těmto osobám.

Důsledkem smrti směnečníka (akceptanta) je nutnost předložit směnku k placení dědici, pokud to je možné. Zákon zde vyžaduje od majitele směnky vyvinout v tomto směru přiměřenou péči.

K předložení směnky nemusí dojít jen osobně. Zákon výslovně umožňuje předložit směnku prostřednictvím pošty, za podmínky, že tato možnost plyne ze vzájemné dohody či obchodních zvyklostí.

Opožděné předložení směnky resp. samotný fakt nepředložení směnky jsou majiteli za podmínek uvedených v ustanovení s. 46 prominuty, což má význam zejména ve vztahu k odpovědnosti výstavce a indosantů za zaplacení směnky. Odpovědnost akceptanta není obecně, jak plyne z výše uvedeného, případným nepředložením směnky jakkoli dotčena.

Opožděné předložení směnky je prominuto za situace, kdy jeho příčinou byly vnější okolnosti mimo kontrolu majitele směnky, které nebyly způsobeny jeho nedbalostí. K předložení musí dojít okamžitě poté, co příčina zpoždění pominula a to s náležitou péčí (s. 46/1). Za omluvitelnou příčinu opožděného předložení směnky byly považovány např. válečné operace kolem platebního místa.³⁴²

Mezi okolnosti, na jejichž základě je zcela prominuto předložení směnky patří v souladu se zněním s. 46/2 následující: (i) předložení směnky není možné ani při zachování náležité péče; přesvědčení majitele, že směnka nebude při předložení proplacena, ho však nijak nezprošťuje povinnosti směnku k placení předložit a to ani za situace, kdy akceptant před

³⁴¹ Srov. kapitulu 5. 2. 5.

³⁴² *Patience v. Townley* (1805) 2 Smith 223.

splatností směnky výslovně prohlásil, že nezaplatí³⁴³, (ii) směnečník je fiktivní osoba, (iii) ve vztahu k odpovědnosti výstavce, je předložení prominuto, pokud směnečník (akceptant) není povinen směnku zaplatit a výstavce nemá jiný důvod věřit, že směnka bude při předložení zaplacená, (iv) ve vztahu k odpovědnosti indosanta, je předložení prominuto, pokud se jedná o směnku akomodační (s. 28), vystavenou či přijatou akomodantem „ve prospěch“ indosanta a tento nemá důvod věřit, že směnka bude při předložení zaplacená, (v) zřeknutí se předložení směnky a to nezávisle na tom, zda výslovné či implikované. Za implikované zřeknutí se předložení lze považovat situaci, kdy akceptant částečně zaplatí směnku, které je po datu splatnosti a dosud nebyla předložena k placení.³⁴⁴ Pokud odpadne důvod prominutí předložení před tím, než dojde k proplacení, je třeba směnku s přiměřenou péčí předložit.³⁴⁵

Zvláštní pravidla platí pro předložení směnky přijaté pro čest či přijaté podpůrným adresátem. V souladu se zněním s. 67 je nutné před předložením směnky k placení uvedeným osobám provést protestaci směnky pro neplacení. Pokud je adresa akceptanta pro čest shodná s adresou, kde směnka byla protestována pro neplacení, musí být směnka akceptantovi pro čest předložena nejpozději den následující po splatnosti. Pokud se uvedené adresy neshodují, musí být v den následující po splatnosti započato s doručováním směnky akceptantovi pro čest. Ohledně možnosti prominutí opožděného předložení směnky či nepředložení směnky platí ve vztahu k akceptantovi pro čest a podpůrnému adresátovi výše uvedené.

Se směnkou lze dle s. 47/1 nakládat jako se směnkou jejíž placení bylo odmítnuto, pokud (i) byla řádně předložena k placení a placení bylo odmítnuto nebo ho nemohlo být dosaženo, (ii) předložení směnky k placení je prominuto a směnka je po splatnosti a neproplacená.

Důsledkem odmítnutí zaplacení směnky je v souladu s ustanovením s. 47/2 vznik práva majitele směnky vést postih proti výstavci a indosantům. Toto právo postihu nelze automaticky ztotožnit s právem podat žalobu, jak dovodil soudce Davey v rozsudku ve

³⁴³ Ex p. Bignold (1836) 1 Deac. 712.

³⁴⁴ Netherlands Bank v. Scholchauer [1903] 1 T. S. 180.

³⁴⁵ Op. cit. v pozn. č. 16, str. 1605.

věci Kennedy v. Thomas.³⁴⁶ Svůj závěr odůvodnil tím, že výstavce, indosanti i samotný akceptant mají k dispozici ještě zbytek dne, kdy mohou směnku zaplatit. Teprve po uplynutí tohoto dne a po řádném podání zprávy o odepřeném zaplacení či protestu (pokud to je nutné – srov. následující kapitolu), je majitel oprávněn podat příslušnou žalobu.

5. 2. 17. Podání zprávy o odepřeném přijetí či zaplacení

Pokud přijetí či zaplacení směnky bylo odepřeno, musí majitel směnky, pokud si chce zachovat postižní práva proti osobám na směnce podepsaným, dát o tomto odepření zprávu („notice of dishonour“) v souladu s požadavky vyplývajícími ze znění s. 47 a násl. Smyslem zprávy je informovat příslušné osoby o odepření jako takovém a dát jim najevo, že zaplacení směnečné sumy bude či může být vymáháno proti nim samým. V případě přijaté směnky není nutno v souladu se zněním s. 52/3 podat zprávu akceptantovi. Podání zprávy má důsledky jak ve prospěch všech majitelů směnky následujících po majiteli, který zprávu podal, tak pro všechny indosanty předcházející majiteli podávajícímu zprávu, kteří mají právo postihu proti „zpravené“ osobě (s. 49/3).³⁴⁷ Zaplatí-li osoba přesto, že jí nebyla zpráva podána, nemůže vykonat postih vůči svým předchůdcům.³⁴⁸

Je samozřejmě zcela na zvážení majitele, zda podá zprávu všem odpovědným osobám či jen těm, které považuje za dostatečně solventní. Podáním zprávy pouze svému bezprostředně předcházejícímu dlužníku se majitel vystavuje značnému riziku. Pokud totiž podá zprávu pouze svému bezprostřednímu indosantu a tato zpráva není řádně předána dál odpovědnost ostatních osob zaniká.³⁴⁹ Adresát zprávy má sice povinnost předat zprávu po jejím obdržení jemu předcházejícímu dlužníku (s. 49/14), ale k tomu nemusí dojít.

Navíc, pokud při oběhu zprávy není i jen jednou dodržena lhůta, ve které je jeden dlužník povinen předat zprávu dalšímu dlužníkovi (tato lhůta je stejná, jako lhůta, ve které je majitel povinen podat zprávu po dishonoraci – viz níže), není možné toto zpoždění dodatečně napravit „urychlením“ dalších zpráv. Odpovědnost dlužníka, který zprávu dostal

³⁴⁶ [1894] 2 Q. B. 759.

³⁴⁷ Zpráva podaná posledním indosatářem výstavci směnky tak působí i ve vztahu všech předchozích indosantů vůči výstavci.

³⁴⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 174.

opožděně i odpovědnost jemu na směnce předcházejících dlužníků, kterým byla zpráva podána včas, bez dalšího zaniká.³⁵⁰

Podat zprávu je nutno i osobě, které již předem věděla, že dojde k dishonoraci směnky.³⁵¹ Pokud však v případě odepření přijetí směnky není podána zpráva a majitel poté, co opomněl zprávu podat, nabude další práva, nejsou tato práva opomenutím nijak dotčena. Dále platí, že majitel nemusí podat zprávu o odepřeném zaplacení, pokud už předtím řádně a včas podal zprávu o odepřeném přijetí a to za podmínky, že směnka nebyla v mezidobí přijata (s. 47). V případě, že je předložena k přijetí směnka, která nemusela být nutně předložena, a dojde k odmítnutí přijetí, je nutno i v tomto případě k zachování práv podat o odmítnutém přijetí zprávu.³⁵²

Zprávu je možno v souladu se zněním s. 49/5 podat jak písemně tak pouze ústně („by personal communication“). Z podané zprávy musí být zřejmé, (i) které směnky se týká a (ii) zda se jedná o zprávu z důvodu nepřijetí či nezaplacení.

Písemná zpráva nemusí být podepsána. V případě obsahové vady písemné zprávy může být její obsah doplněn či opraven i jen ústně. Nepřesný popis směnky ve zprávě nečiní tuto zprávu vadnou za podmínky, že osoba, které byla zpráva určena, nebyla nepřesným popisem nijak uvedena v omyl, o jakou směnku se jedná. Na vadu zprávy není, pokud je směnka cizí nepřesně označena za směnku vlastní³⁵³ a ani pokud jsou zaměněny pojmy akceptant a výstavce.³⁵⁴

Ohledně informace o dishonoraci obsažené ve zprávě, bylo opakovaně dovozeno, že je třeba nejen oznámit nepřijetí či nezaplacení směnky, ale také požádat o zaplacení příslušné částky či alespoň vyslovit požadavek na věnování pozornosti uvedenému („immediate

³⁴⁹ I když indosant předá zprávu dál, může se majitel ohledně prokázání předání zprávy ocitnout v důkazní nouzi – pokud s ním indosant nebude spolupracovat, nebude mít v ruce nic, čím by další předání zprávy prokázal.

³⁵⁰ Harrison v. Ruscoe (1846) 15 L. J. Exch. 110.

³⁵¹ Caunt v. Thompson (1849) 18 L. J. C. P. 125, 127.

³⁵² Blesard v. Hirst (1770) 5 Burr. 2670

³⁵³ Stockman v. Parr (1843) 11 M. & W. 809.

³⁵⁴ Mellersh v. Rippen (1852) 7 Exch. 578.

attention to the matter“).³⁵⁵ Zpráva nemusí obsahovat údaj čím jménem je o platbu žádáno a ani specifikaci místa, kde se směnka právě nachází.³⁵⁶

Pokud se do zahraničí posílá zpráva ohledně cizozemské směnky, měla by k ní být připojena kopie protestu nebo alespoň bližší informace o tom, že k protestu došlo.³⁵⁷ V případě zprávy o cizozemské směnce, která se do zahraničí nezasílá, není uvedené nutné.³⁵⁸

Zprávu je možno dát také pouhým vrácením směnky výstavci či indosantovi, jak výslovně umožňuje s. 49/6. Tento postup je obvykle používán v situaci, kdy banka na základě zmocňovacího indosamentu neúspěšně vymáhá pro svého klienta směnečnou sumu – místo zprávy vrátí klientovi směnku.³⁵⁹

Nejbezpečnější a nejvíce používanou metodou podání zprávy je její podání prostřednictvím poštovní přepravy. Zákon v této souvislosti stanoví nevyvratitelnou domněnku, že pokud je zpráva správně adresována a odeslána poštou, jedná se o řádné podání zprávy a to navzdory případnému vadnému doručení ze strany pošty (s. 49/15). V případě sporu je samozřejmě nutné prokázat, že k samotnému odeslání zprávy skutečně došlo.

Zákon blíže nestanoví na jakou adresu má být zpráva zaslána. Lze mít za to, že by se mělo jednat o adresu místa podnikání či trvalého bydliště. Za nedostatečnou adresu se považuje adresa obsahující pouze označení adresáta a název města bez jakékoli další specifikace. To neplatí v případě výstavce, pokud tento uvedl na směnce svou adresu stejně neúplně.³⁶⁰ Při zjišťování adres musí majitel dodržet požadavek náležitě péče.³⁶¹

Zprávu je možné doručit i prostřednictvím komunikační techniky typu faxu. Otázkou zůstává, zda použití e-mailové pošty pro podání zprávy lze považovat za dostačující. S ohledem na výše uvedenou bezformálnost zprávy (nemusí být písemná a pokud písemná

³⁵⁵ *Caunsell v. Livingstone* (1902) 4 O. L. R. 340; *Standard Bank of South Africa v. Winder* [1920] W. L. D. 102.

³⁵⁶ *Woodthorpe v. Lawes* (1836) 2 M. & W. 109.

³⁵⁷ *Robins v. Gibson* (1813) 1 M. & S. 288, 289.

³⁵⁸ *Goodman v. Harvey* (1836) 4 A. & E. 870.

³⁵⁹ *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 158.

³⁶⁰ *La Banque D'Hochelega v. Hanson* (1917) Q. R. 53 S. C. 266.

³⁶¹ *Siggers v. Brown* (1836) 1 Moo. & R. 520.

je, nemusí být podepsaná) mám za to, že uvedenému nic nebrání.³⁶² Navíc, pokud dojde v souladu se zmocněním obsaženým v ustanovení s. 8 Electronic Communications Act 2000 k vydání příslušného nařízení, bude mít uvedené i jasný zákonný podklad.³⁶³

Ohledně doby podání zprávy platí úprava obsažená v ustanovení s. 49/12. Zpráva musí být podána v přiměřenou dobu po dishonoraci. Co lze považovat za přiměřenou dobu je otázkou, jejíž zodpovězení závisí na okolnostech konkrétního případu. Musí být např. zváženo, kdy přesně k dishonoraci došlo, zda existovaly nějaké překážky pro podání zprávy atd. Zpráva není považována za vadnou, je-li odeslána před okamžikem dishonorace, pokud ji adresát obdrží až poté, co k dishonoraci došlo. Zpráva je dána v okamžiku, kdy je adresátem obdržena.³⁶⁴

V případě absence zvláštních okolností není podání zprávy považováno za včasné pokud (i) odesílatel zprávy a její adresát sídlí ve stejném místě („reside in the same place“) a k doručení zprávy nedojde v den následující po dishonoraci, (ii) odesílatel zprávy a její adresát nesídlí ve stejném místě a zpráva není odeslána v den následující po dishonoraci, resp. druhý den po dishonoraci, neměla-li pošta v den předchozí úřední hodiny a zpráva nemohla být odeslána ve vhodnou hodinu („convenient hour“). Za „stejně místo“ bylo považováno např. město Londýn.³⁶⁵ V souvislosti s „vhodnou hodinou“ soud dovodil, že v situaci, kdy byla směnka dishonorována v sobotu, nebylo nutno odeslat zprávu hned v pondělí, ale postačovalo její odeslání až v úterý v 9:30.³⁶⁶

Za „zvláštní okolnosti“, ke kterým je nutno v konkrétním případě přihlídnout, považoval soud např. náboženský svátek, který neumožňuje vyřizovat „světské“ záležitosti. Den náboženského svátku nebyl počítán do doby, kdy je nutno podat zprávu.³⁶⁷

³⁶² Srov. v této souvislosti skutečnosti uvedené v závěru této práce.

³⁶³ S. 8/1 ECA mimo jiné stanoví: „...the appropriate Minister may by order made by statutory instrument modify the provisions of any enactment or subordinate legislation...in such a manner as he may think fit for the purpose of authorising or facilitating the use of electronic communications or electronic storage...“

³⁶⁴ *Eaglehill Ltd v. J. Needham Builders Ltd* [1973] A. C. 992.

³⁶⁵ *Hamilton Finance Co. Ltd. v. Coverley Westray Walbaum & Tosseti Ltd and Portland Finance Co. Ltd* [1969] 1 Lloyd's Rep. 53, 73.

³⁶⁶ *Hawkes v. Salter* (1828) 4 Bing. 715. Je nutné mít na zřeteli, že „odesláním“ se zde nerozumí podání dopisu úředníkovi za přepážkou, ale okamžik, kdy pytle s dopisy opustí budovu pošty.

³⁶⁷ *Lindo v. Unsworth* (1811) 2 Camp. 602.

Zákon dále podrobně upravuje situaci, kdy je směnka v okamžiku dishonorace v rukou zmocněnce majitele (s. 49/14). Zmocněnec má v této situaci fakticky dvě možnosti. Buď podá zprávu osobám odpovědným sám a nebo ji podá svému zmocniteli – tedy majiteli směnky, který pak podá zprávu odpovědným osobám. Ohledně lhůty podání zprávy platí i v tomto případě s. 49/12. V praxi jsou zmocněnci většinou banky zastupující své klienty při předložení směnky k přijetí či k placení.

V případě smrti výstavce či indosanta, je osoba podávající zprávu povinna podat ji dědici, pokud existuje a může být při zachování náležité péče nalezen (s. 49/9). Dojde-li k prohlášení konkursu na majetek výstavce či indosanta je možné podat zprávu buď přímo těmto osobám nebo konkursnímu správci (s. 49/10). Pokud je na směnce více společně a nerozdílně odpovědných výstavců či indosantů, kteří nejsou ve sdružení, je nutno podat zprávu všem, není-li jeden z nich ostatními zmocněn převzít za ně zprávu (s. 49/11). V souvislosti s naposledy uvedenou situací je otázkou, zda zpráva podaná jen jedné ze společně a nerozdílně zavázaných osob, zavazuje tuto osobu samotnou či nikoli.³⁶⁸

Dojde-li k převodu směnky bez indosace, není nijak nutné podávat zprávu osobě, od které byla směnka takto nabyta.³⁶⁹ Tato osoba není za zaplacení směnky nijak odpovědná – na směnce není její podpis, který by ji zavazoval a podání zprávy je takto zbytečné.

V souladu se zněním zákona je včasné podání zprávy resp. podání zprávy vůbec za určitých specifických okolností prominuto a nedochází k zániku odpovědnosti.

Opožděné podání zprávy je prominuto, pokud zpoždění bylo způsobeno okolnostmi, které nemohla osoba, která nepodala zprávu včas, nijak ovlivnit a které tak není možné přičítat její nedbalosti, opominutí či nesprávnému jednání. Pokud příčina opoždění pomine, je nutné zprávu při zachování náležité péče neprodleně podat (s. 50/1). Obecně nelze jít nad rámec maximy „nemo ad impossibile tenetur“ – po nikom nemůže být požadováno nemožné. Lze tak mít za to, že vážná nemoc či smrt jsou okolnostmi, které ospravedlňují zpoždění. Soud dovodil, že neznalost adresy adresáta zprávy je omluvitelnou příčinou

³⁶⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 171.

³⁶⁹ Van Wart v. Woolley (1824) 3 B. & C. 439.

zpoždění pouze do okamžiku, do kterého se odesílatel snaží tuto adresu běžnými prostředky získat.³⁷⁰

Podání zprávy jako takové je v souladu se zněním s. 50/2 prominuto v následujících případech. V první řadě není podání zprávy nutné, pokud ji ani při zachování náležité péče nebylo možno podat. Dalším případem je situace, kdy se příslušné osoby výslovně či implicitně vzdají nutnosti zprávu podat. Ke vzdání se může dojít jak před vznikem povinnosti zprávu podat tak kdykoli poté. Soud v této souvislosti dovodil, že pokud výstavce několik dní před splatností oznámil majiteli, že mu v den splatnosti zatelefonuje, aby se ujistil, že došlo k zaplacení, vzdal se tímto svým jednáním nutnosti podat zprávu.³⁷¹ V jiném případě soud zaujal stanovisko, že příslib zaplatit učiněný po splatnosti je třeba považovat za vzdání se podání zprávy.³⁷² Částečné zaplacení bylo také považováno za vzdání se nutnosti podat zprávu.³⁷³

Ve vztahu k výstavci není podání zprávy dále nutné, pokud (i) výstavce a směnečník jsou totožné osoby, (ii) směnečník je fiktivní osobou nebo osobou nezpůsobilou uzavírat smlouvy, (iii) výstavce je osobou, které je směnka předkládána k placení, (iv) mezi směnečníkem (akceptantem) a výstavcem neexistuje závazek přijmout (zaplatit) směnku³⁷⁴, (v) výstavce odvolal platbu.

Ve vztahu k indosantovi je podání zprávy prominuto, pokud (i) je směnečník fiktivní osobou nebo osobou nezpůsobilou uzavírat smlouvy a indosant o těchto skutečnostech věděl v okamžiku indosace, (ii) indosant je osobou, které je směnka předkládána k placení, (iii) se jedná o směnku akomodační (s. 28) vystavenou či akceptovanou ve prospěch indosanta („for his accommodation“).

³⁷⁰ Bateman v. Joseph (1810) 2 Camp. 461, 462.

³⁷¹ Phipson v. Kneller (1815) 4 Camp. 285.

³⁷² Cordery v. Colville (1863) 32 L. J. C. P. 210, 211.

³⁷³ Rogers v. Stephens (1788) 2 T. R. 713.

³⁷⁴ V tomto případě jde zásadně o to, zda směnečník (akceptant) je povinen směnku přijmout (zaplatit) a nikoli o to, zda výstavce může přijetí (zaplacení) očekávat.

5. 2. 18. Protestace

Zákon rozlišuje dva typy protestace a to protestaci ve smyslu „noting“ a protestaci ve smyslu „protesting“. Oba typy se liší jak po stránce formální, tak co se týče jejich praktického využití.³⁷⁵

Protestace ve smyslu „noting“ je postačující ve vztahu k vnitrostátním směnkám a jedná se o pouhý zápis, který nemá přesně stanovené formální náležitosti³⁷⁶. Protest ve smyslu „protesting“ je úkonem s přesně stanoveným obsahem, který je třeba učinit ve vztahu k cizozemským směnkám a v některých dalších velmi řídkých případech.³⁷⁷ Důvodem existence protestu ve smyslu „protesting“ je skutečnost, že některé právní řády podmiňují možnost domoci se postižných práv uskutečněním této přísné formy protestu. Protest ve smyslu „protesting“ lze také doporučit v případech, kdy není zcela jasné, zda se jedná o směnku cizozemskou či nikoli.³⁷⁸

Zákon upravuje protestaci v ustanovení s. 51. V souladu s prvním odstavcem ve vztahu k vnitrostátním směnkám platí, že v případě dishonorace směnky může majitel, pokud to považuje za vhodné, směnku protestovat ve smyslu „noting“. Protestace není výslovně nutná za účelem zachování postihových práv proti výstavci a indosantovi.

Druhý odstavec s. 51 se týká cizozemských směnek a stanoví, že v případě dishonorace směnky nepřijetím musí dojít k protestaci ve smyslu „protesting“ pro nepřijetí a pokud směnka, která nebyla dříve protestována pro nepřijetí, není proplacena, musí dojít k protestaci ve smyslu „protesting“ pro neplacení. Nedojde-li k uvedenému, zaniká odpovědnost výstavce a indosanta.

Ohledně cizozemské vlastní směnky platí v souladu se zněním s. 89/4, že protest není nutný. Pokud se však majitel chce domáhat svých práv v zahraničí, resp. ve státě, kde je

³⁷⁵ Tam, kde to bude relevantní na rozlišení upozorním, jinak budu souhrnně používat pojem „protestace“.

³⁷⁶ Ohledně rozlišení vnitrostátních a cizozemských směnek srov. s. 4 a kapitulu 5. 2. 22.

³⁷⁷ Jedná se o případy spojené s akceptací pro čest. Ustanovení s. 67/4 v této souvislosti zní: „V případě, kdy není směnka proplacena akceptantem pro čest, musí být protestována pro neplacení.“ Protestace ve smyslu „protesting“ je tak v tomto případě nutná nezávisle na tom, zda se jedná o směnku cizozemskou či vnitrostátní.

³⁷⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 182, 184.

protestace nutná pro zajištění postižných práv, je v jeho zájmu protest ve smyslu „protesting“ přesto učinit.

Z uvedeného je zřejmé, že prostřednictvím protestace a to jak ve smyslu „noting“ tak ve smyslu „protesting“ získává majitel v první řadě důkaz, že došlo k dishonoraci směnky a navíc v případě protestace ve smyslu „protesting“ si zajišťuje svá postižná práva proti výstavci a indosantovi.

V souladu se zněním s. 16/2 se může výstavce či indosant zříci nutnosti protestovat – tedy připojit doložku, která zproští majitele povinnosti provést protest k zachování postižných práv (v případě cizozemské směnky).

Co se týče formálních náležitostí protestu ve smyslu „protesting“ platí v souladu se zněním s. 51/7 následující. V protestu musí být uvedena osoba na jejíž žádost se protest provádí, místo a datum protestu, důvod protestace, specifikace výzvy, odpověď na tuto výzvu (je-li dána) nebo informace, že nebylo lze směnečníka (akceptanta) nalézt. Protest musí být podepsán notářem, který ho učinil a musí k němu být připojena kopie směnky. V praxi je protest opatřován ještě notářskou pečeti.³⁷⁹

Může nastat situaci, kdy notář není v místě dishonorace směnky k dispozici. V takovém případě je v souladu se zněním s. 94 možné, aby protest ve smyslu „protesting“ provedla osoba bydlící v místě dishonorace („any householder or substantial resident“) za přítomnosti dvou svědků. Uvedené osoby musí protestní listinu podepsat. Zákon staví tento typ protestu zcela na roveň protestu notářskému. V příloze zákona je uveden vzor tohoto typu protestu s tím, že je doporučeno, aby k protestní listině byla připojena směnka samotná či její kopie.

Jak bylo již zmíněno výše, nestanoví zákon formální náležitosti protestu ve smyslu „noting“. V praxi se jedná o zápis učiněný na směnce zaměstnancem notáře, který obsahuje datum, náklady protestu a odkaz na seznam notářů. Ke směnce je připojován lístek obsahující případnou odpověď na učiněnou výzvu přijmout či zaplatit směnku.

Protest je nutno učinit v den dishonorace či následující pracovní den. Na základě řádně učiněného protestu ve smyslu „noting“ je možno následně učinit protest ve smyslu „protesting“ (s. 51/4). Ustanovení s. 93 v tomto směru dále uvádí, že v případech, kdy je nutno směnku protestovat ve smyslu „protesting“ v určité lhůtě nebo předtím než dojde k zahájení určitého řízení, je dostačující, pokud je směnka v dané lhůtě nebo před zahájením daného řízení protestována ve smyslu „noting“, přičemž k protestaci ve smyslu „protesting“ může dojít kdykoli po provedení včasné protestace ve smyslu „noting“. Soud dovodil, že protest ve smyslu „protesting“ může být učiněn během předmětného řízení s tím, že musí být příslušným způsobem antidatován.³⁸⁰

Obecně platí, že směnka musí být protestována v místě, kde došlo k dishonoraci. V případě, že směnka byla předložena prostřednictvím pošty a vrátila se dishonorovaná, může dojít k protestu v místě, kam byla takto zpět doručena a to v den doručení nebo v následující pracovní den, pokud k doručení nedošlo během běžné pracovní doby. Dojde-li k dishonoraci směnky splatné v jiném místě než v místě podnikání či bydlišti směnečníka, postačí provedení protestace pro neplacení v určeném místě splatnosti. Žádné další předkládání či výzvy směnečníkovi nejsou v souladu s ustanovením s. 51/6 nutné.

V případě ztráty či zničení směnky nebo, pokud směnku má v držbě neoprávněná osoba, je nutno učinit protest ve smyslu „protesting“ na kopii směnky. Uvedené okolnosti tak dle ustanovení s. 51/8 neznamenají zproštění nutnosti směnku protestovat.

Protestaci ve smyslu „protesting“ není nutno provádět v případech, kdy je prominuto podání zprávy o dishonoraci. Opožděné provedení protestace ve smyslu „protesting“ i „noting“ je prominuto, pokud jeho příčinou byly okolnosti, které majitel nemohl ovlivnit a které není možno přisuzovat majitelově nedbalosti, opominutí či nesprávnému jednání. Pokud příčina opoždění pomine, je nutné protestaci při zachování náležité péče neprodleně provést (s. 51/9).

Vedle protestace pro nepřijetí či nezaplacení je možné učinit i tzv. zajišťovací protest („protest for better security“). Tento typ protestu má své místo v situaci, kdy na akceptanta

³⁷⁹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 186.

³⁸⁰ Orr v. Maginnis (1806) 7 East 359, 361.

je před okamžikem splatnosti směnky prohlášen konkurz či zastaví-li platby. Protest je třeba provést proti výstavci a indosantům (s. 51/5). Provedení zajišťovacího protestu nezprostřuje majitele povinnosti učinit „běžný“ protest, není-li směnka zaplacená. Z učinění zajišťovacího protestu neplyne nějaká zvláštní výhoda (v zásadě v něm pouze dochází k záznamu stávajícího stavu) kromě toho, že po jeho učinění může dojít k druhému přijetí – pro čest, které by jinak nebylo možné. Bez protestu se totiž vyjma případů výslovně uvedených v ustanovení s. 6/2 nemohou na jedné směnce po rizikem její neplatnosti objevit dvě akceptace (běžná a pro čest).³⁸¹ Zajišťovací protest není nutný a náklady na jeho učinění nemohou být posléze vymáhány.³⁸²

5. 2. 19. Směnečný postih

Důsledkem dishonorace směnky nepřijetím či nezaplacením je vznik oprávnění vykonat v souladu se zněním s. 57 postih proti odpovědným osobám. Dle tohoto ustanovení je (i) majitel oprávněn požadovat po jakémkoli odpovědném účastníkovi směnky, (ii) výstavce, který z důvodu postihu zaplatil směnku, oprávněn požadovat po akceptantovi, (iii) indosant, který z důvodu postihu zaplatil směnku, oprávněn požadovat po akceptantovi, výstavci či předcházejícím indosantovi:

- směnečnou sumu,
- úrok běžící od okamžiku předložení směnky k placení, je-li směnka splatná na viděnou a nebo od splatnosti směnky v každém jiném případě („interest as damages“),
- útraty podání zpráv a protestu, pokud bylo učinění protestu nutné.

Směnečnou sumou se rozumí částka, na kterou byla směnka vystavena a dále v případě, že je na směnce uvedeno úročení, jsou součástí směnečné sumy i úroky.³⁸³ Z uvedeného je zřejmé, že je nutno rozlišovat mezi úrokem uvedeným na směnce („interest proper“) a úrokem běžícím od okamžiku předložení směnky k placení („interest as damages“). Na směnce uvedené úročení počíná běžet v souladu se zněním s. 9/3 od data uvedeného na směnce nebo, v případě, že takovéto datum uvedeno není, od okamžiku vystavení směnky.

³⁸¹ Jackson v. Hudson (1810) 2 Camp. 447

³⁸² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 189 a Ex v. Bank of Brazil [1893] 2 Ch. 438.

³⁸³ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 417.

Stanovení tohoto typu úročení nelze považovat za běžné. Důvod je zřejmý – případný úrok bývá zahrnut již do samotné směnečné sumy.³⁸⁴

Úrok běžící od okamžiku předložení směnky k placení („interest as damages“) – sankční úrok, jehož smyslem je fakticky nahradit způsobenou škodu – není součástí směnečné sumy a přiznání je plně v diskreční pravomoci soudu. Možnost přiznat tento typ úroku byla soudy dovozena již koncem 18. století³⁸⁵, přičemž jeho přiznání nelze považovat za nárokové.³⁸⁶ Nenárokovost uvedeného úroků vyplývá v současné době přímo ze zákona a to z ustanovení s. 57/3.

Jak již bylo uvedeno, počíná sankční úrok běžet od okamžiku předložení směnky k placení, je-li směnka splatná na viděnou anebo od splatnosti směnky v každém jiném případě. Obecně končí doba úročení, nerozhodne-li soud z nějakého důvodu jinak, okamžikem vydání rozsudku. Počítání úroku až do vydání rozsudku považoval soudce Mansfield za zcela spravedlivé s tím, že tento postup není v rozporu nejen s principy common law, ale ani se zákonem.³⁸⁷

Důvodem pro nepřiznání sankčního úroku, resp. jeho přiznání jen pro část možné doby, může být např. úmyslné otálení s podáním žaloby. Výše úrokové sazby není stanovena. V praxi je však běžné požadovat sazbu stanovenou v Judgment Act 1838, která činí 8 %. V ryze obchodních sporech je však možné požadovat i sazbu vyšší, lze-li ji považovat za rozumnou.³⁸⁸

Soud v jednom případě dovodil, že ve vztahu k výstavci či indosantovi je možné požadovat sankční úrok pouze od okamžiku, kdy obdrželi zprávu o dishonoraci.³⁸⁹ Tento přístup však lze považovat za odporující znění s. 57/1, v kterém je výslovně vyjádřeno, že sankční úrok běžící od předložení či splatnosti lze požadovat od jakéhokoli účastníka směnky.

³⁸⁴ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 277.

³⁸⁵ Blaney v. Hendricks (1771) 2 W. Bl. 761.

³⁸⁶ Webster v. British Empire Co. (1880) 15 Ch. D. 169.

³⁸⁷ Robinson v. Bland (1760) 2 Burr. 1077.

³⁸⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 420.

³⁸⁹ Walker v. Barnes (1813) 5 Taunt. 240.

Ohledně náhrady útrat za podání zpráv a pořízení protestu platí následující. Požadovat náhradu nákladů na pořízení protestu je zásadně možné pouze v případě, kdy protestace byla nutná, což fakticky nastává pouze u dishonorovaných cizozemských směnek. Toto pravidlo nelze obejít ani tvrzením, že k pořízení protestu došlo za účelem lepšího zajištění nároků ze směnky.³⁹⁰

V případě směnky k jejíž dishonoraci došlo v Londýně, odmítl soud přiznat žalobci náhradu poplatků za služby banky při předložení směnky k placení a nákladů za poštovné s odůvodněním, že možnost požadovat tento typ náhrady není stanovena v ustanovení s. 57/1.³⁹¹ Jedná-li se o směnku vystavenou cizím státním příslušníkem podle cizího práva umožňujícího zahrnout uvedené náhrady do žalované sumy, může žalobce náhradu těchto nákladů před anglickým soudem úspěšně požadovat.³⁹²

Možnost požadovat náklady řízení vyplývá v současné době ze s. 51 Supreme Court Act 1981. Pravidla upravující výši těchto nároků jsou upravena v částech 43 – 48 Civil Procedure Rules (občanský soudní řád) (dále jen „CPR“).

5. 2. 20. Změna směnky

Před přijetím BEA platilo, že jakákoli závažná změna textu směnky vedla k její neplatnosti a to i v případě, kdy změnu provedla třetí osoba, která nebyla účastníkem žádného ze směnečných vztahů.³⁹³

BEA již není v tomto ohledu tolik přísný a stanoví v ustanovení s. 64 ohledně změny směnečného prohlášení následující. V případě závažné změny textu směnky či textu akceptace pozbývá směnka účinnosti vůči všem účastníkům směnečného vztahu odpovědným ze směnky vyjma (i) osoby, která změnu provedla nebo k provedení změny zmocnila jinou osobu, (ii) osoby, která se změnou vyslovila souhlas a dále (iii) indosantů, kteří indosovali směnku po provedení změny.

³⁹⁰ Re English Bank of River Plate [1893] 2 Ch. 438.

³⁹¹ Banque Populaire de Bienne v. Cave (1895) 1 Com. Cas. 67.

³⁹² Re Gillespie (1886) 18 Q. B. D. 286.

³⁹³ Davidson v. Cooper (1844) 13 M. & W. 343.

Za závažné změny směnky je třeba v souladu se zněním s. 64/2 považovat změnu data vystavení, směnečné sumy, doby a místa splatnosti a taktéž doplnění adresy splatnosti bez souhlasu akceptanta v případě přijetí směnky bez výhrad („general acceptance“, srov. kapitolu 5. 2. 13.). Tento zákonný výčet závažných změn nelze považovat za vyčerpávající. Závažnými změnami mohou být i změny další.³⁹⁴

Soud dovodil, že za závažnou je nutno považovat každou změnu, která by změnila podmínky v konkrétním obchodním případě, je-li nástroj použit s určitým záměrem.³⁹⁵ Konkrétně považovaly soudy za závažnou změnu směnky např. přidání jména nového výstavce do vlastní směnky bez souhlasu výstavce původního³⁹⁶, změnu jména remitenta provedenou přidáním počátečních písmen jména – iniciál³⁹⁷, změnu místa vystavení směnky a to z místa na Britských ostrovech na místo mimo tyto ostrovy – z vnitrostátní směnky tak byla učiněna směnka cizozemská (srov. s. 4)³⁹⁸ či přidání doložky „se splatným úrokem ve výši 6 % ročně“ na směnku, která již obsahovala údaj, že směnečná suma je splatná spolu se „zákonným úrokem“.³⁹⁹

Za závažnou změnu nebylo považováno např. dodatečné doplnění doložky „na viděnou“ do směnky neobsahující jakýkoli údaj splatnosti⁴⁰⁰, změna blankoindosamentu na speciální indosament dle s. 34/4⁴⁰¹, změna směnky způsobená nehodou jako např. aktivitou hlodavců či koncem zapálené cigarety. Směnka je i přes tyto změny vymahatelná.⁴⁰² Soud řešil v této souvislosti situaci, kdy směnka byla zapomenuta v kalhotách a nechtěně vyprána. Ze směnky zbyl žmolek papíru, který se však podařilo natolik dobře „zrekonstruovat“, že směnka byla v zásadě čitelná. Soud dovodil, že i navzdory nečitelnosti některých doložek je zaplacení směnečné sumy vymahatelné.⁴⁰³

Pokud došlo k závažné změně směnky, ale tato změna není zřejmá („is not apparent“) a směnka je v rukou majitele v dobré víře, může tento majitel v souladu se zněním zákona

³⁹⁴ Leeds Bank v. Walker (1883) 11 Q. B. 84.

³⁹⁵ Suffel v. Bank of England (1882) 9 Q. B. D. 562.

³⁹⁶ Gardner v. Walsh (1855) 5 E. & B. 82.

³⁹⁷ Goldman v. Cox (1924) 40 T. L. R. 744.

³⁹⁸ Koch v. Dicks [1933] 1 K. B. 307.

³⁹⁹ Bellamy v. Porter (1913) 28 O. L. R. 527.

⁴⁰⁰ Aldous v. Cornewell (1868) L. R. 3 Q. B. 573. Srov. taktéž znění s. 10/1.

⁴⁰¹ Bird & Co. (London) Ltd v. Thomas Cook & Son Ltd (1937) 156 L. T. 415.

⁴⁰² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 296.

nakládat se směnkou, jako by ke změně nedošlo a může tak vymáhat její zaplacení dle znění před provedením změny.

Změna směnky není zřejmá, pokud není zjistitelná při zachování přiměřené péče. Důkazní břemeno ohledně toho, že změna nebyla zřejmá, nese majitel.⁴⁰⁴

V souvislosti s pojmem závažné změny je nutné rozlišit změnu před a po vydání směnky. Dokud není směnka vydána, není z ní nikdo ani oprávněn ani povinen. Pokud tak je provedena jakákoli změna směnky výstavcem či osobou jím zmocněnou před jejím vydáním, nejedná se o změnu ve smyslu s. 64.⁴⁰⁵ V okamžiku, kdy se výstavce stane odpovědným ze směnky a dojde k závažné změně, pozbývá směnka účinnosti a to nezávisle na tom, že zatím nedošlo k akceptaci.⁴⁰⁶ O vydání směnky se nejedná, je-li směnka po vystavení rovnou zaslána výstavcem k přijetí směnečníkovi, aniž by předtím byla předána remitentovi. Požádá-li tak směnečník v této situaci o prodloužení doby splatnosti směnky a výstavce vysloví s takovou změnou souhlas, nejedná se o změnu ve smyslu s. 64.⁴⁰⁷

Akceptant není povinen přijímat nějaká zvláštní opatření, která by zabránila dodatečné změně směnky. V jednom případě akceptant přijal směnku pro £ 500, na které byl kolek dostačující i pro vyšší částku. Navíc před uvedenou částkou bylo ponecháno tolik místa, že bylo možné vložit číslo další, k čemuž došlo – fakticky tak byla navýšena směnečná suma. Dle názoru soudu se akceptant nedopustil nedbalosti při akceptaci takovéto směnky a byl majiteli v dobré víře povinen zaplatit pouze částku, pro kterou směnku skutečně akceptoval.⁴⁰⁸

5. 2. 21. Směnečný stejnopis a opis⁴⁰⁹

Při směnečných transakcích (zejména v mezinárodním obchodě) se občas vyskytne nutnost zaslat směnku určité osobě k provedení směnečného úkonu (např. akceptace). Vystavením

⁴⁰³ Hong Kong and Shanghai Banking Corporation v. Lo Lee Shi [1928] A. C. 181.

⁴⁰⁴ Wollatt v. Stanley (1928) 138 L. T. 620.

⁴⁰⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 273.

⁴⁰⁶ Walton v. Hastings (1815) 4 Camp. 223.

⁴⁰⁷ Kennerley v. Nash (1816) 1 Strk. 452.

⁴⁰⁸ Scholfield v. Londesborough [1896] A. C. 777.

směnky v několika stejnopisech se majitel směnky vyhne případnému riziku zničení či ztráty směnky v průběhu její přepravy.⁴¹⁰

V souladu se zněním s. 71 platí, že v případě vystavení směnky v několika číslovaných stejnopisech, obsahujících vzájemný odkaz, tvoří tyto stejnopisy jedinou směnku. Zaplacením jediného stejnopisu zanikají práva z ostatních stejnopisů – směnka resp. směnečný závazek zaniká. Často připojovanou doložku stanoví, že stejnopis je platný do doby, než dojde k proplacení jiného ze stejnopisů, lze tak považovat za nadbytečnou.

Pokud majitel směnky indosuje stejnopisy na různé osoby, je zavázán ze všech takto indosovaných stejnopisů. Indosanti následující po majiteli, který směnku rozštěpil, jsou odpovědní ze stejnopisů, které indosovali, jako by se jednalo o samostatné směnky („as if the said parts were separate bills“) (s. 71/2). Osoba, která v případě převodu stejnopisů na různé osoby jako první v dobré víře nabude jeden ze stejnopisů, je považována za skutečného majitele „celé“ směnky („the true owner of the bill“). Tato skutečnost však dle výslovného znění zákona nemá vliv na postavení osoby, která přijme či zaplatí jiný ze stejnopisů (s. 71/3).

Přijetí směnky může být vyznačeno na kterýkoli ze stejnopisů. Pokud však směnečník akceptuje více než jeden stejnopis a takto přijaté stejnopisy se dostanou do rukou různých držitelů v dobré víře, je odpovědný za každý takto přijatý stejnopis, jako by se jednalo o samostatné směnky (s. 71/4). Akceptant, který si při placení nevyžádá vrácení všech jím přijatých stejnopisů a tyto stejnopisy jsou v rukách držitelů v dobré víře, je z těchto nevrácených a přijatých stejnopisů nadále zavázán (s. 71/5).

Osoba, která má stejnopis zaslaný k přijetí v rukách, je povinna vydat tento stejnopis osobě, které stejnopis odeslala, resp. jeho nástupci.⁴¹¹

Směnečné opisy nejsou ve Velké Británii příliš používány.⁴¹² Na rozdíl od právní úpravy na evropském kontinentu (srov. čl. 67, 68 Ženevských úmluv), kde je možno opis

⁴⁰⁹ Směnečný stejnopis – „Bill in a set“, opis – „Copy“.

⁴¹⁰ Op. cit. v pozn. č. 16, str. 1580.

⁴¹¹ Pinaré v. Klockmann (1863) 32 L. J. Q. B. 82.

⁴¹² Op. cit. v pozn. č. 60, str. 44.

indosovat a využít ho tak ke směnečným obchodům ve stejném rozsahu jako směnku samou, je v souladu se zněním s. 51/8 využití opisu ve Velké Británii omezeno – opis totiž může sloužit pouze k vyznačení protestu v situaci, kdy je směnka zničena či ztracena.

5. 2. 22. Vnitrostátní a cizozemské směnky

Za vnitrostátní cizí směnku se dle s. 4 považuje směnka, která je vystavená a splatná na Britských ostrovech⁴¹³ nebo která je vystavená na Britských ostrovech a zní ve prospěch osoby mající bydliště či sídlo tamtéž.⁴¹⁴ Vnitrostátní vlastní směnkou je v souladu s ustanovením s. 83 směnka vystavená a splatná na Britských ostrovech. Všechny ostatní směnky jsou směnkami cizozemskými. Pokud z líce směnky neplyne opak, může majitel nakládat se směnkou jako se směnkou vnitrostátní.

Rozlišení vnitrostátní a cizozemské směnky má význam z hlediska nároků na protestaci směnek cizích. Zatímco cizozemské cizí směnky musí být protestovány při odepření přijetí či placení, aby byla zachována postižná práva proti výstavci a indosantovi, vnitrostátní směnky cizí k zachování odpovědnosti uvedených osob protestovány být nemusí (s. 51).

5. 2. 23. Konflikt právních úprav

Navzdory určitému ústupu praxe od používání směnek v mezinárodním obchodě, nelze říci, že by používání směnek v mezinárodním obchodním styku bylo cosi neobvyklého. Směnky mají nadále své pevné místo mezi nástroji využívanými jak k placení tak k zajištění obchodních závazků. Z tohoto důvodu je zcela na místě věnovat prostor otázce konfliktu různých právních úprav a to zvláště, když směnka může být tvořena celým řetězcem smluv s rozdílným rozhodným právem.⁴¹⁵

Úvodem je třeba říci, že se žádným nástrojem nesmí být v Anglii nakládáno jako s převoditelným ve smyslu „negotiable“ (ohledně „negotiable instruments“ viz zejména

⁴¹³ Pro účely BEA se za Britské ostrovy považuje Spojené království Velké Británie a Irska, ostrovy Man, Guernsey, Jersey, Alderney, Sark a ostrovy s těmito ostrovy sousedící, které jsou součástí dominia Její Výsosti (s. 4/1/2).

⁴¹⁴ Rozhodné je to, co je uvedeno na líci směnky. Kde fakticky došlo např. k vystavení směnky, nemá význam.

⁴¹⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 376.

kapitola II.), pokud ho za převoditelný nepovažuje anglické právo. Případná převoditelnost nástroje ve státě, ve kterém byl vystaven, nehraje roli.⁴¹⁶

Ohledně určení rozhodného práva přichází v úvahu dva základní principy mezinárodního práva soukromého a to princip *lex loci contractus*, dle kterého je rozhodující místo uzavření smlouvy a nebo princip *lex loci solutionis*, dle kterého je rozhodující místo plnění ze smlouvy. BEA vychází obecně z principu *lex loci contractus* s tím, že toto pravidlo je potvrzeno některými výjimkami.⁴¹⁷

Zákon řeší práva a povinnosti účastníků směnky vystavené ve státě X, která je převedena, akceptována či učiněna splatnou ve státě Y v ustanovení s. 72 následujícím způsobem. Forma směnky se řídí právem státu, kde byla směnka vystavena. Pokud směnka vyhovuje požadavkům státu vystavení, jedná se o platnou směnku. Forma úkonů následujících po vystavení směnky (např. přijetí, *indosace*) se řídí právem státu, kde jsou tyto úkony učiněny. Splňují-li tyto úkony stanovené požadavky, jsou dle s. 72/1 platné. Povinnosti majitele směnky ve vztahu k předložení směnky k přijetí či k placení a nutnosti učinit protest či dostatečnosti podat pouze zprávu o dishonoraci se výslovně taktéž řídí v souladu se zněním s. 72/3 právem místa, kde je úkon činěn nebo místa, kde dochází k dishonoraci směnky.

Ohledně směnky vystavené mimo Spojené království dále platí, že (i) není neplatná, navzdory tomu, že nebyla okolkována v souladu s právem místa vystavení (s. 72/1/a), (ii) může být považována pro účely vymáhání zaplacení směnečné sumy za platnou ve vztahu k osobám, které ji převedly, nabyly nebo se staly jejími účastníky na území Spojeného království, pokud forma směnky je v souladu s právem Spojeného království (s. 72/1/b).

Z uvedeného je zřejmé, že princip *lex loci contractus* je rozhodný s výjimkou případu uvedeného v ustanovení s. 72/1/a. Odhlédneme-li dále od znění s. 72/1/a, b dojdeme k závěru, že důsledkem vady formy směnečného úkonu ve státě jeho učinění není neplatnost směnky jen v tomto státě, ale taktéž ve Spojeném království.⁴¹⁸

⁴¹⁶ Collins, L. *Dicey and Morris on the Conflict of Laws*. 13. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2000, str. 1432.

⁴¹⁷ Op. cit. v pozn. č. 416, str. 1435.

⁴¹⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 377.

V souladu se zněním s. 72/1/b je majitel směnky vydané mimo území Spojeného království („a bill issued out of the United Kingdom“), který ji však nabyt na území Spojeného království, oprávněn vymáhat směnečný peníz, odpovídá-li forma směnky požadavkům práva Spojeného království, a to pouze proti osobě, která ji převedla, nabyt nebo se stala jejím účastníkem ve Spojeném království. Skutečnost, že směnka je neplatnou dle práva státu, kde byla vystavena, nehraje roli. Stejně tak není rozhodné, zda směnka byla neplatnou již v okamžiku svého vystavení nebo se stala neplatnou až následně.⁴¹⁹

Jednou z podmínek možnosti aplikace s. 72/1/b je vydání směnky mimo území Spojeného království. Již před účinností BEA soud dovodil, že místem vydání směnky není místo, kde došlo k podepsání směnky, ale místo, kde došlo k prvnímu doručení směnky.⁴²⁰ BEA toto pravidlo uvádí v ustanovení s. 2.

Směnka vystavená ve Francii na řad francouzského občana X byla akceptována v Anglii, učiněna splatnou u londýnské banky a následně zaslána zpět do Francie, kde byla indosována zmocněncem občana X. Tento zmocněnec směnku indosoval vlastním jménem. Při prezentaci v Londýně bylo odmítnuto proplacení směnky s odůvodněním, že zmocněnec učinil indosament svým jménem a nikoli jménem občana X. V průběhu soudního řízení bylo prokázáno, že francouzské právo umožňuje indosovat směnku vlastním jménem řádně zmocněné osoby. Soud v rozhodnutí dovodil, že otázka platnosti indosamentu byla otázkou týkající se jeho formy, pro kterou bylo v souladu se zněním s. 72/1 rozhodné francouzské právo. Odmítnutí proplacení směnky tak nebylo odůvodněné.⁴²¹

V dalším případě řešil soud následující. Ve Francii byly vystaveny směnky v „anglické formě“ na anglického směnečníka na vlastní řad výstavce. Výstavce směnky ve Francii indosoval blankoindosamentem na anglického občana s bydlištěm v Anglii. Indosace prostřednictvím blankoindosamentu nebyla v souladu s francouzským právem. Směnky

⁴¹⁹ Toto pravidlo odpovídá soudní praxi před přijetím BEA – viz. *Wynne v. Jackson* (1826) 2 Russ. 351, kde směnka neplatná dle německého práva byla indosována na anglickou společnost, která směnku dále v Anglii převedla. Soud rozhodl, že indosatář může žalovat pouze anglického indosanta, ale nikoli německého výstavce.

⁴²⁰ *Chapman v. Cottrell* (1865) 34 L. J. Ex. 186.

⁴²¹ *Koechlin et Cie v. Kestenbaum Brothers* [1927] 1 K. B. 889.

byly dále v Anglii indosovány na žalobce. Soud rozhodl, že žalobce je oprávněn vymáhat zaplacení směnek proti akceptantovi s odůvodněním, že se jednalo o „anglické“ směnky.⁴²²

Zákon rozlišuje mezi posuzováním platnosti provedených úkonů (s. 72/1) a interpretací provedených úkonů (s. 72/2). Ustanovení s. 72/2 ohledně interpretace směnečných úkonů stanoví následující. Vystavení, indosace a přijetí směnky se interpretují v souladu s právem státu, na jehož území byly tyto úkony učiněny. Zákonnou výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy britská směnka je indosována mimo území Spojeného království – v tomto případě je totiž nutné interpretovat indosament ve vztahu k dlužníkovi ze směnky dle práva Spojeného království. Lze mít za to, že uvedené se vztahuje pouze na interpretaci práv a povinností účastníků směnky ze směnečných úkonů uvedených v s. 72/2 a nikoli na interpretaci formy samotných úkonů dle s. 72/1.⁴²³

V souvislosti s interpretací směnečných úkonů došly soudy k následujícím závěrům. Zda došlo k přijetí směnky s výhradou či bez výhrad je nutno posuzovat dle práva, kde k akceptaci došlo – platí pravidlo *lex loci contractus*.⁴²⁴ Směnka vystavená ve prospěch Hamburské banky byla indosována indosamentem, který zněl „für mich“. Došlo k přijetí směnky žalovaným a následnému prodeji Bank of England. Směnka nebyla při splatnosti proplacena a dostala se do rukou žalobce. Žalovaný se snažil ubránit námitkou, že indosament „für mich“ je nutno považovat za omezující indosament ve smyslu s. 35. Žalobce proti tomuto argumentu oponoval tím, že v souladu se zněním s. 72/2 je nutno účinek indosamentu interpretovat dle práva, kde byl tento úkon učiněn. Soud rozhodl, že se jedná o otázku cizího práva a dle tohoto práva se nejedná o indosament nijak omezující.⁴²⁵ V Polsku byla vystavena směnka, jejíž směnečná suma byla stanovena v holandské měně a jako místo splatnosti byl určen Amsterdam. Court of Appeal rozhodl, že s ohledem na to, že směnka byla přijata v Londýně, je nutno toto přijetí posuzovat dle anglického práva a dle tohoto práva se jedná s ohledem na jeho dikci o přijetí bez výhrad nikoli s výhradou.⁴²⁶

Nikoli výjimečnou námitkou v souvislosti s vymáháním zaplacení směnečné sumy je námitka nezákonnosti. Obecně lze mít za to, že nezákonnost může být důvodem

⁴²² *Re Marseilles Extension Railway and Land Co.* (1885) 30 Ch. D. 598.

⁴²³ *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 381.

⁴²⁴ *Sanders v. St. Helens Smelting Co.* (1906) 39 N. S. L. R. 370.

⁴²⁵ *Haarbleicher and Schumann v. Baerselman* (1914) 137 L. T. J. 654.

nevymahatelnosti. Soud řešil např. situaci, kdy směnečná suma ve směnce vystavené a přijaté maďarským subjektem ve prospěch anglického subjektu byla stanovena v britských librách. Žalovaný maďarský subjekt namítal nemožnost zaplatit směnečnou sumu, protože maďarské devizové zákony neumožňovaly provádět platby v librách, pokud nebylo uděleno Maďarskou národní bankou speciální povolení, což se v tomto případě nestalo. Court of Appeal tuto námitku odmítl s tím, že místo splatnosti nebylo v Maďarsku, kde by platba byla nezákonná, ale v Londýně a veškerá práva a povinnosti se řídí anglickým právem a nikoli maďarským.⁴²⁷

BEA nestanoví nic ohledně posuzování způsobilosti osoby směnečně se zavazovat v případech konfliktů právních úprav. Soudce Macnaghten ohledně smluv s mezinárodním prvkem uvedl, že ve Velké Británii je stále nejasné, zda způsobilost uzavírat smlouvy se řídí právem státu, kde došlo k uzavření smlouvy nebo právem státu, kde je sídlo smluvní strany. Za převažující nejen ve Velké Británii, ale i ve světě považoval názor, že rozhodující je právo státu, ve kterém má subjekt sídlo.⁴²⁸ V současné době lze mít za to, že se většinový názor přiklání spíše k místu uzavření smlouvy.⁴²⁹

Právo upravující konflikt právních úprav ve vztahu ke směnce se nevztahuje na smlouvy, které sice se směnkou přímo souvisí, ale nejsou součástí směnečného dokumentu. Jedná se např. o úvěrovou smlouvu, jejíž plnění je zajištěno směnkou. Konflikt právních úprav se v případě těchto smluv řídí úpravou vztahující se k běžným smlouvám.⁴³⁰

5. 2. 24. Odpovědnost osob podepsaných na směnce

Směnku nelze považovat za jedinou smlouvu, ale spíše za sérii smluv. Odpovědnost podepsaných osob vůči majiteli a mezi sebou navzájem se odvíjí od jejich postavení – „směnečné roli“ na směnce a časové souvislosti.

⁴²⁶ Bank Polski v. Mulder [1942] 1 K. B. 497.

⁴²⁷ Kleinwort, Sons & Co. v. Ungarische Baumwolle Industrie Aktiengesellschaft and Hungarian General Creditbank [1939] 2 K. B. 678.

⁴²⁸ Cooper v. Cooper (1888) 13 App. Cas. 88.

⁴²⁹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 387.

⁴³⁰ Op. cit. v pozn. č. 416, str. 1436.

Směnečník, jakožto osoba, které je směnečný příkaz adresován, se stává ze směnky odpovědnou pouze, pokud směnku přijme (s. 53/1) a následně dojde buď k doručení přijaté směnky příslušné osobě nebo je této osobě přijetí oznámeno (s. 21/1). Nabytí účinnosti směnečné smlouvy pouhým podáním zprávy je možné jen v případě přijetí směnky směnečníkem. V ostatních případech tak nenabude směnečná smlouva účinnosti do okamžiku doručení směnky příslušné osobě.

Akceptant je ve všech případech považován za hlavního dlužníka ze směnky. V souladu se zněním s. 54 se přijetím směnky akceptant zavazuje zaplatit směnku v souladu se zněním akceptace a není oprávněn vůči řádnému majiteli směnky popírat (i) existenci výstavce, pravost jeho podpisu a jeho způsobilost či oprávnění vystavit směnku, (ii) oprávnění výstavce směnku indosovat (v případě směnky znějící na vlastní řad výstavce), (iii) existenci indosanta a jeho způsobilost směnku indosovat. Naději na úspěch tak nemá např. námitka akceptanta, že podpis výstavce byl padělán⁴³¹, že oprávněný, na kterého byl prohlášen konkurz nemůže směnku indosovat⁴³² nebo, že vystavení směnky a její první indosace byly provedeny jménem zemřelé osoby.⁴³³

Možnost akceptanta namítat nepravost či neplatnost indosamentů však není uvedeným nijak dotčena. Akceptant tak může úspěšně namítat, že indosament oprávněného ze směnky je neplatný pro podvod a to navzdory tomu, že směnka obsahovala takto vadný indosament ještě předtím, než došlo k akceptaci.⁴³⁴

Majitel směnky není ve vztahu k akceptantovi povinen zachovávat nějakou zvláštní péči, aby zůstalo zachováno jeho právo na zaplacení směnečné sumy,⁴³⁵ není-li dohodnuto jinak.⁴³⁶ Pokud se majitel směnky vzdá ve vztahu k akceptantovi svého práva podat proti němu žalobu na zaplacení, zaniká odpovědnost ostatních osob ze směnky zavázaných.⁴³⁷ Postačí, pokud vzdání se práva žalovat je výslovně omezeno pouze na určitou dobu.⁴³⁸ Toto vzdání se resp. dohoda v tomto směru nemusí mít písemnou formu. V zájmu její

⁴³¹ Phillips v. im Thurn (1866) L. R. 1 C. P. 463.

⁴³² Braithwaite v. Gardiner (1846) 8 Q. B. 473.

⁴³³ Ashpitel v. Bryan (1863) 32 L. J. Q. B. 91.

⁴³⁴ Robarts v. Tucker (1851) 16 Q. B. 560.

⁴³⁵ Eyre v. Everett (1826) 2 Russ. 381.

⁴³⁶ Bank of Ireland v. Beresford (1818) 6 Dow H. L. 233.

⁴³⁷ Kennard v. Knott (1842) 4 M. & G. 474.

⁴³⁸ Moss v. Hall (1850) 5 Ex. 46.

platnosti však musí dojít k poskytnutí protiplnění („consideration“).⁴³⁹ Nedojde-li k poskytnutí protiplnění, resp. smlouva je z jiného důvodu neplatná, k zániku odpovědnosti ostatních osob ze směnky zavázaných nedochází.⁴⁴⁰

Ohledně akceptanta pro čest platí v souladu se zněním s. 66/1, že se zavazuje zaplatit směnku v případě jejího řádného předložení v rozsahu svého přijetí, pokud směnka (i) není proplacena směnečníkem, (ii) byla směnečníkovi řádně předložena k placení, (iii) byla řádně protestována ve smyslu „protesting“ pro neplacení⁴⁴¹ a byly mu o uvedených skutečnostech podány zprávy. Svým přijetím se akceptant pro čest stává odpovědným vůči majiteli směnky a všem osobám následujícím po osobě pro jejíž čest směnku přijímá. Právo postihu tak má vůči osobě pro jejíž čest směnku přijal a zaplatil a osobám předcházejícím.

Odpovědnost výstavce ze směnky je upravena v ustanovení s. 55/1. Vystavením směnky se výstavce zavazuje, že tato směnka bude v případě jejího řádného předložení přijata a zaplacená v souladu s jejím zněním a dále, že v případě dishonorace a provedení řádného „postdishonoračního řízení“ uspokojí nároky majitele nebo indosanta, proti kterému byl veden postih. Odpovědnost výstavce lze tak v tomto smyslu považovat za podmíněnou. Vůči řádnému majiteli směnky nemůže výstavce namítat neexistenci remitenta a způsobilost této osoby směnku indosovat.

Každý indosant je ve své podstatě novým výstavcem směnky.⁴⁴² Jeho odpovědnost je upravena v ustanovení s. 55/2 a je identická s odpovědností výstavce s tím rozdílem, že každý indosant je odpovědný jen vůči indosantům následujícím. Ve vztahu k řádnému majiteli nemůže indosant namítat nepravost a neřádnost podpisu výstavce a všech předcházejících indosamentů. Ve vztahu k bezprostředně následujícímu či dalším indosatářům nemůže indosant popírat platnost směnky v okamžiku vyhotovení svého indosamentu. Stejně jako odpovědnost výstavce je odpovědnost indosantova sekundární a podmíněná.

⁴³⁹ Ohledně pojmu protiplnění („consideration“) srov. kapitolu 5. 2. 9.

⁴⁴⁰ *Philpot v. Briant* (1828) 4 Bing. 717.

⁴⁴¹ Srov. kapitolu 5. 2. 18.

⁴⁴² *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 197.

Jak bylo již několikrát uvedeno, nemůže být nikdo odpovědný ze směnky, pokud se na směnce neobjeví jeho podpis. V případě, že podepisující osoba není výstavcem nebo akceptantem, může se jednat o podpis indosanta nebo o podpis tzv. nezúčastněné osoby („stranger“). Odpovědnost této nezúčastněné osoby vůči majiteli směnky je ve smyslu ustanovení s. 56 stejná jako v případě indosanta. Důvodem podpisu směnky nezúčastněnou osobou bývá ve většině případů snaha „zkvalitnit“ směnku – čím více podpisů na směnce tím větší záruka pro jejího majitele, že směnka bude i přes případnou dishonoraci nakonec proplacena. V anglickém právu je nutno rozlišit nezúčastněnou osobu od osoby ručitele dle Statute of Frauds 1677, když nezúčastněná osoba je odpovědná ze směnky, zatímco ručitel je odpovědný ze záruční smlouvy.

Ohledně ustanovení s. 56 vzniká otázka, zda z jeho dikce lze dovodit, že nezúčastněná osoba je odpovědná nejen majiteli směnky, ale i osobám dalším.⁴⁴³ Soudce Mustill v této souvislosti uvedl, že nezúčastněnou osobu je třeba považovat za jakéhosi „kvazi indosanta“, který je v případě dishonorace plně odpovědný nejen vůči majiteli směnky, ale i vůči osobám po něm následujícím.⁴⁴⁴

V souvislosti s nezúčastněnou osobou je nutné poznamenat, že otázky s ní spojené nejsou v zemích common law zcela prosty určitých kontroverzí a to např. ohledně možné odpovědnosti této osoby vůči výstavci, který je zároveň i osobou ze směnky oprávněnou či v případě podpisu listiny, z které je až dodatečně vytvořena směnka. V Kanadě došlo v důsledku rozhodnutí soudů ke smíšení nezúčastněné osoby s kontinentálním pojmem avala – směnečného ručitele. Rozhodnutí anglických soudů jsou s tímto závěrem v příkrém rozporu.⁴⁴⁵

Směnky splatné doručiteli jsou převoditelné pouhým předáním, indosament není třeba. Majitel převádějící směnku na doručitele jejím předáním není v souladu se zněním s. 58 z této směnky odpovědný („liable“) – není možné vést proti němu postih v případě dishonorace, ale pouze zaručuje („warrants“) bezprostřednímu nabyvateli, že (i) směnka je

⁴⁴³ Jako je tomu v případě běžného indosanta.

⁴⁴⁴ Kettle v. Dunster and Wakefield (1927) 43 T. L. R. 770.

⁴⁴⁵ Nejvyšší soud Kanady jednoznačně dovodil, že smyslem s. 56 bylo zavést do anglického práva pojem avala – viz. op. cit. v pozn. č. 60, str. 203.

takovou, jakou se zdá být („the bill is what it purports to be“), (ii) je oprávněn směnku převést, (iii) v okamžiku převodu si není vědom ničeho, co by snižovalo její hodnotu.

Převodce směnky na doručitele, která se při předání zdála být vystavena v zahraničí a kterou z tohoto důvodu nebylo třeba okolkovat domácímí kolky⁴⁴⁶, ručil nabyvateli za to, že se o takovouto směnku jedná, navzdory tomu, že skutečnost byla jiná. Nabyvatel měl vůči převodci nárok na náhradu škody.⁴⁴⁷

Za povědomí o nižší hodnotě směnky lze považovat např. situaci, kdy převodce ví o prohlášení konkurzu na některého z jeho předchůdců.⁴⁴⁸

Neodpovědnost doručitele za zaplacení směnky je třeba považovat za obecné pravidlo. Samozřejmě je možné, aby vedle převodu směnky doručením došlo k uzavření smlouvy mezi převodcem a nabyvatelem v tom smyslu, že převodce se zavazuje nabyvateli v případě dishonorace zaplatit směnečnou sumu. V tomto případě však nepůjde o závazek ze směnky, ale z příslušné smlouvy.

V případě akomodačních směnek, tedy směnek, které třetí osoba – akomodant podepíše jakožto výstavce, akceptant či indosant, bez obdržení jakékoli protihodnoty, za účelem „propůjčení“ svého jména ve prospěch jiné osoby („...a person who has signed a bill as drawer, acceptor, or indorser, without receiving value thereof, and for the purpose of lending his name to some other person.“), ohledně odpovědnosti akomodanta platí, že tento je plně odpovědný majiteli směnky a to nezávisle na tom, zda majitel při nabytí směnky věděl či nikoli, že zavázaná osoba je akomodantem (s. 28/2).

V souladu s ustanovením s. 16 je možné, aby výstavce a indosant vyloučili či omezili svou odpovědnost vůči majiteli směnky a to výslovnou doložkou uvedenou na směnce. Indosant tak může v indosamentu vyjádřit, že se zříká odpovědnosti za případné nepřijetí či nezaplacení směnky a to např. doložkou „sans recourse“ nebo „without recourse to me“.⁴⁴⁹ Soudce Ridley dovodil, že uvedenou možnost vyloučit odpovědnost má vedle „běžného“

⁴⁴⁶ Ke zrušení kolkovací povinnosti ve vztahu ke směnkám došlo k 31. lednu 1971.

⁴⁴⁷ Gompertz v. Barlett (1853) 23 L. J. Q. B. 65.

⁴⁴⁸ Loughman v. Barry (1872) 1. R. 6 C. L. 457.

⁴⁴⁹ Op. cit. v pozn. č. 16, str. 1583.

indosanta i „kvazi indosant“ – nezúčastněná osoba dle s. 56.⁴⁵⁰ Komisionář, jehož činnost spočívá v nákupu směnek, je ze svého indosamentu, jímž směnky převádí na komitenta, plně odpovědný a to nezávisle na tom, jak velká je jeho odměna za obstarání obchodu, neučiní-li indosament s výhradou, tedy nevyloučí-li svou odpovědnost.⁴⁵¹ Vedle indosamentu s výhradou je možné, aby indosant a bezprostředně následující indosatář uzavřeli ústní či písemnou smouvu v tom smyslu, že indosatář nebude v případě dishonorace indosanta žalovat. Indosant se s její pomocí může nárokům indosatáře ubránit.⁴⁵²

Osoby odpovědné za zaplacení směnky se občas ve vztahu k majiteli směnky rozdělují do dvou skupin. První skupina je označována jako „principal“ (hlavní dlužník), druhá skupina jako „surety“ (ručitel). Sněmovna lordů v této souvislosti dovodila, že vztah mezi výstavcem směnky a indosanty na straně jedné a akceptantem na straně druhé není pravým ručitelským vztahem, ale vztahem, který je ručitelskému analogický („the relationship is not one of suretyship though it is analogous thereto“).⁴⁵³ Praktický dopad tohoto závěru však není nijak zásadní. V souvislosti s uvedeným rozlišením je nutno mít na paměti, že obsah pojmů hlavní dlužník/ručitel v anglickém směnečném právu neodpovídá obsahu pojmů primární/sekundární dlužník v českém směnečném právu, jak ostatně vyplýne z dalšího textu.

V první řadě je nutno uvést, že pojmy hlavní dlužník a ručitel nejsou v anglickém směnečném právu statické, jako je tomu v případě primárního a sekundárního dlužníka v českém právu. Osoba odpovědná ze směnky může být s ohledem na své postavení na směnce v jeden okamžik hlavním dlužníkem i ručitelem.⁴⁵⁴

Dojde-li k přijetí směnky, je akceptant ve vztahu k majiteli směnky hlavním dlužníkem. Další osoby ze směnky zavázané jsou ručiteli. Ačkoli jsou ostatní ze směnky zavázané osoby ručiteli, nejsou k sobě navzájem spoluručiteli. Každá ze směnky zavázaná osoba je hlavním dlužníkem ve vztahu k osobám na směnce následujících.

⁴⁵⁰ Wakefield v. Alexander & Co. and Chaproniere & Co. (1901) 17 T. L. R. 217.

⁴⁵¹ Groupy v. Harden (1816) 7 Taunt. 159.

⁴⁵² Pike v. Street (1828) M. & M. 226.

⁴⁵³ Duncan Fox v. North and South Wales Bank; Robinson & Co. v. North and South Wales Bank (1880-81) L. R. 6 App. Cas. 1, HL.

⁴⁵⁴ Horne v. Rouquette (1878) 3 Q. B. D. 514.

Zánikem závazku hlavního dlužníka zaniká závazek osob po něm následujících. Toto však zásadně neplatí naopak. Zaplatí-li tak akceptant směnečnou sumu, dojde k zániku nejen jeho odpovědnosti za zaplacení směnky, ale taktéž všech účastníků směnky po něm následujících – směnečné závazky zanikají jako celek. Pokud směnečnou sumu zaplatí jeden z indosantů, zaniká jeho odpovědnost za zaplacení směnky a dále i odpovědnost po něm následujících indosantů. Nezaniká odpovědnost osob platícímu indosantovi předcházejících.

V případě společně a nerozdílně zavázaných osob je otázkou konkrétních okolností daného případu, zda všechny tyto osoby jsou navzdory navenek tvrzené společnosti a nerozdílnosti jejich závazku hlavními dlužníky nebo, zda některá z nich je vůči druhé v postavení ručitele.⁴⁵⁵ Má-li osoba oprávněná ze směnky povědomí o tom, že jedna ze společně a nerozdílně zavázaných osob je fakticky v postavení hlavního dlužníka a druhá v postavení ručitele, má jakákoli úleva poskytnutá hlavnímu dlužníkovi za následek zánik odpovědnosti ručitele v souladu s principy equity.⁴⁵⁶ Výjimkou je situace, kdy k poskytnutí úlevy – vzdání se práva dojde až poté, co co je vydán proti ručiteli rozsudek.⁴⁵⁷ Pokud závazek ručitele zanikne z důvodu jeho dohody s majitelem – věřitelem (majitel např. vymaže jeho jméno ze směnky), je následkem nejen zánik odpovědnosti případného spoluručitele, ale i hlavního dlužníka.⁴⁵⁸

Věřitel je obecně povinen sdělit ručiteli obsah jakékoli ujednání mezi ním a dlužníkem, pokud by důsledkem tohoto ujednání byla faktická změna původního závazku a to v nepřiznivém slova smyslu.⁴⁵⁹ Zamlčení takové změny vede k zániku závazku ručitele.⁴⁶⁰ K zániku závazku ručitele dojde také v případě, kdy se smlouva uzavřená mezi věřitelem a ručitelem v jakémkoli detailu liší od smlouvy uzavřené mezi věřitelem a dlužníkem.

⁴⁵⁵ *Wauthier v. Wilson* (1912) 28 T. L. R. 239.

⁴⁵⁶ *Overrend, Guiney & Co. v. Oriental Finance Co.* (1874) L. R. 7 H. L. 348. Ohledně equity srov. kapitolu I. K aplikaci equity dojde v okamžiku, kdy oprávněná osoby zjistí povahu vztahu mezi dlužníky, nezávisle na tom, zda o tomto věděla v okamžiku nabytí směnky.

⁴⁵⁷ *Butcher & Sons v. Woods* (1891) 12 Natal L. R. 357.

⁴⁵⁸ *Cardwell v. Smith* (1886) 2 T. L. R. 779.

⁴⁵⁹ *Levett v. Barclays Bank plc* [1995] 1 W. L. R. 1260.

⁴⁶⁰ *Pidcock v. Bishop* (1825) 3 B. & C. 605.

Zaváže-li se věřitel ručiteli, že bude vymáhat svoji pohledávku proti dlužníkovi v určité lhůtě a neučiní-li tak, může ručitel toto opominutí úspěšně v equity namítat.⁴⁶¹

Z konstantní soudní praxe vyplynulo obecné pravidlo, že důsledkem poskytnutí dodatečného času hlavnímu dlužníkovi k úhradě závazku, nedochází automaticky k zániku odpovědnosti ručitele pouze za podmínky, že to bylo výslovně mezi věřitelem a hlavním dlužníkem dohodnuto.⁴⁶² Ručitel nemusí být účastníkem této dohody a nemusí o ní ani vědět.⁴⁶³ Dohoda ohledně zachování práv vůči ručiteli se musí objevit ve smlouvě o prodloužení splatnosti, pokud je tato smlouva písemná. Není možné, aby uvedená dohoda byla pouze ústní v případě, kdy je smlouva o prodloužení splatnosti písemná.⁴⁶⁴

Ručitelé nejsou povinni platit, dokud jim není podána zpráva o dishonoraci a nejsou o zaplacení požádáni.⁴⁶⁵ Dojde-li k zaplacení akceptantem či výstavcem směnky vlastní poté, co byla ručitelům podána zpráva o dishonoraci, dojde nezávisle na podání zprávy k zániku jejich odpovědnosti.⁴⁶⁶

Hlavní dlužník se může proti nároku majitele na zaplacení ubránit vzájemným zápočtem. V souladu s equity se s odvoláním na provedené zápočtení může nároku majitele na zaplacení ubránit i ručitel.⁴⁶⁷

Vydání rozsudku proti některé ze zavázaných osob není důvodem pro zánik odpovědnosti jakékoli z osob následujících, pokud dle rozsudku nebylo plněno.⁴⁶⁸

Zaplatí-li společně a nerozdílně zavázaný ručitel směnku, aniž by o to byl věřitelem požádán, není toto zaplacení bez výzvy nijak na překážku možnosti požadovat po hlavním dlužníkovi náhradu za poskytnuté plnění.⁴⁶⁹ Ručitel, který splnil dluh ze směnky je oprávněn požadovat po hlavním dlužníkovi pouze to, co by mohl požadovat v případě

⁴⁶¹ Bank of Nigeria Ltd. v. Awolesi [1964] 1 W. L. R. 1311.

⁴⁶² Nichols v. Norris (1831) 3 B. & Ad. 41; Cowper v. Smith (1838) 4 M. & W. 519; North v. Wakefield (1848) 13 Q. B. 536.

⁴⁶³ Webb v. Hewitt (1857) 3 Kay & J. 438.

⁴⁶⁴ Lewis v. Jones (1825) 4 B. & C. 506.

⁴⁶⁵ Siggers v. Lewis (1834) 1 Cr. M. & R. 370.

⁴⁶⁶ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 468.

⁴⁶⁷ Bechervaise v. Lewis (1872) L. R. 7 C. P. 372.

⁴⁶⁸ Claxton v. Swift (1685) 2 Show. 481.

dishonorace směnky např. výstavce po akceptantovi, tedy náhradu škody jejíž položky jsou vyspecifikovány v ustanovení s. 57.⁴⁷⁰

Na ručitele, který uhradil směnku, přecházejí z věřitele případná práva ze zajišťovacích prostředků⁴⁷¹ a to nezávisle na tom, zda o nich věděl či nikoli v okamžiku převzetí ručitelského závazku⁴⁷² a dokonce nezávisle i na tom, zda k jejich vzniku došlo až po převzetí ručitelského závazku.⁴⁷³

Je-li jeden ze společně a nerozdílně zavázaných ručitelů vyzván k zaplacení, jsou ostatní spoluručitelé povinni zaplatit svůj díl. Toto platí i v případě, kdy je zaplacení zajištěno více nástroji, kdy z každého nástroje jsou odpovědní jiní ručitelé a kdy každý nástroj zajišťuje pouze určitou část dluhu. Na uvedeném nic nemění případná nevědomost ručitele při převzetí závazku.⁴⁷⁴

Zaplatí-li ručitel dluh za hlavního dlužníka, má právo ho okamžitě žalovat. Stejné právo má i vůči případnému spoluručiteli, zaplatil-li nad rámce svého spoluručitelského podílu.⁴⁷⁵

Nechá-li si majitel vystavit od akceptanta novou směnku, která má nahradit směnku původní, dochází k zániku odpovědnosti indosantů této původní směnky.⁴⁷⁶ To však neplatí v situaci, kdy je nová směnka poskytnuta jako dodatečné zajištění platby z původní směnky (collateral security).⁴⁷⁷ V jednom případě došlo k dishonoraci směnky X. Akceptant směnky X následně převedl na osobu oprávněnou ze směnky X směnku Y, znějící na větší částku, aniž by s oprávněným jakkoli projednal vzájemný vztah obou směnek. Soud dovodil, že i v tomto případě směnka Y byla pouhým zajištěním zaplacení směnky X a nedošlo tak k jakémukoli zániku odpovědnosti z této směnky.⁴⁷⁸

⁴⁶⁹ Pitt v. Purssord (1841) 7 M. & W. 538.

⁴⁷⁰ Horne v. Rouquette (1878) 3 Q. B. D. 514.

⁴⁷¹ Goddard v. Whyte (1860) 2 Giff. 449.

⁴⁷² Aga Ahmed Ispahany v. Crisp (1891) 8 T. L.R. 132.

⁴⁷³ Batchellor v. Lawrence (1861) 9 C. B. 543.

⁴⁷⁴ Mayhew v. Crickett (1818) 2 Swanst. 185.

⁴⁷⁵ Fox v. Toronto General Trusts Corporation [1934] 4 D. L. R. 759.

⁴⁷⁶ Goldfarb v. Barlett [1920] 1 K. B. 639.

⁴⁷⁷ Gordon v. Calvert (1828) 4 Russ. 581.

Poskytnutí dodatečného nesměnečného zajištění zásadně nemá vliv na existující závazek ze směnky. Osoba Y dlužila osobě X peněžní částku. Splacení této částky zajistila vlastní směnkou, kterou vedle osoby Y podepsala jakožto výstavce i osoba Z. Dluh dále narostl a osoba X požadovala další zajištění své pohledávky. Osoba Y jako další zajištění poskytla veškerý svůj další majetek. Soud dovodil, že poskytnutí tohoto dalšího zajištění nemělo žádný vliv na odpovědnost osoby Z za zaplacení směnky.⁴⁷⁹

V jiném případě došlo k rozpuštění sdružení. Bývalý členové sdružení uzavřeli smlouvu, ve které se jeden z nich zavázal zaplatit dluh, spočívající ve dvou neuhrazených směnkách cizích. Věřitel byl s touto dohodou seznámen a přijal od zavázaného bývalého člena sdružení dvě směnky vlastní znějící na dlužné částky s tím, že si výslovně vymínil právo i nadále vymáhat dlužné částky proti všem bývalým členům sdružení. Vlastní směnky nebyly proplaceny. Soud dovodil, že navzdory poskytnutí vlastních směnek je věřitel stále oprávněn vyžadovat zaplacení své pohledávky po všech bývalých členech sdružení, jakožto osobách zavázaných společně a nerozdílně. Vystavení vlastních směnek nebylo považováno za uspokojení společného a nerozdílného závazku.⁴⁸⁰

Předá-li majitel směnečníkovi nepřijatou směnku X s tím, že místo této směnky dostane od směnečníka směnku Y s delší dobou splatnosti, dochází k zániku odpovědnosti osob podepsaných na směnce X a to i v případě, že majitel již podal odpovědným osobám zprávu o nepřijetí směnky X. Převezme-li však majitel směnky X, která nebyla řádně proplacena, směnku Y, jakožto zajištění jejího zaplacení a podá potřebné zprávy o dishonoraci směnky X, nejsou jeho práva proti osobám odpovědným ze směnky X nijak dotčena.⁴⁸¹

5. 2. 25. Zánik směnečných práv a závazků

Úvodem je nutno rozlišit mezi (i) zánikem směnky jako celku, tedy zánikem všech směnečných práv a závazků a (ii) zánikem práv či závazků jednoho konkrétního účastníka směnky. Dojde-li k zániku směnky jako celku, přestává být směnka převoditelným

⁴⁷⁸ *Pring v. Clarkson* (1822) 1 B. & C. 14.

⁴⁷⁹ *Twopenny v. Zouny* (1824) 3 B. & C. 208.

⁴⁸⁰ *Redford v. Deakin* (1818) 2 B. & Ald. 210.

⁴⁸¹ *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 470.

nástrojem („negotiable instrument“).⁴⁸² Nastane-li druhý z uvedených případů, nedochází k zániku směnky a stále je možné domáhat se práv a povinností vůči některým z účastníků směnečného závazku v rámci směnečného postihu. Zákon v této souvislosti výslovně stanoví v ustanovení s. 59/2, že úhradou směnečného peníze výstavcem či indosantem nedojde k zániku směnky.

K zániku směnky – všech směnečných závazků a jím odpovídajících práv může dojít několika různými způsoby. Základním způsobem je řádné zaplacení směnečné sumy akceptantem či směnečníkem resp. osobami jednajícími v jejich zastoupení (jde o tzv. „payment in due course“). Vedle toho zanikají všechny směnečné závazky také (i) zaplacením pro čest (s. 68/5), (ii) pokud akceptant je nebo se stane ke dni splatnosti směnky nebo po tomto dni jejím majitelem (s. 61), (iii) pokud se majitel směnky vzdá svých práv ze směnky (s. 62) nebo (iv) pokud majitel směnku resp. její text škrtne (s. 63).

Řádným zaplacením směnky ze strany směnečníka či akceptanta se rozumí zaplacení v den splatnosti či po tomto dni majiteli směnky, přičemž k platbě musí dojít v dobré víře a bez vědomosti, že nabytí směnky majitelem bylo jakkoli vadné (s. 59/1).

Se souhlasem majitele může dojít k zaplacení směnečné sumy jakoukoli formou, kterou může dojít k zániku běžného závazku.⁴⁸³ K platbě musí dojít formou zákonných peněz, nedohodnou-li se strany výslovně jinak. Dojde-li k takovému dohodě a povinná strana poskytne majiteli dohodnuté plnění, směnka zaniká. V jednom případě se strany dohodly, že směnečná suma bude uhrazena prostřednictvím dluhopisů. Po jejich předání majiteli směnky se ukázalo, že jsou zcela bezcenné. Soud dovodil, že i navzdory jejich bezcennosti se jednalo o řádné zaplacení směnečné sumy.⁴⁸⁴ Za řádné zaplacení směnečné sumy považoval soud i zaplacení prostřednictvím dohody o vzájemné započtení pohledávek.⁴⁸⁵

S ohledem na uvedené je zřejmé, že k „úhradě“ směnečné sumy a tím k zániku směnky může dojít i vystavením nové směnky. Pokud se však strany výslovně nedohodly, že vystavení nové směnky znamená úhradu směnečné sumy a tedy zánik směnky původní,

⁴⁸² Harmer v. Steele (1849) 4 Exch. 1, 13.

⁴⁸³ Sibree v. Tripp (1846) 15 M. & W. 23.

⁴⁸⁴ Schroder's Case (1870) L. R. 11 Eq. 131.

⁴⁸⁵ Callander v. Howard (1850) 19 L. J. C. P. 312.

považuje se vystavení nové směnky za pouhou podmíněnou platbu. Důsledkem převzetí nové směnky majitelem směnky původní je, že tento majitel nemůže žalovat z původní směnky a to až do doby případné dishonorace směnky nové.⁴⁸⁶

Soudy obecně ve vztahu k obecným smluvním závazkům dovodily, že pokud dlužník odkáže věřiteli částku, která se rovná nebo je větší než existující dluh, tento dluh bez dalšího zaniká. Toto však zásadně neplatí ve vztahu ke směnečným pohledávkám. Důvodem je mimo jiné značná nejistota, zda obmyšlená osoba je v okamžiku odkázání určité částky ještě majitelem směnky či nikoli.⁴⁸⁷

Platba směnečné sumy musí směřovat k majiteli směnky. Zaplacením k rukám jiné osoby, k zániku směnečného nedochází, pokud se peníze nedostanou k majiteli a tento s nimi nezachází jako s úhradou směnečné pohledávky.⁴⁸⁸

V některých případech dochází k zániku směnky i zaplacením k rukám pouhého držitele směnky, který není jejím řádným majitelem („wrongful holder“). Např. za situace, kdy dojde ke krádeži blankosměnky splatné doručiteli a tato směnka je dále převedena, může její držitel jsoucí v dobré víře, že je řádným majitelem, úspěšně vymáhat zaplacení směnečného peníze. Případné obvinění zloděje nemá na uvedené vliv.⁴⁸⁹

K zániku směnečného závazku může dle judikatury dojít dokonce i za situace, kdy platba směřuje ke zloději či nálezci směnky a to za předpokladu, že plátce je v dobré víře ohledně řádného majitelství předkladatele směnky.⁴⁹⁰ V této souvislosti se však lze setkat i s odlišným názorem, dle kterého nejedná-li se o směnku splatnou doručiteli, ale na řad a nejde-li o situaci předvídanou ustanovením s. 60, nedochází platbou osobě, která směnku nabyla podvodem k zániku směnečného závazku.⁴⁹¹

⁴⁸⁶ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 304.

⁴⁸⁷ Carr v. Eastbrooke (1797) 3 Ves. 561. Při posuzování tohoto rozhodnutí je třeba mít na paměti doktrínu common law o nepřevoditelnosti práv ze smluv na třetí osoby.

⁴⁸⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 135.

⁴⁸⁹ Chichester v. Hill (1882) 52 L. J. Q. B. 160.

⁴⁹⁰ Smith v. Sheppard (1776) in op. cit. v pozn. č. 13, str. 278.

⁴⁹¹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 137. Ustanovení s. 60 se vztahuje na situace, kdy je směnka placena bankou osobě, která směnku nabyla na základě padělaného indosamentu.

Platba směnečné sumy nesmí proběhnout za podezřelých okolností či mimo rámec běžného průběhu obchodních transakcí.⁴⁹² Např. vyžadování platby před splatností, nebo naopak dlouhou dobu po splatnosti, lze považovat za podezřelé.⁴⁹³

Až do okamžiku řádného uhrazení směnečné sumy je možné směnku znovu vydat („reissue“). Ustanovení s. 37 v této souvislosti stanoví, že v případě, kdy je směnka převedena zpět na výstavce, indosanta či akceptanta, mohou tyto osoby směnku znovu vydat a dále ji převést, ale nejsou oprávněni vymáhat placení od osob, kterým původně byli odpovědní.⁴⁹⁴ Důvod naposledy uvedeného je logický – pokud by indosant X, který nabyl směnku poté, co ji již jednou indosoval (přičemž v tomto okamžiku vznikla jeho odpovědnost za zaplacení a tedy možnost vést proti němu postih), mohl vymáhat platbu po všech svých předchůdcích, mohly by tyto osoby okamžitě po úhradě vymáhané částky vymáhat zpětně po indosantu X tutéž částku z důvodu jeho odpovědnosti před opětovným nabytím směnky.

V případě akomodační směnky (s. 28, viz kapitola 5. 2. 24.) platí v souladu se zněním s. 59/3, že úhradou směnečné sumy akomodantem směnečný závazek, na rozdíl od výše uvedeného případu úhrady výstavcem či indosantem, zcela zaniká. Akomodant nemá postižní práva a nemůže se tak domáhat náhrady jím zaplacené částky.⁴⁹⁵

Platba směnečné sumy osobou na směnce neuvedenou je možná a může vést k zániku směnečného závazku. Předpokladem je souhlas povinného s takovou platbou a dále musí platící osoba uvést, že placená částka je na úhradu směnky.⁴⁹⁶

Zaplacením směnečné sumy směnečníkem či akceptantem před splatností směnky, nedochází k zániku směnečného závazku. Platba před splatností je považována za pouhou koupí směnky, která zůstává i nadále volně převoditelnou.⁴⁹⁷

⁴⁹² Snow v. Peacock (1825) 2 C. & P. 215, 221.

⁴⁹³ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 136.

⁴⁹⁴ S ohledem na znění s. 61 lze mít za to, že ve vztahu k aceptantovi tento závěr platí jen do okamžiku splatnosti směnky. Viz též níže.

⁴⁹⁵ Solomon v. Davis (1883) 1 Cab. & E. 83.

⁴⁹⁶ Belshaw v. Bush (1851) 11 C. B. 191.

⁴⁹⁷ Burr ridge v. Manners (1812) 3 Camp. 193.

V případě zaplacení směnky má plátce v souladu se zněním s. 52/4 právo požadovat, aby mu směnka byla předána. Co však v situaci, kdy k předání směnky plátci nedojde a směnka je dále indosována na osobu, která neví o provedení platby? Je akceptant této osobě i přes provedenou úhradu nadále odpovědný? Za jedinou logickou a i zněním zákona odůvodněnou odpověď považuji následující. Zaplacením směnky příslušnou osobou dochází k jejímu zániku a v souladu se zněním s. 36/1 přestává být směnka převoditelným nástrojem. Podmínkou zániku všech směnečných závazků je pouze úhrada směnky nikoli též její předání platící osobě. Z těchto důvodů je zřejmé, že akceptant poté, co došlo k řádné úhradě směnečné sumy přestává být ze směnky jakkoli odpovědný a to i v případě, kdy mu směnka není předána a dojde k jejímu dalšímu „převodu“.⁴⁹⁸ Dojde-li k vyznačení potvrzení o zaplacení na zadní straně směnky, má za to, že úhradu provedl akceptant.⁴⁹⁹

Jak již bylo uvedeno není placení pro čest v současné době jevem příliš obvyklým. Jedná se však o institut veskrze velmi zajímavý, který si zaslouží být alespoň zmíněn. V případě protestace směnky pro neplacení může kterákoli osoba směnku zaplatit pro čest osoby za placení odpovědné. Pokud více osob nabídne placení pro čest různých dlužníků, je třeba dát přednost osobě, jejíž zaplacení zproští odpovědnosti nejvíce z nich.

Aby bylo možno rozlišit placení pro čest od pouhého dobrovolného zaplacení („voluntary payment“), musí být placení pro čest osvědčeno notářským zápisem. Zápis musí obsahovat prohlášení plátce, že platí pro čest určité osoby. Důsledkem zaplacení pro čest je zánik odpovědnosti osob následujících po osobě, pro jejíž čest byla směnka zaplacená. Plátce pro čest po uhrazení směnky nastupuje do pozice majitele směnky, ale pouze ve vztahu k osobě pro jejíž čest směnku zaplatil a osobám této osobě odpovědným (s. 68). Pokud tak směnku zaplatí pro čest akceptanta, může žalovat pouze tohoto a nikoli např. výstavce či indosanty.

Vedle výše popsaného řádného zaplacení směnky či zaplacení směnky pro čest, dochází v souladu se zněním s. 61 k zániku směnečných závazků, pokud akceptant je či se stane majitelem směnky v den její splatnosti nebo po tomto dni. Toto pravidlo odpovídá principu smluvního práva, který stanoví, že pokud dojde ke splnutí práv a povinností ze smlouvy

⁴⁹⁸ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 304.

⁴⁹⁹ Scholey v. Walsby (1791) 1 Peake 34, 35.

v jedné osobě, smlouva zaniká. Je však nutno mít na paměti, že uvedené se netýká situace, kdy akceptant nabude směnku před její splatností – takové nabytí, jak již bylo uvedeno, je považováno za koupi směnky – směnečné závazky nezanikají, se směnkou je možno i nadále obchodovat.

Dalším v zákoně uvedeným způsobem zániku směnečných závazků je vzdání se směnečných práv majitelem směnky (s. 62). Vzdání se musí být bezpodmínečné a musí být ve vztahu k akceptantovi učiněno v den splatnosti či po splatnosti směnky. Ve vztahu k ostatním účastníkům směnky se může majitel směnky vzdát svých práv i před splatností. Pokud vzdání se směřuje vůči akceptantovi, dochází k zániku všech směnečných závazků tedy k zániku celé směnky. K zániku dojde i v situaci, kdy je směnka doručena správcům dědictví akceptanta s úmyslem, aby došlo k jejímu zániku.⁵⁰⁰ Směřuje-li vzdání se vůči jinému z účastníků směnky, nedochází samozřejmě k zániku celé směnky, ale pouze k zániku závazků tohoto účastníka. Písemná forma vzdání se musí být dodržena pouze, pokud není směnka dotyčné osobě předána.

K zániku směnečných závazků může dále v souladu se zněním s. 63 dojít škrtnutím textu směnky či jejím roztrhnutím – zničením. Škrtnutí musí být úmyslně provedeno majitelem směnky a musí být ze směnky zřejmé – viditelné. Majitel také může zrušit směnečné závazky pouze některého ze směnečných dlužníků a to škrtnutím jeho podpisu na směnce. Odpovědnost každého indosanta, který by měl možnost postihu proti osobě jejíž podpis byl škrtnut, tedy jejíž odpovědnost zanikla, také zaniká. Škrtnutí podpisu akceptanta je tak fakticky zrušením celé směnky.

Škrtnutí provedené neúmyslně, omylem či bez zmocnění majitele není účinné. Důkazní břemeno leží v tomto směru výslovně na osobě, která se neúčinnosti škrtnutí dovolává. Soud v této souvislosti dovodil, že škrtnutí provedené z důvodu lživé informace není účinné.⁵⁰¹

⁵⁰⁰ Op. cit. v pozn. č. 13, str. 321.

⁵⁰¹ Scholefield v. Templer (1859) 4 De G. J. 429.

Za řádné škrtnutí považoval soud škrtnutí provedené perem přes podpis tak, že podpis byl i po škrtnutí rozlišitelný.⁵⁰²

Zničení směnky musí být stejně jako škrtnutí jejího textu zcela zřejmé. Pokud tak směnka byla nejdříve roztržena na dva kusy a poté opětovně slepena dohromady a následný majitel ji převzal v dobré víře, že jde o řádnou směnku, může tento majitel vymoci svá práva proti akceptantovi.⁵⁰³

5. 3. SMĚNKA VLASTNÍ

5. 3. 1. Pojem a definice směnky vlastní

Směnka vlastní („promissory note“) se společně se směnkou cizí („bill of exchange“) řadí do skupiny převoditelných nástrojů („negotiable instruments“). V Anglii je směnka vlastní používána v mnohem menší míře než směnka cizí a to navzdory tomu, že se jedná o nástroj fakticky jednodušší.⁵⁰⁴

V souladu se zněním s. 89 se na vlastní směnky použijí ustanovení týkající se směnek cizích s nutnými modifikacemi, nevyplyvá-li z části IV. BEA jinak. Při aplikaci ustanovení týkajících se směnek cizích se výstavce směnky vlastní považuje za akceptanta a první indosant směnky vlastní za výstavce přijaté směnky cizí splatné na řad výstavce. Ohledně směnek vlastních se výslovně nepoužijí ustanovení týkající se předložení k přijetí, přijetí a směnečných stejnopisů. V dalším textu se zaměřím pouze na některé otázky, ve zbytku odkazují na uvedené ohledně směnek cizích.

V souladu se zněním s. 83/1 se za směnku vlastní považuje bezpodmínečný písemný příslib adresovaný jednou osobou osobě jiné; podepsaný slibující osobou; obsahující závazek zaplatit na viděnou nebo v určitou či určitelnou dobu v budoucnosti stanovenou částku jmenované osobě či na její řad nebo doručiteli. Dokument, který nesplňuje uvedené podmínky není směnkou vlastní.

⁵⁰² Wilkinson v. Johnson (1824) 3 B. & C. 428.

⁵⁰³ Ingham v. Primose (1859) 7 C. B.

Pokud směnka obsahuje mimo vlastní směnečný závazek také nějaký závazek další, není z tohoto důvodu v souladu s výslovným zněním s. 83/3 neplatná.

Obsah směnky vlastní nemusí být tak přesný, jako v případě běžných smluv.⁵⁰⁵ Postačí, je-li v dokumentu obsažen bezpodmínečný slib zaplatit a je-li prokázán zřejmý úmysl stran vystavit směnku vlastní.⁵⁰⁶ Není-li úmysl vystavit směnku vlastní prokázán, jedná se o pouhou smlouvu a práva z této smlouvy vzniklá se převádějí formou běžného postoupení.⁵⁰⁷

Písemné uznání existence závazku, které obsahuje pouze datum, kdy má dojít k vrácení určité částky a které nebylo vyhotoveno s úmyslem, aby bylo dále převáděno, není směnkou vlastní.⁵⁰⁸ Uznání závazku ve formě tzv. „IOU“⁵⁰⁹ bez jakéhokoli příslibu zaplatit nelze považovat za směnku vlastní a ani za převoditelný nástroj.⁵¹⁰

V souvislosti s „IOU“ je vhodné zmínit tzv. „loan notes“ používané zejména pro zajištění půjček poskytovaných na základě práva státu New York podnikatelům z Latinské Ameriky. Tyto nástroje obsahují buď shrnutí samotné smlouvy o půjčce nebo významnou část jejích ustanovení. Úroková sazba bývá stanovena jako proměnlivá. Používání „loan notes“ je odůvodňováno možností věřitele snadněji vymoci dlužnou částku než by tomu bylo na základě samotné podkladové smlouvy. Dle anglického práva se ve většině případů nejedná o směnky, ale o pouhé uznání závazku a to zejména z důvodu pohyblivé úrokové sazby a chybějícím úmyslu zainteresovaných stran, aby nástroj byl převáděn.⁵¹¹

Dokument obsahující doložky typické pro směnku cizí, který není adresován žádnému směnečníkovi, ale byl někým přijat, může být platný jako směnka vlastní. Přijetí je

⁵⁰⁴ Donnelly, M. *The Law of Banks and Credit Institutions*. Dublin: Round Hall, 2000, str. 266.

⁵⁰⁵ *Brooks v. Elkins* (1836) 2 M. & W. 74.

⁵⁰⁶ *Sibree v. Tripp* (1846) 15 M. & W. 23.

⁵⁰⁷ Op. cit. v pozn. č. 25, str. 34.

⁵⁰⁸ *Clayton v. Bradley* [1987] 1 W. L. R. 521.

⁵⁰⁹ „IOU“ – „I owe you“ (dlužím ti). Dokument ve většině případů obsahuje pouze datum, místo, specifikaci věřitele, zkratku „IOU“ s uvedením dlužné částky a podpis dlužníka.

⁵¹⁰ *Wilkinson v. L'Eaugier*, 2 Y. & C. Ex. 363. Ohledně pojmu převoditelný nástroj viz kapitola II. a III.

⁵¹¹ Op. cit. v pozn. č. 25, str. 35.

považováno za příslib zaplatit.⁵¹² Soud může, ale nemusí, považovat dokument, který měl být směnkou cizí, ale z nějakého důvodu tomu tak není, za směnku vlastní. Záleží na jeho úvaze a konkrétních okolnostech případu.⁵¹³ Zákon také v ustanovení s. 5/2 výslovně stanoví případy, kdy může být dokument považován dle volby majitele za směnku cizí nebo vlastní. Jedná se o situace, kdy výstavce a směnečník jsou totožné osoby, kdy je směnečník fiktivní osobou či osobou bez způsobilosti uzavírat smlouvy.

Směnky vlastní jsou často používány jako zajišťovací nástroj, kdy jejich hlavní předností je možnost jejich rychlé realizace a to ať už cestou soudní či cestou jejich prodeje. Neplatnost podkladového vztahu nemá vliv na platnost samotné směnky.⁵¹⁴

5. 3. 2. Částka, splatnost

Částka uvedená na směnce vlastní je považována za určitou i v případě, kdy (i) jsou stanoveny úroky, (ii) je splatná ve splátkách, (iii) je splatná ve splátkách s tím, že v případě nezaplacení jedné ze splátek je splatná částka celá, (iv) výše částky je stanovena ve vazbě na směnný kurz mezi různými měnami (s. 9/1). Splatnost případných splátek musí být stanovena, jinak se nejedná o směnku vlastní.⁵¹⁵ Není-li ve směnce výslovně stanoveno jinak, není možné po neuhrazení jedné ze splátek, vymáhat celou částku.⁵¹⁶ Směnka splatná ve splátkách nemůže být indosována pouze pro dosud nesplacenou část směnečné sumy – musí být indosována jako celek, pro celou směnečnou sumu (s. 32/2).

Zákon připouští možnost, aby výstavce sám sobě slíbil zaplacení určité částky. Dle s. 83/2 v tomto případě platí, že nástroj ve formě směnky vlastní splatné na řad výstavce není směnkou vlastní, dokud není výstavcem indosován. Převod směnky výstavcem prostřednictvím indosamentu je tak rozhodný pro to, aby nástroj mající znaky směnky vlastní, se touto směnkou skutečně stal. Totéž platí, i pokud je směnka splatná nejen na výstavce, ale zároveň i na řad jiné osoby.⁵¹⁷

⁵¹² Peto v. Reynolds (1854) 9 Ex. 410.

⁵¹³ Novaknit Hellas S. A. v. Kumar Bros International Limited [1998] Lloyds Rep. Banking 287.

⁵¹⁴ Monetary Advance Co. v. Cater (1888) 20 Q. B. D. 785.

⁵¹⁵ Moffat v. Edwards (1841) Car. & M. 16.

⁵¹⁶ Van der Westhuizen v. Lochner (1908) 18 C. T. R. 446.

⁵¹⁷ Moffat v. Van Millengen (1787) 2 B. & P. 124.

Dokument, jehož splatnost je podmíněna uskutečněním určité nejisté události, není směnkou vlastní a to ani v případě, že událost skutečně nastane (s. 11/2). Jak bylo uvedeno již výše, splatnost „on or before ...“ (v určitý den či před ním) je považována za neurčitou a dokument s takto stanovenou splatností není považován za směnku.⁵¹⁸

5. 3. 3. Výstavce

Výstavce směnky vlastní je hlavním dlužníkem ze směnky. Ve vztahu k použitelným ustanovením týkajících se směnek cizích je v souladu se zněním s. 89/2 považován za akceptanta. Pokud se tak příslušné ustanovení týká akceptanta a není vyloučena jeho aplikace ve vztahu k vlastním směnkám, je přiměřeně aplikovatelné také na výstavce směnky vlastní.

Dle s. 88 se výstavce vystavením směnky zavazuje zaplatit v souladu s jejím obsahem a není oprávněn namítat majiteli v dobré víře neexistenci remitenta či jeho nezpůsobilost indosovat.

Doručení směnky příslušné osobě je stejně podstatné jako v případě směnky cizí – dle s. 84 nedojde k vydání vlastní směnky, dokud není doručena remitentovi či doručiteli. Výstavcům závazek je tak účinný až od okamžiku doručení.

5. 3. 4. Společné a nerozdílné závazky

Směnka vlastní může být vystavena dvěma či více výstavci, kteří mohou být ze směnky zavázáni společně („jointly“) či společně a nerozdílně („jointly and severally“), v závislosti na jejím znění (s. 85/1).

Ze směnky podepsané několika osobami, která začíná např. „Slibujeme ...“ jsou výstavci zavázáni pouze společně a nikoli i nerozdílně. Nerozdílnost musí být ve směnce vyjádřena,

⁵¹⁸ Williamson v. Rider [1963] 1 Q. B. 89.

nejedná-li se o případ upravený v ustanovení s. 85/2. Dle tohoto ustanovení, pokud směnka zní „Slibuji zaplatit...“ a tento příslib je podepsán více osobami, je jejich závazek nejen společný, ale i nerozdílný.

Ačkoli je směnka, ze které je zavázáno více osob společně a nerozdílně na jednom kusu papíru, jedná se dle názoru judikatury ve skutečnosti o několik směnek. Pokud tak osoby X a Y vystaví společně směnku, ze které jsou zavázání společně a nerozdílně, jsou zde vlastně tři směnky a to společná směnka osob X a Y, směnka osoby X a směnka osoby Y. Remitent může žalovat každého zvlášť nebo všechny najednou.⁵¹⁹

5. 3. 5. Předložení k placení

Výstavci není třeba směnku předkládat k placení – jeho odpovědnost za zaplacení je absolutní a není třeba za účelem jejího vzniku či zachování činit jakýkoli úkon. Toto obecné pravidlo je potvrzeno jednou výjimkou upravenou v ustanovení s. 87/1. Dle tohoto ustanovení platí, že v případě směnky splatné v určitém místě, musí dojít k předložení směnky k placení v tomto místě, má-li být zachována výstavcova odpovědnost.

Pokud si chce majitel zajistit odpovědnost případných indosantů, je předložení směnky k placení v souladu s ustanovením s. 87/2 nutné.

V případě indosované směnky splatné na viděnou musí dojít dle s. 86 k předložení k placení v přiměřenou dobu od okamžiku indosamentu. Pokud k tomu nedojde, zaniká odpovědnost indosanta. Zda doba byla přiměřená či nikoli, je nutno zvážit s ohledem na povahu směnky, obchodní zvyklosti a konkrétní okolnosti případu.

Místo placení je možné stanovit mimo směnečný text samotný – např. v samostatném prohlášení. Předložení směnky v takto „mimosměnečně“ určeném místě je nutné pro zachování odpovědnosti indosantů. Výstavci je možno směnku předložit kdekoli jinde (s. 87/3).

⁵¹⁹ Beecham v. Smith (1858) 27 L. J. Q. B. 257.

Zmínku místa placení na okraji listiny, mimo „tělo směnky“ nelze považovat za součást směnečné smlouvy.⁵²⁰ V případě vytištěné směnky, kdy rukou napsané místo placení bylo umístěno v její dolní části, došel soud k závěru, že se jedná o součást směnky a nikoli o samostatné prohlášení.⁵²¹

Se směnkou cizí vystavenou jednou pobočkou banky na jinou pobočku téže banky (tedy se směnkou, kde výstavce a směnečník jsou totožné osoby) může majitel v souladu se zněním s. 5/2 nakládat dle svého rozhodnutí jako se směnkou cizí nebo vlastní. Rozhodne-li se pro směnku vlastní, není možné považovat uvedenou adresu směnečníka za určení místa splatnosti směnky. Směnka není v tomto místě splatná.⁵²²

Obsahuje-li směnka dvě místa placení, postačí předložení pouze v jednom z nich. Směnku splatnou v Londýně a v Tonbridge, která byla předložena pouze v Londýně a nedošlo zde k jejímu proplacení, je třeba považovat za řádně předloženou, ačkoli bylo prokázáno, že kdyby byla předložena v Tonbridge, byla by proplacena.⁵²³

Nepředložení směnky vlastní výstavci v den splatnosti nemá za následek zánik jeho odpovědnosti, není-li v souladu s ustanovením s. 52/2 výslovně stanoven opak. Za stanovení opaku nelze považovat pouhé uvedení místa placení – odpovědnost výstavce nezaniká ani při pozdějším předložení ve stanoveném místě.⁵²⁴

5. 4. ZTRACENÉ A ZNIČENÉ SMĚNKY

Nálezce směnky se nestává jejím vlastníkem a jeho případná žaloba proti osobám povinným zaplatit směnečnou sumu nemá žádnou šanci na úspěch. Jiná situace však nastane, pokud nálezce převede směnku splatnou doručiteli na další osobu, která ji

⁵²⁰ Williams v. Waring (1829) 10 B. & C. 2.

⁵²¹ Trecothick v. Edwin (1816) 1 Skarkt. 468. Opačný názor byl v obdobném případě vysloven v případě Curtis v. Rattray [1913] W. L. D. 181.

⁵²² Re British Trade Corporation [1932] 2 Ch. 1.

⁵²³ Bailey v. Bodenham (1864) 33 L. J. C. P. 252.

⁵²⁴ Gordon v. Kerrs (1898) 35 S. L. R. 469.

převezme v dobré víře. Tento nabyvatel nejen nemusí směnku vrátit, ale je i oprávněn ze směnky žalovat a domáhat se jejího zaplacení v souladu s jejím zněním.⁵²⁵

Došlo-li ke ztrátě či odcizení směnky vložené do obálky během poštovní přepravy, není za to poskytovatel poštovních služeb nijak odpovědný.⁵²⁶ Soudce Mansfield v této souvislosti podotkl, že pošťák není v žádném případě ve stejném postavení jako běžný smluvní přepravce. Jeho postavení je srovnatelné s postavením státního úředníka např. na finančním úřadě.⁵²⁷

Osoba, která ztratila směnku by měla ve svém vlastním zájmu okamžitě informovat všechny osoby odpovědné ze směnky. Dříve bylo v této souvislosti běžné i vylepení zprávy o ztrátě směnky na veřejně přístupných místech. V některých případech bylo veřejné vyvěšení zprávy podmínkou pro úspěch žalobce (osoby, která ztratila směnku) v případném sporu o zaplacení ze ztracené směnky.⁵²⁸ Samotné vyvěšení zprávy však nebylo v tomto směru zcela dostatečné, pokud si nálezce směnky resp. osoba, která směnku od nálezce nabyla, nevezala zprávu domů.⁵²⁹

Majitel, který ztratil směnku, musí v zájmu zachování odpovědnosti všech účastníků směnky řádně, tedy v souladu se zněním zracené směnky, požádat o zaplacení směnky a případně podat zprávu o dishonoraci.⁵³⁰

V případě ztráty směnky, která není po splatnosti, opravňuje zákon v ustanovení s. 69 majitele, který ji ztratil, aby tento požádal výstavce o vystavení nové směnky stejného znění s tím, že výstavce je naopak oprávněn požadovat od majitele dostatečně zajištění pro případ, kdyby jakákoli osoba ztracenou směnku našla a domáhala se proti němu jejího zaplacení. Nevyhoví-li výstavce žádosti majitele, může být k vystavení směnky přinucen soudní cestou. Toto ustanovení se týká pouze osoby výstavce a nemůže být použito ve vztahu ke akceptantovi či indosantům – tyto osoby tak nemohou být nuceny k podpisu

⁵²⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 441.

⁵²⁶ Toto pravidlo v současné době plyne z ustanovení The Post Office Act s. 29.

⁵²⁷ Whitfield v. Despencer (1778) 2 Cowp. 754. Při posuzování relevance závěru obsaženého v tomto rozsudku je nutno vzít v úvahu dobu jeho vynesení.

⁵²⁸ Snow v. Peacock (1826) 3 Bing. 406.

⁵²⁹ Raphael v. Bank of England (1855) 17 C. B. 161.

⁵³⁰ Thackray v. Blackett (1811) 3 Camp. 164.

nové směnky. Taktéž se toto ustanovení nevztahuje na výstavce směnky vlastní a to s ohledem na znění s. 89/2, dle kterého je výstavce směnky vlastní ve stejné pozici jako akceptant směnky a nikoli jako výstavce. Nevyhoví-li výstavce nařízení soudu vystavit novou směnku, učiní tak osoba soudem určená. Majitel nemusí podle tohoto ustanovení s. 69 postupovat, záleží pouze na něm.

Majitel je v souladu se zněním s. 70 oprávněn podat žalobu ze ztracené směnky. Soud však může před vydáním rozhodnutí požadovat složení dostatečného zajištění pro případ, že se ztracená směnka objeví a bude z ní žalováno jinou osobou. Toto zákonné ustanovení mění do přijetí BEA platné pravidlo common law, dle kterého nebylo možné žalovat ze ztracené směnky, která byla převoditelná a to i v případě, kdy žalobce nabídl složit k rukám soudu dostatečné zajištění.⁵³¹

Je otázkou, zda je možno s úspěchem podat žalobu v situaci, kdy se ztratí polovina směnky. Soudce Ellenborough v této souvislosti dovodil, že to možné není. Argumentoval tím, že pokud by bylo možno žalovat z obou polovin směnky, byl by výstavce směnky vlastní odpovědný za zaplacení z obou těchto polovin ve stejném čase, což nelze považovat za přípustné.⁵³² Ohledně odůvodnění uvedeného závěru lze mít určité pochybnosti, zvláště když zvážíme, že polovinu směnky nelze vůbec považovat za směnku.

Pokud je směnka stále v ruce nálezce či osoby, která ji nabyla od nálezce s vědomím, že se jedná o nalezenou směnku, může majitel žalovat na vydání směnky. Bylo-li takové osobě zapláceno, může ji majitel žalovat a požadovat vyplacení obdržených peněz.⁵³³

Ohledně zničených směnek (nikoli ztracených) došly soudy k závěru, že žaloba na zaplacení směnečné sumy je možná, je-li prokázáno, že došlo k jejímu zničení a dále, že bylo možné prokázat její obsah.⁵³⁴ S ohledem na to, že ani s. 69 ani s. 70 se nezmiňují o zničených směnkách, lze mít za to, že soud nemůže po žalobci vyžadovat poskytnutí zajištění jako v případě ztracených směnek.⁵³⁵

⁵³¹ Pierson v. Hutchinson (1809) 2 Camp. 211.

⁵³² Mayor v. Johnson (1813) 3 Camp. 324.

⁵³³ Bobbet v. Pinkett (1876) 1 Ex. D. 368.

⁵³⁴ Woodford v. Whitely (1830) Mood. & M. 517.

5. 5. SMĚNEČNÉ ŘÍZENÍ

Podstatou směnky je bezpodmínečný příkaz resp. v případě směnky vlastní příslib zaplatit. Směnka představuje jednu či několik smluv, které jsou zásadně odlišné od případné podkladové smlouvy – od kauzy směnky. Nezávislost směnky na podkladovém právním vztahu lze považovat za zcela zásadní.

Soudy uvedené maximálně respektují a opakovaně dovozují, že směnka je s ohledem na svou samostatnost a jednoduchou převoditelnost podobná hotovosti⁵³⁶ a musí být vždy proplacena, neexistují-li s přihlédnutím k okolnostem případu nějaké zásadní důvody, které by ospravedlnily její neproplacení.⁵³⁷

Pouze za výjimečných okolností soudy připouští, aby žalovaný ve směnečném řízení mohl s úspěchem proti směnečnému nároku namítat porušení podkladové smlouvy.⁵³⁸ Automatické připuštění nesměnečných námitek by dle názoru soudů narušilo povahu směnky, jakožto nástroje tolik podobného hotovosti a mělo by škodlivý dopad na obchodní zájmy zejména v mezinárodním obchodě.⁵³⁹ Se směnkou je třeba nakládat jako s hotovostí, není-li zde dobrý důvod, který by to znemožňoval.⁵⁴⁰

Žalovat přímo ze směnky má obecně několik zcela zásadních výhod. V první řadě není ve většině případů nutné předkládat vedle směnky další důkazy, které by prokázaly odůvodněnost žalobního nároku. Důkazní břemeno je přesunuto na žalovaného, který musí prokázat, že směnka již byla proplacena resp. předložit důkazy, které by prokázaly, že žalobce nemá na zaplacení směnečné sumy nárok. S ohledem na povahu směnečného

⁵³⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 444.

⁵³⁶ Cebora SNC v. SIP (Industrial Products) Ltd [1976] 1 Lloyd's Rep. 271; Nova (Jersey) Knit Ltd v. Kammgarn Spinnerei GmbH [1977] W. L. R. 713.

⁵³⁷ Fielding & Platt Ltd v. Selum Najjar [1969] 1 W. L. R. 357; Lamont (James) & Co Ltd v. Hyland Ltd [1950] 1 K. B. 585; Brown Shipley & Co Ltd v. Alicia Hosiery Ltd [1966] 1 Lloyd's Rep. 668; Montebianco Industrie Tessili SpA v. Carlyle Mills (London) Ltd [1981] 1 Lloyd's Rep. 509.

⁵³⁸ Nova (Jersey) Knit Ltd v. Kammgarn Spinnerei GmbH [1977] W. L. R. 713.

⁵³⁹ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 328.

⁵⁴⁰ Fielding & Platt v. Najjar [1969] 1 W. L. R. 357, 361, CA.

závzaku lze mít odůvodněně za to, že množství možných námitek žalovaného je ve srovnání s běžným sporným řízením omezené.⁵⁴¹

Obecně platí, že majitel, který má směnku v držbě je jedinou osobou, která může ze směnky žalovat.⁵⁴² Pokud majitel jakožto „trustee“ drží směnku zcela či částečně ve prospěch jiné osoby⁵⁴³, může žalovaný vznést proti žalujícímu majiteli všechny námitky, které by mohl vznést proti osobě stojící „za“ majitelem a to v rozsahu, v jakém je směnka ve prospěch této osoby držena.⁵⁴⁴

Vedle žalob na zaplacení směnečné sumy jsou v souvislosti se směnkami možné samozřejmě i žaloby další. Osoba oprávněná k držbě směnky – skutečný vlastník může vznést žalobu na vydání směnky, jako by se jednalo o jakýkoli jiný movitý majetek a to proti kterémukoli neoprávněnému držiteli, tedy nezávisle na tom, zda tato osoba je v dobré víře či nikoli, zda směnku nabyla indosamentem či ji odzicila. Titul skutečného vlastníka je vždy silnější.⁵⁴⁵

Směnku vlastní není nutné před podáním žaloby předkládat výstavci, není-li v ní uvedeno, že je splatná pouze v určitém místě – v tomto případě je nutné její předložení v tomto místě, jinak dojde k zániku odpovědnosti výstavce za zaplacení (srov. kapitolu 5. 3. 5.). Nepředloží-li však majitel směnku a po podání žaloby dojde k proplacení směnky, může žalobce počítat s tím, že bude penalizován ohledně výše nákladů řízení a to navzdory tomu, že předložení směnky nebylo nutné.⁵⁴⁶

Směnečné žaloby projednává v prvním stupni County Court (soud hrabství). V případě, že žalovaná částka překročí £ 15 000 je věcně příslušným High Court (vyšší soud).⁵⁴⁷ Řízení

⁵⁴¹ Op. cit. v pozn.č. 60, str. 397.

⁵⁴² Emmet v. Tottenham (1853) 8 Ex. 884.

⁵⁴³ „Trust“ je zcela specifickým institutem vyvinutým v rámci equity. Jedná se o specifickou smlouvu, kterou osoba zvaná „settlor“ převede svůj majetek na osobu zvanou „trustee“ s tím, že „trustee“ spravuje převedený majetek ve prospěch ve většině případů nezletilé osoby zvané „beneficiary“. Po dosažení 18 let může „beneficiary“ požadovat po „trustee“, aby na něj majetek převedl. Ke vzniku trustu je nutné splnit tři základní podmínky: (i) zřejmý úmysl založit trust, (ii) specifikace majetku, který má být předmětem trustu a (iii) specifikace osob z trustu oprávněných. Z uvedeného je zřejmé, že trust je ve své podstatě specifickou plnou mocí, na jejímž základě zmocněná osoba spravuje majetek ve prospěch určité osoby za úplatu.

⁵⁴⁴ Barclays Bank Ltd v. Aschaffenburg Zellstoffwerke A. G. [1967] 1 Lloyd's Rep 387.

⁵⁴⁵ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 398.

⁵⁴⁶ Macintosh v. Haydon (1826) Ry. & M. 362.

⁵⁴⁷ Viz pravidlo 16.3 odst. 5 CPR.

je zahájeno podání žaloby, která může být úspěšně podána teprve po dni splatnosti směnky. Toto platí i v situaci, kdy akceptant dal před splatností směnky výslovně najevo, že nezaplatí.⁵⁴⁸

V žalobě je nutné vylíčit relevantní skutečnosti, popsat směnku na jejímž základě je žalováno. Popis směnky musí zahrnovat zejména datum jejího vystavení, výši směnečné sumy a její účastníky. Pokud je žalováno z cizozemské směnky je nutno tento fakt v žalobě výslovně uvést, protože jinak platí domněnka, že se jedná o směnku vnitrostátní.⁵⁴⁹ Pokud žalobce požaduje úroky je nutno mít na zřeteli pravidlo 16.4. odst. 2 CPR.

Ve směnečné žalobě není nutné popsat všechny indosamenty, ke kterým v průběhu existence směnky došlo. Ohledně indosamentů platí vyvratitelná domněnka, že byly časově umístěny v pořadí v jakém se opticky vyskytují na směnce (s. 32/5) a dále, že byly umístěny před tím, než se směnka stala splatnou (s. 32/6). Žalovaný má právo v průběhu procesu požadovat po žalobci, aby při jednání přečetl jakýkoli z indosamentů, který je na směnce.⁵⁵⁰

V případě žaloby na zaplacení směnečné sumy poté, co došlo k nepřijetí směnky, by měl žalobce vylíčit okolnosti předložení směnky k přijetí. Totéž platí v případě marného předložení směnky k placení.⁵⁵¹ Je-li žalován výstavce či některý z indosamentů je nutné uvést v žalobě podrobnosti ohledně podání zprávy o dishonoraci nebo protestaci resp. alternativně uvést důvody, proč k těmto úkonům nemohlo dojít.⁵⁵² To že došlo k podání zprávy může vyplynout i z okolností daného případu – např. pokud došlo po splatnosti směnky k částečné platbě, platba směnečné sumy byla přislíbena⁵⁵³ či nabídnuta⁵⁵⁴, došlo k uznání odpovědnosti za zaplacení směnky⁵⁵⁵ a to nezávisle na tom, zda k tomuto uznání došlo ve vztahu k osobě žalobce či osobě jemu na směnce předcházející.⁵⁵⁶ Uvedené úkony

⁵⁴⁸ *Gelmini v. Morriggia* [1913] 2 K. B. 549, 552.

⁵⁴⁹ *Armani v. Castrique* (1844) 13 M. & W. 443.

⁵⁵⁰ *Richards v. Frankum* (1840) 9 C. & P. 221.

⁵⁵¹ *Op. cit.* v pozn. č. 60, str. 412.

⁵⁵² *Fruhauf v. Grosvenor* (1892) 61 L. J. Q. B. 717.

⁵⁵³ *Horford v. Wilson* (1807) 1 Taunt. 12.

⁵⁵⁴ *Dixon v. Elliott* (1832) 5 C. & P. 437.

⁵⁵⁵ *Mills v. Gibson* (1847) 16 L. J. C. P. 249.

⁵⁵⁶ *Rabey v. Gilbert* (1861) 30 L. J. Ex. 170.

mají význam nejen, pokud k nim došlo před uplynutím lhůty k podání zprávy, ale i jestliže k nim došlo po uplynutí stanovené lhůty.⁵⁵⁷

V průběhu soudního řízení není bezpodmínečně nutné předložit samotnou směnku, protože její existence může být prokázána i jinak.⁵⁵⁸ K žalobě je však vždy nutno přiložit v souladu s pravidlem 16.4. odst. 1. CPR alespoň její kopii.

Navzdory uvedenému však platí, že nedojde-li k předložení originálu směnky a žalobce neposkytne soudu peněžní jistění v dostatečné výši, může žalovaný navrhnout okamžité zamítnutí žaloby. Důvod proč by měl žalobce v případě nepředložení směnky poskytovat peněžní jistění je zřejmý – směnka totiž již nemusí v okamžiku podání žaloby existovat, resp. může být převedena na jinou osobu.⁵⁵⁹ Námitka, že směnka byla ztracena či zničena, musí být žalovaným vznesena dostatečně určitě.⁵⁶⁰

V souladu se zněním s. 3 Civil Liability (Joint Contribution) Act 1978 (zákon o občanskoprávní odpovědnosti) není rozsudek pouze proti některým ze směnky odpovědným osobám překážkou pro zahájení dalšího řízení proti osobám dosud nežalovaným.

Ve vztahu ke směněným pohledávkám je ve většině jurisdikcí soudům umožněno vydat rozsudek ve speciálním typu řízení, které vyniká rychlostí a jednoduchostí. Stejně je tomu i v anglickém právním systému, když část 24 CPR umožňuje, aby soud vydal rozsudek v zjednodušeném řízení (tzv. „summary judgement“). O vydání tohoto rozsudku může žalobce požádat až poté, co se žalovaný vyjádřil k podané žalobě (pravidlo 24.4. odst. 1 CPR) a musí být splněna podmínka že, (i) žalovaný nemá s ohledem na důkazní situaci šanci ve sporu uspět a (ii) není zde jiný důvod, pro který by žaloba měla být projednána v úplném řízení („trial“) (pravidlo 24.2. CPR). Vedle této základní podmínky musí být naplněny i některé formální předpoklady týkající se např. nutnosti doručit druhé straně kopie písemných důkazů (pravidlo 24.5. CPR).

⁵⁵⁷ Bell v. Frankis (1842) 11 L. J. C. P. 300.

⁵⁵⁸ Shearn v. Burnard (1839) 10 A & E 593.

⁵⁵⁹ Srov. s. 70.

⁵⁶⁰ Charnley v. Grundy (1854) 14 C. B. 608.

Žalovaný se může proti návrhu žalobce na vydání rozsudku ve zjednodušeném řízení bránit tím, že se pokusí prokázat, že žalobce nemá natolik pádné důkazy, aby spor vyhrál. Z rozhodnutí soudů je zřejmé, že prokázání nemožnosti úspěchu žalobce ve směnečné věci je podrobena vyšším nárokům než v případě nesměnečné žaloby.⁵⁶¹ V jednom případě žalovaný vznesl proti směnečnému nároku námitku spáchání podvodu. Soud dovodil, že podvod není v daném případě důvodem, proč by věc neměla být projednána ve zjednodušeném řízení.⁵⁶² Výjimečně mohou vyjít najevo okolnosti nijak nesouvisející s námitkami žalovaného, které však znemožňují vydání rozsudku v zjednodušeném řízení.⁵⁶³

Pokud se v řízení objeví nějaká dílčí otázka či otázky, které není vhodné rozhodnout v rámci zjednodušeného řízení, může soudce vyloučit rozhodnutí těchto otázek do samostatného řízení, kde budou samostatně projednány a rozhodnuty (pravidlo 3.1. odst. 2 CPR).

Za určitých okolností se může strana žalovaná s úspěchem ubránit vznesenému směnečnému nároku.⁵⁶⁴ K tomu jí slouží různé typy námitek, které lze dělit na námitky absolutní, námitky spočívající ve vadě titulu a námitky osobní (relativní).⁵⁶⁵

Absolutní námitky se týkají směnky jako takové, její platnosti, obsahových náležitostí, vadám při vystavení či převodu. Příkladem je námitka padělání podpisu výstavce, akceptanta či indosanta (s. 24), námitka nezpůsobilosti směnečně se zavazovat (s. 22), námitka „non est factum“⁵⁶⁶ a námitka zániku směnky (s. 59 a násl.). Absolutní námitky lze z úspěchem vznést proti jakémukoli žalobci ze směnky kromě žalobce, který je

⁵⁶¹ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 401.

⁵⁶² *Credito Italiano v. Birnhak* [1967] 1 Lloyd's Rep. 314.

⁵⁶³ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 403.

⁵⁶⁴ Bradgate, R., White, F. *Commercial Law*. Oxford: Oxford University Press, 2004, str. 280.

⁵⁶⁵ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 328 a násl.

⁵⁶⁶ Tuto námitku může žalovaný s úspěchem vznést v situaci, kdy (i) při podepisování směnky měl za to, že se nejedná o směnku – byl tak v omylu ohledně účinků a charakteru podepisovaného dokumentu a (ii) nedopustil se v tomto směru nedbalosti. S ohledem na tyto podmínky je zřejmé, že šance úspěšně vznést námitku non est factum jsou minimální. Pokud se to však podaří, pohlíží se podpis stejně, jako by došlo k jeho padělání. Pro ilustraci obtížnosti vznesení námitky non est factum je možno uvést případ *Crédit Lyonnais v. P. T. Barnard & Associates Ltd.* [1976] 1 Lloyd's Rep. 557, kdy byly žalovanému při nákupu zboží předloženy směnky napsané ve francouzštině. Žalovaný směnky podepsal s tím, že se domníval, že se jedná o potvrzení převzetí zboží. Prodávající eskontoval směnky žalobci. Námitka non est factum nebyla v tomto případě úspěšná z toho důvodu, že každý rozumný člověk by si před podpisem cizojazyčného dokument, jemuž nerozumí, nechal tento dokument přeložit.

majitelem v dobré víře („holder in due course“) nebo majitelem, který svůj nabývací titul od majitele v dobré víře odvozuje (s. 29/3). Tito majitelé se v případech uvedených v ustanovení s. 54 a s. 55 absolutním námitkám ubrání.

Námítky spočívající ve vadě titulu se stejně jako v případě absolutních námitek mohou vztahovat k vadě při vystavení či převodu směnky, ale s tím rozdílem, že nesměřují k jádru směnky jako takové, ale pouze k okolnostem těchto úkonů. Jedná se např. o námitku, kdy k převodu či akceptaci směnky došlo na základě podvodu⁵⁶⁷, nátlaku či jiné nezákonnosti⁵⁶⁸ nebo, kdy poskytnuté protiplnění není zákonné⁵⁶⁹ (s. 29/2). Tento typ námitek není s ohledem na znění s. 38/2 účinný proti majiteli v dobré víře či majiteli, který svůj nabývací titul od majitele v dobré víře odvozuje (s. 29/3). Na ostatní majitele směnky přechází všechny vady titulu, které směnka má v okamžiku převodu a to nezávisle na tom, zda o nich vědí či nikoli.⁵⁷⁰

Ohledně zmíněné neúčinnosti námitek vůči majiteli v dobré víře je však třeba mít na paměti následující. Každý majitel směnky je považován za majitele v dobré víře („holder in due course“), není-li prokázán opak. Prokáže-li žalovaný, že při převodech směnky došlo k podvodnému jednání, je na majiteli směnky, aby prokázal své majitelství v dobré víře (s. 30/1). Pouhé prohlášení žalobce, že převzal směnku v dobré víře a „for value“ není nutně dostačující k prokázání jeho majitelství v dobré víře.⁵⁷¹ Po majiteli je v tomto případě požadováno, aby jednoznačně prokázal, že proti směnce poskytl určitou hodnotu a to v dobré víře, tedy bez vědomosti o spáchaném podvodném jednání.⁵⁷² Pokud je uvedené prokázáno jasnými a nezpochybnitelnými důkazy, nemůže být námitka podvodného jednání úspěšná a je třeba rozhodnout ve prospěch žalujícího majitele.⁵⁷³

⁵⁶⁷ Je otázkou, jak se zachovat v situaci, kdy je podvodné jednání spácháno třetí osobou – tedy osobou, která není účastníkem smlouvy. V případě *Hasan v. Willson* [1977] 1 Lloyd's Rep. 431 soud dovodil, že námitku podvodu spáchaného třetí osobou je možno s úspěchem vznést, pokud osoba, proti které je námitka vznesena, o podvodu věděla. Titul této osoby ke směnce tak je vadný z důvodu podvodu třetí osoby.

⁵⁶⁸ Soud tak např. v případě *Lancashire Loans Ltd v. Black* [1934] 1 K. B. 380 zprostil dceru povinností zaplatit směnečný peněz z důvodu, že směnku podepsala pod nátlakem („undue influence“) matky.

⁵⁶⁹ Za nezákonné protiplnění proti vystavení směnky lze považovat např. peníze poskytnuté za účelem jejich užití při hře či sázení – op. cit. v pozn. č. 21, str. 338.

⁵⁷⁰ *Arab Bank Ltd v. Ross* [1952] 2 Q. B. 216.

⁵⁷¹ *Tatam v. Haslar* (1889) 23 Q. B. D. 345.

⁵⁷² *Powszechny Bank v. Paros* [1932] 2 K. B. 353.

⁵⁷³ *Bank für Gemeinwirtschaft Aktiengesellschaft v. City of London Garages Ltd* [1971] 1 W. L. R. 149, CA.

Námítky osobní se obecně nevztahují k okolnostem za jakých byla směnka vytvořena či převedena, ale vycházejí ze skutečností, které mají základ mimo směnku a to ve vzájemných vztazích účastníků směnky. Mezi osobní námítky se řadí např. námitka neposkytnutí či částečného poskytnutí protiplnění⁵⁷⁴, námitka započtení či námítka vycházející z kauzálního vztahu⁵⁷⁵.

Ve většině případů lze osobní námítky vznášet pouze, pokud se jedná o bezprostřední účastníky směnky (viz kapitola 5. 2. 9.).⁵⁷⁶ Zásadně je nelze s úspěchem vznést proti majiteli v dobré víře (s. 38/2). Nejčastěji jsou tyto námítky vznášeny mezi remitentem (který není, jak bylo uvedeno výše, považován za majitele v dobré víře) a výstavcem.⁵⁷⁷ S ohledem na postoj soudů, které považují směnku „téměř za hotovost“, je, jak bylo zdůrazněno v úvodu této kapitoly, možnost úspěšného vznesení osobní námítky obecně velmi malá.

Ačkoli má soud pravomoc vzít ve směnečné věci v úvahu případnou vzájemnou žalobu žalovaného, není takováto žaloba obecně považována za námitku proti směnečné žalobě, za překážku vydání rozsudku ve zjednodušeném řízení.⁵⁷⁸ Soud v této souvislosti např. dovodil, že žalobu na náhradu škody podanou kupujícím proti prodávajícímu za situace, kdy prodávající podal směnečnou žalobu proti kupujícímu z důvodu neuhrazení směnky, jejímž prostřednictvím mělo dojít k úhradě kupní ceny, není možno považovat za obranu, protižalobu či započtení. Tento závěr lze považovat za hluboce zakořeněný princip anglického obchodního práva. Směnka je zásadně smlouvou odlišnou od smlouvy kupní. Účelem použití směnky není pouze možnost její jednoduché převoditelnosti, ale také skutečnost, že povinnost kupujícího zaplatit směnku prodávajícímu nebude v budoucnu

⁵⁷⁴ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 405. Např. nedojde k doručení zboží či zboží je z důvodu kvality neodpovídající smluvnímu ujednání odmítnuto.

⁵⁷⁵ Zde se může jednat např. o námitku odstoupení od podkladové smlouvy – viz např. *Safa Limited v. Banque du Caire* [2000] 2 Lloyd's Rep. 600; *Solo Industries UK Ltd v. Canara Bank* [2001] E. W. C. A. CTV 1041.

⁵⁷⁶ Osobní námitkou je např. námitka tzv. „misrepresentation“ – zjednodušeně řečeno se žalovaný brání tvrzením, že směnečný závazek převzal z důvodu informací, které mu před převzetím směnečného závazku sdělil žalobce a které se později ukázaly nepravdivými. „Misrepresentation“ má obecně tři formy a to (i) „fraudulent misrepresentation“ – osoba tvrdící určitou skutečnost nevěří, že by uváděná skutečnost byla pravdivá, (ii) „negligent misrepresentation“ – osoba tvrdící určitou skutečnost věří v její pravdivost navzdory tomu, že k tomu nemá dostatečné důvody, (iii) „innocent misrepresentation“ – osoba tvrdící určitou skutečnost má s ohledem na okolnosti za to, že uváděná skutečnost je pravdivá.

⁵⁷⁷ Op. cit. v pozn. č. 21, str. 339.

⁵⁷⁸ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 404.

ohrožována případnými námitkami kupujícího ohledně pochybení prodávajícího, s výjimkou případů, kdy se jedná o zásadní nedostatek v protiplnění.⁵⁷⁹

Podání protinávrhu není důvodem ani pro zastavení exekuce vedené na vymožení směnečné sumy. Několikrát bylo možné zaznamenat snahu toto pravidlo nějakým způsobem obejít. V jednom případě dva žalobci podali proti žalovanému dvě žaloby na zaplacení směnečného peníze. Proti oběma žalobám se žalovaný bránil protinávrhem, ve kterém žaloval náhradu škody z důvodu vad dodaného zboží. Ve prospěch obou žalobců byly vydány ve zjednodušeném řízení rozsudky, ale s tím, že v jednom z rozsudků soudce zakázal provedení exekuce, dokud nebude vydáno rozhodnutí ve věci náhrady škody a navíc nařídil tzv. „Mareva injunction“.⁵⁸⁰ Court of Appeal tento postup odmítl a uvedl mimo jiné následující. Žalovaný může podat protinávrh, kterým požaduje náhradu škody. Tento protinávrh však nelze považovat za druh obrany proti směnečné žalobě a nemůže být důvodem, na jehož základě by mohlo dojít k odložení možnosti provést exekuci ve směnečné věci. Pro nařízení „Mareva injunction“ musí existovat dostatečné důvody, které by odůvodňovaly obavu, že dojde k převodu majetku – v tomto případě tyto důvody nebyly dány.⁵⁸¹

Směnka může v určitých situacích vystupovat jako důkazní prostředek k prokázání jiných skutečností. Směnka je např. důkazem půjčení peněz mezi bezprostředními účastníky směnečného vztahu⁵⁸², dokladem, že žalovaný peníze skutečně obdržel a to i v případě, že směnka byla natolik pozměněna, že se stala neplatnou.⁵⁸³ Podobně bylo ve vztahu k indosamentu dovozeno, že tento je důkazem o převodu peněz indosatářem indosantovi.⁵⁸⁴ Lze mít za to, že všechny převoditelné nástroje („negotiable instruments“)

⁵⁷⁹ Nova (Jersey) Knit Ltd v. Kammgarn Spinnerei GmbH [1977] W. L. R. 713. V případě Williams & Glyn's Bank v. Belkin Packing (1983) 6 W. W. R. 481 se Nejvyšší soud Kanady od uvedených závěrů odklonil. Court of Appeal naopak závěry uvedeného rozhodnutí v nedávné době potvrdil v rozhodnutí ve věci Safa Limited v. Banque du Caire [2000] 2 Lloyd's Rep. 600.

⁵⁸⁰ „Injunction“ je v zásadě předběžným opatřením, kterým soud zakazuje určitou činnost či nařizuje něco vykonat. „Mareva injunction“ resp. po přijetí CPR tzv. „freezing injunction“ je opatření soudu, kterým soud zakazuje žalovanému převést majetek do zahraničí a znemožnit tak případnou exekuci.

⁵⁸¹ Montecchi v. Shimco (U. K.) Ltd [1979] 1 W. L. R. 1181.

⁵⁸² Clerke v. Martin (1701) 2 Ld. Raym. 757. V této souvislosti je nutné zmínit, že původně se v případě směnek vlastních nežalovalo na zaplacení směnečné sumy, ale na vrácení půjčených peněz.

⁵⁸³ Sutton v. Toomer (1827) 7 B. & C. 416.

⁵⁸⁴ Kessebower v. Tims (1782) Bayley, Bills (6th ed.), str. 363.

jsou „prima facie“ vystavovány proti již existujícímu dluhu a nikoli proto, aby na jejich základě vznikl „prvotní“ dluh.⁵⁸⁵

Jako důkazní prostředek mohou sloužit v některých případech i dokumenty vyhotovené v souvislosti se směnkou, jako je např. protestní listina. Jejich relevance však závisí plně na uvážení soudu.⁵⁸⁶

5. 6. PROMLČENÍ

Žaloba ze směnky je považována za žalobu z běžné smlouvy („simple contract“). Délka promlčecí lhůty ohledně práva podat žalobu na zaplacení směnečné sumy je tak upravena v ustanovení s. 5 Limitation Act 1980 (zákon o promlčení) (dále jen „LA“), které se vztahuje na všechny běžné smlouvy.⁵⁸⁷

Promlčecí doba činí šest let, přičemž tato lhůta běží od okamžiku, kdy mohlo být právo vykonáno poprvé resp. od okamžiku, kdy mohla být poprvé odůvodněně podána žaloba na zaplacení směnečné sumy. Je třeba mít v této souvislosti na paměti, že akceptant směnky cizí a výstavce směnky vlastní mají k řádnému zaplacení směnky celý den splatnosti – celých 24 hodin. Promlčecí lhůta tak nemůže začít běžet dříve než počátkem dne následujícího po dni splatnosti.⁵⁸⁸

Při stanovení dne splatnosti, jakožto dne rozhodného pro počátek běhu promlčení lhůty, je nutno vyjít z textu směnky. V případě směnky splatné na viděnou nezačne běžet promlčecí lhůta dříve, než dojde k viděné tedy jejímu řádnému předložení.⁵⁸⁹ Jedná-li se o směnku splatnou v určité lhůtě po viděné, platí uvedený princip obdobně – žalobu není možné podat dříve než dojde k předložení směnky a uplynutí stanovené doby.⁵⁹⁰ Směnka splatná na viděnou v určitém místě se nestane splatnou a nepočne běžet promlčecí lhůta, dokud nedojde k jejímu předložení v uvedeném místě. Pokud je však místo určeno pouze v listině

⁵⁸⁵ Welch v. Seaborn (1816) 1 Stark. 474.

⁵⁸⁶ Chesmer v. Noyes (1815) 4 Camp. 129.

⁵⁸⁷ Za nikoli běžnou smlouvu jsou považovány např. určité typy smluv o půjčce.

⁵⁸⁸ Gelmini v. Morrigia [1913] 2 K. B. 549.

⁵⁸⁹ Holme v. Kerrison (1810) 2 Taunt. 323.

předané spolu se směnkou a nikoli ve směnce samotné, počne běžet promlčecí lhůta nezávisle na tom, zda k předložení došlo v takto určeném místě.⁵⁹¹ V případě směnky splatné na viděnou, která byla předána bance jako zajištění půjčky, dovodil soud, že promlčecí doba nezačne běžet dříve, než dojde k podání žaloby pro nevrácení poskytnuté půjčky.⁵⁹²

Směnečná smlouva není účinná, dokud nedojde k doručení směnky příslušné osobě (s. 21/1). Toto pravidlo se týká i možnosti podat žalobu ze směnky. Do okamžiku účinného doručení směnky remitentovi nemůže tento podat žalobu a promlčecí lhůta nemůže začít běžet. Pokud je doručení směnky podmíněno, resp. došlo-li k doručení pouze za určitým specifickým účelem, nevzniká právo podat žalobu do té doby, než dojde ke splnění podmínky resp. splnění účelu.⁵⁹³ Předal-li tak výstavce vlastní směnku třetí osobě, aby tato doručila směnku oprávněnému pouze za podmínky, že nastane určitá skutečnost, běží promlčecí lhůta teprve od okamžiku, kdy třetí osoba směnku oprávněnému doručila poté, co skutečnost nastala.⁵⁹⁴

V souvislosti s během šestileté promlčecí lhůty LA dále v ustanovení s. 28/1 stanoví, že v případě osoby, která je v okamžiku vzniku práva podat žalobu neschopna toto své právo vykonat např. z důvodu nemoci, je možno podat žalobu i po uplynutí promlčecí lhůty, pokud je žaloba podána v době šesti let poté, co překážka podání žaloby pominula.

Promlčecí lhůta běží striktně od vzniku práva podat žalobu, případný převod směnky v průběhu promlčecí lhůty nehraje roli. Smrt majitele směnky taktéž nezpůsobuje přerušení či stavení promlčecí doby a to i v případě, kdy není stanoven vykonavatel závěti.⁵⁹⁵ Soud však může v těchto výjimečných případech, kdy není možné podat žalobu, nařídít stavení běhu promlčecí lhůty.⁵⁹⁶

⁵⁹⁰ Way v. Bassett (1845) 15 L. J. Ch. 1.

⁵⁹¹ Re British Trade Corporation [1932] 2 Ch. 1, CA.

⁵⁹² Hartland v. Jukes (1863) 32 L. J. Ech. 162 – závěr tohoto rozhodnutí vzbudil rozporné reakce již v době svého vydání. Je však zajímavým příkladem soudcovského uvažování.

⁵⁹³ Re Bethell (1887) 34 Ch. D. 561.

⁵⁹⁴ Savage v. Aldren (1817) 2 Stark. 232.

⁵⁹⁵ Rhodes v. Smethhurts (1840) 6 M. & W. 351.

⁵⁹⁶ Re Greaves (1881) 18 Ch. D. 551.

Ve vztahu k blankosměnkám soudy dovodily, že nedoplní-li oprávněný, který obdržel blankosměnku s vyznačeným přijetím, tento dokument po dobu více než šesti let, nemá právo směnečnou žalobu podat.⁵⁹⁷

Ohledně osob sekundárně odpovědných za zaplacení směnky soud dovodil následující. Proti těmto osobám nevzniká právo podat žalobu a nezačne běžet promlčecí lhůta dříve, než dojde k předložení směnky primárnímu dlužníkovi.⁵⁹⁸ Promlčecí lhůta ohledně výstavce směnky cizí a indosantů počíná běžet od okamžiku doručení zprávy o dishonoraci, resp. od okamžiku dishonorace, jedná-li se o případ, kdy je podání zprávy prominuto.⁵⁹⁹

Právo podat žalobu ze směnky splatné ve splátkách, která obsahuje ustanovení, že v případě neuhrazení jedné ze splátek je splatná celá směnečná suma, se začne promlčovat od okamžiku prodlení se zaplacením jedné splátky.⁶⁰⁰

Pokud poslední den promlčecí lhůty připadne na den, kdy jsou zavřeny podatelny soudů, je možné podat žalobu v první následující den, kdy dojde k jejich opětovnému otevření.⁶⁰¹

LA obsahuje taktéž ustanovení týkající se problematiky uznání a částečného uhrazení závazků. Ustanovení s. 29/5 v této souvislosti stanoví následující. Pokud vzniklo právo žalovat a dlužník uzná svůj závazek zaplatit nebo částečně svůj závazek uhradí, platí nevyvratitelná domněnka, že právo žalovat vzniklo současně s uznáním či částečným zaplacením a nikoli předtím. Uvedené má zásadní vliv na běh promlčecí lhůty, která se v důsledku uznání či zaplacení přerušuje a počíná běžet znovu. V případě, že dlužník uhradí (uzná) pouze část závazku s tím, že co do zbytku závazek výslovně popře, k přerušení promlčení ohledně popřené části závazku nedojde.⁶⁰²

Účinky uznání závazku či částečného zaplacení nejsou omezeny pouze na majitele, vůči kterému k těmto úkonům bezprostředně došlo, ale mají vliv i na postavení majitelů

⁵⁹⁷ Re Bethell (1887) 34 Ch. D. 561.

⁵⁹⁸ Re Boyse (1886) 33 Ch. D. 612.

⁵⁹⁹ Kennedy v. Thomas [1894] 2 Q. B. 759.

⁶⁰⁰ Reeves v. Butcher [1891] 2 Q. B. 509.

⁶⁰¹ Pritam Kaur v. S. Russell & Sons Ltd [1973] Q. B. 336.

⁶⁰² Surrendra Overseas Limited v. Government of Sri Lanka [1977] 1 W. L. R. 565.

následujících.⁶⁰³ Co se týče osoby, která uznání učinila, má uznání účinky pouze vůči ní a jejím právním nástupcům. Nemá tak účinky proti jakýmkoli osobám jiným (LA s. 31/6). Naproti tomu částečná úhrada dluhu má účinky nejen vůči platící osobě a jejím právním nástupcům, ale vůči všem zavázaným osobám (LA s. 31/7). Toto naposledy uvedené pravidlo se zřejmě bude aplikovat jenom vůči osobám na stejné úrovni odpovědnosti – tedy vůči společně a nerozdílně zavázaným osobám a nikoli osobám jiným.⁶⁰⁴ Dojde-li k uznání či částečnému zaplacení teprve poté, co se již závazek promlčel, nedochází k obnovení možnosti podat žalobu (LA s. 29/7).⁶⁰⁵

Uznání závazku musí být v písemné formě a musí být podepsáno uznávající osobou či zástupcem této osoby (LA s. 30). Tímto zástupcem může být advokát dlužníka⁶⁰⁶, ale nikoli jeho auditor.⁶⁰⁷ Uznání je třeba učinit vůči věřiteli nebo jeho zástupci. Není možné uznat závazek vůči sobě samému.⁶⁰⁸

LA blíže neuvádí, jak přesně má uznání závazku vypadat. Zda se jedná o uznání či nikoli je tak třeba posuzovat případ od případu. Obsahuje-li uznání závazku příslib zaplatit nebo uznání skutečnosti, že zde je splatný dluh, nevzniká většinou výkladový problém, zda se jedná o uznání či nikoli. Jiná je však situace v případě, kdy text uznání je dále rozšířen nad tento základní rámec. Vzniká otázka, zda další text uznání pouze zpřesňuje nebo naopak ho činí neplatným. Následují-li po uznání závazku slova, která lze považovat za odmítnutí zaplacení, nelze mít za to, že došlo k uznání závazku a to ani implicitnímu. Je-li v následujícím textu obsažena podmínka, jedná se o podmíněné uznání, které se stane účinným až poté, co bude podmínka splněna.⁶⁰⁹ Vystavení směnky a její předání věřiteli může být považováno za uznání závazku.⁶¹⁰

Za zcela postačující uznání závazku bylo soudem považováno např. toto prohlášení: „Staré dluhy, které nejsou zaplacený již takovou dobu, máme stále na zřeteli. Jakmile se nám

⁶⁰³ Cripps v. Davis (1843) 12 M. & W. 159. V současné době uvedený princip plyne i ze samotného LA.

⁶⁰⁴ Op. cit. v pozn. č. 60, str. 437.

⁶⁰⁵ Tento přístup lze považovat za změnu dlouhou dobu zastávaného principu, dle kterého docházelo k „znovuzrození“ žalobního práva.

⁶⁰⁶ Wright v. Pepin [1954] 1 W. L. R. 635.

⁶⁰⁷ Re Transplanters (Holding Co.) Ltd [1958] 1 W. L. R. 822.

⁶⁰⁸ Ledingham v. Bermejo Estancia Co. Ltd [1947] 1 All E. R. 749.

⁶⁰⁹ Tanner v. Smart (1827) 6 B. & C. 603.

⁶¹⁰ Turney v. Dodwell (1854) 3 E. & B. 136.

podarí vyřešit naši složitou finanční situaci, určitě zaplatíme.“⁶¹¹ Také toto prohlášení adresované právnímu zástupci oprávněného ze směnky, bylo považováno za řádné uznání: „Připouštím, že dlužím Vašemu klientovi £ 250, ale v současné době žel nemohu dostát svému závazku. Během čtrnácti dnů se Vám ozvu a domluvíme podrobnosti uhrazení závazku.“⁶¹²

Účinné uznání závazku nemusí vyčíslit splatný závazek. Postačí pouze, je-li stanoveno, že dluh je splatný.⁶¹³ V jednom případě žalovala oprávněná osoba o zaplacení směnečné sumy ze směnky vlastní a to v částce £ 100. V průběhu řízení bylo prokázáno, že žalovaný v dopise adresovaném manželce žalobce uznal existenci svého závazku. Ačkoli uvedl, že nedluží více než £ 40, zavázal se zaplatit i případné další splatné dluhy. Tento dopis byl považován za uznání závazku a to ohledně všech splatných dluhů žalovaného vůči žalobci.⁶¹⁴

V souvislosti s částečnou úhradou splatného závazku LA dále v ustanovení s. 29/6 stanoví, že částečná platba úroku ze splatné jistiny nemá sama o sobě vliv na běh promlčení. Částečnou platbu úroku však je třeba v souladu se zákonem považovat za platbu jistiny, která, jak bylo řečeno již výše, vliv na běh promlčecí lhůty má – dochází k jejímu přerušení. Takto zprostředkovaně tak i platba úroku přerušuje běh promlčecí doby. Přímý vliv platby úroku na běh promlčecí lhůty byl dovozován v minulosti.⁶¹⁵

Není nutné, aby žalobce prokázal nějakým formálním důkazem, že žalovaný platil na žalovaný dluh, pokud je tento úmysl žalovaného zřejmý z jeho chování.⁶¹⁶ Platbu na účet bez jakéhokoli dalšího určení je třeba považovat za platbu aktuálně splatného dluhu.⁶¹⁷ V případě existence více dluhů započítá se platba, neurčí-li dlužník explicitně či implicitně jinak, na nejstarší z nich.⁶¹⁸ Platba nemusí spočívat v hotových penězích. I poskytnutí úvěru lze považovat za platbu (LA s. 29/7).

⁶¹¹ Chasemore v. Turner (1875) L. R. 10 Q. B. 500.

⁶¹² Cooper v. Kendall [1909] 1 K. B. 405.

⁶¹³ Dungate v. Dungate [1965] 1 W. L. R. 1477 (CA).

⁶¹⁴ Langrish v. Watts [1903] 1 K. B. 636.

⁶¹⁵ Bealy v. Greenslade (1831) 2 C. & J. 61; Evans v. Davies (1836) 4 A. & E. 840.

⁶¹⁶ Waters v. Tompkins (1835) 2 C. M. & R. 723.

⁶¹⁷ Re Footman Bower & Co. Ltd [1961] Ch 443.

⁶¹⁸ Clayton's Case (1816) 1 Mer. 572.

Co se týče osob, které mohou částečně uhradit splatný závazek resp. naopak obdržet částečnou platbu platí, co bylo výše uvedeno v souvislosti s uznáním závazku (LA s. 30/2). Částečná platba výstavce směnky vlastní osobě, která v okamžiku provedení platby již není majitelem směnky, nemá jakékoli následky ve vztahu k běhu promlčecí lhůty – osoba, která platbu obdržela, nebyla totiž k jejímu obdržení nijak oprávněna. Za určitých okolností lze však dojít k závěru, že i osoba, která není nijak k obdržení částky oprávněna, může platbu obdržet s následky pro běh promlčecí doby. Příkladem je situace, kdy platbu obdrží osoba, u které lze mít se zřetelem ke všem okolnostem za to, že vykonává v právnické osobě určitou funkci, z které by mohlo plynout oprávnění přijmout směnečnou sumu.⁶¹⁹

Uplynulo-li od vystavení směnky více než dvacet let, má se za to, že směnečná suma byla zaplácena, neexistují-li okolnosti z kterých by bylo možno dovést opak.⁶²⁰

⁶¹⁹ Stamford, Spalding & Boston Banking Co. v. Smith [1892] 1 Q. B. 765.

⁶²⁰ Re Rutherford (1880) 14 Ch. D. 687.

VI.

ZÁVĚR

Je neoddiskutovatelnou skutečností, že „zlatý věk“ má směnka v současné době již za sebou. Především v posledních 50. letech lze vysledovat tendenci snižování významu směnek v obchodních vztazích a to jak vnitrostátních tak mezinárodních a jejich nahrazování jinými nástroji, které lépe vyhovují potřebám současného obchodu a to zejména s ohledem na celkovou globalizaci a elektronifikaci trhů s finančními nástroji. Totéž lze říci o šecích, které jsou postupně nahrazovány bankovními kartami různých typů.

V již zmíněné zprávě o převoditelných nástrojích („Report on Negotiable Instruments 1989“) sestavené pro Review Committee on Banking Services Law and Practice (tzv. „Jack Committee“) Dr. Shea v souvislosti s postupným odklonem obchodníků od používání směnek poznamenal: „Mimo bankovní kruhy lze vysledovat tendenci odmítání směnek jako něčeho přežitého. Je pravdou, že používání směnek a šeků jako způsobu placení se v posledních několika desetiletích významně snižuje. V kontextu mezinárodního obchodu si však směnky nadále uchovávají svou pozici jako velmi důležitého nástroje obchodního styku.“

Zpráva o převoditelných nástrojích doporučila vládě Velké Británie sepsání nového zákona, který by se týkal všech převoditelných nástrojů a který by byl vypracován na základě BEA. Vláda ve své odpovědi na zprávu (v tzv. „White Paper“) návrh na vypracování nového zákona odmítla s tím, že za dostatečnou považuje změnu směnečného zákona. V této souvislosti bylo navrženo (i) vypustit z BEA povinné požadavky týkající se podání zprávy a protestace směnek a nahradit je jednodušší a dispozitivní úpravou, (ii) zavést do BEA pojem rukojemství ve smyslu v jakém je chápáno v kontinentálním právu,

(iii) umožnit podání zprávy o dishonoraci prostřednictvím elektronických komunikačních prostředků, (iv) přiznat některým dematerializovaným nástrojům stejné postavení jako převoditelným nástrojům se všemi s tím spojenými výhodami.⁶²¹

Navrhované změny lze bezesporu považovat za další krok kupředu a to zejména pokud by mělo dojít k navrhovanému zapojení elektronických komunikačních prostředků do „směnečného procesu“ a pokud by navrhovaná zjednodušení právní úpravy nebyla na úkor její kvality a konzistenci.

Z uvedeného přístupu k případné novelizaci směnečného zákona je zřejmá snaha, jak tomu ostatně bylo již při jeho přípravě na konci 19. století, reagovat na posuny ve způsobech a prostředcích obchodování a maximálním možným způsobem využít závěrů judikatury a praxe.

V souvislosti s úvahami o využití elektronické komunikace je na místě se zmínit o možnostech existence elektronické směnky (dále jen „e-směnka“) v současném právním prostředí. Za zásadní problémy převodu směnky do elektronické podoby lze považovat požadavky ohledně (i) písemnosti směnky, (ii) nutnosti jejího podpisu a (iii) podoby nosiče směnečného textu.

Jak bylo zmíněno již výše v kapitole 5. 2. 4. je za písemný považován v souladu se zněním s. 5 Interpretation Act 1978 (výkladový zákon) úkon učiněný vlastnoručně, tiskem, za pomoci litografie, fotografie či jinak, pokud jsou slova ve viditelné formě. Ze skutečnosti, že za písemný se považuje i úkon učiněný „jinak, pokud jsou slova ve viditelné formě“, může vést k závěru, že tento požadavek splňuje i datová zpráva resp. text napsaný prostřednictvím textového editoru, který je zobrazen na obrazovce počítače.⁶²² Požadavek na písemnost tak zřejmě nelze ani za současného stavu považovat za překážku existence e-směnky.

⁶²¹ Op. cit. v pozn. č. 19, str. 547.

⁶²² Vzorový zákon UNCITRAL týkající se elektronického obchodování („Model Law on Electronic Commerce 1996“) v čl. 6 odst. 1 výslovně stanoví, že tam, kde je požadováno provedení úkonu písemně, je tento požadavek splněn i formou datové zprávy, pokud je možno obsah této zprávy kdykoli následně zjistit. Právní účinky „papírové“ i „nepapírové“ podoby úkonu tak jsou tímto postaveny na roveň.

Směnečný závazek musí být jednající osobou podepsán. Bez podpisu nemá jakoukoli relevanci. Podpis plní funkci identifikační a autorizační. Jak bylo zmíněno již v kapitole 5. 2. 5. není „podpis“ nikde definován. Lze tak mít za to, že podpisem můžeme rozumět i tzv. elektronický zaručený podpis? Odpověď se zdá být spíše kladná, když tento typ podpisu je jednoznačně spojen s podepisující osobou a umožňuje identifikaci podepisující osoby ve vztahu k datové zprávě. Elektronické zaručené podepisování lze navíc považovat za vysoce bezpečné a možnost jeho zneužití za téměř nulovou, což o běžném podpisu říci nelze.⁶²³

Za současného znění směnečného zákona a dalších právních předpisů je však zřejmě neřešitelný třetí z nastíněných problémů a to stran podoby nosiče směnečného prohlášení. Fyzičnost nosiče směnečného prohlášení lze totiž bez nadsázky považovat za základ směnečného práva, jeho celkového pojetí, teorií, které směnečné právo ovládají po několik století a to ať už se jedná např. o teorii převoditelnosti směnec („negotiability“) (viz kapitoly II., III.) či teorii o vtělení práv do hmotného nosiče.

Prakticky si lze jen těžko za současného stavu představit např. elektronické předkládání směnky k placení, její bezpečný převod (aniž by hrozilo riziko jejího štěpení) nebo možnost existence blankosměnky. Uvedené vede k závěru, že za současného stavu není existence e-směnky dost dobře možná.

Jsem přesvědčen, že i přes určitý pokles používání směnky v posledních letech tento nástroj zcela nezmizí a bude i nadále pevnou součástí obchodních vztahů a to nejen v mezinárodním obchodě. Pouze snad můžeme předpokládat, že dříve či později dojde k jejímu postupnému převedení do elektronické podoby, což si vyžádá zásadní změnu dosavadní právní úpravy a taktéž zásad, na kterých je současné směnečné právo postaveno. Právě tato změna bude dle mého názoru impulzem ke zvýšení zájmu obchodníků o tento zcela geniální nástroj.

⁶²³ Ohledně elektronického podpisu srov. též čl. 7 vzorového zákona UNCITRAL uvedeného v předchozí poznámce.

POUŽITÁ LITERATURA

Arora, A. Bills of Exchange: The Osterreichische Landerbank Case. *The Company Lawyer*, č. 3/1980.

Arora, A. Agents' Capacity to Draw a Bill of Exchange. *The Company Lawyer*, č. 1/1987.

Arden, D. M. Time for an English Commercial Code? *The Cambridge Law Journal*, 1997.

Baxt, R. The Sanctity of the Dishonoured Bill of Exchange. *The Australian Law Journal*, 1996.

Baxt, R. Bills of Exchange – Acceptance and Signature by Director of a Company. *The Australian Law Journal*, 1982.

Bradgate, R., White, F. *Commercial Law*. Oxford: Oxford University Press, 2004.

Brendle, M. Raymond, C. *Law of Bank Payments*. Sweet & Maxwell: London, 1999.

Burrows, A. Legislative Reform of Remedies for Breach of Contract: The English Perspective. *The Edinburgh Law Review*, 1997, str. 155.

Collins, L. *Dicey and Morris on the Conflict of Laws*. 13. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2000.

Cranston, R. *Principles of Banking Law*. Oxford: Oxford University Press, 1997.

Dědič, J., Pauly, J. *Cenné papíry*. Praha: Prospektrum, 1994.

Dobson, P., Schmitthoff, C. M. *Business Law*. 15. vydání. London: Sweet & Maxwell, 1991.

Donnelly, M. *The Law of Banks and Credit Institutions*. Dublin: Round Hall, 2000.

Downes, J., Goodman, J. E. *Dictionary of Finance and Investment Terms*. New York: Barron's Educational Series, Inc., 2003.

Elinger, E. P. The Drawer's Right of Subrogation Revisited. *The Journal of Business Law*, 1986.

Ellinger, E. P., Lomnicka, E., Hooley, R. *Modern Banking Law*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2002.

Elliott, N., Odgers, J., Phillips, J. *Byles on Bills of Exchange and Cheques*. 27. vydání. London: Sweet & Maxwell Ltd., 2002.

Forsyth, C. When is a Bill of Exchange not a Bill of Exchange? *The Cambridge Law Journal*, 1999.

- Geva, B. *Bank Collections and Payment Transaction*. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Goode, R. *The Codification of Commercial Law*. *The Monash Law Review*, 1986.
- Guest, A. G. *Benjamin's Sale of Goods*. 6. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2002.
- Guest, T. *Chalmers & Guest on Bills of Exchange*. 15. vydání. London: Sweet & Maxwell, 1998.
- Gutteridge, H. C. *Contract and Commercial Law*. *The Law Quarterly Review* č. 51/1935.
- Hermann-Otavský, K. *Československé právo směnečné*. 2. vydání. Praha: Všehrd, 1930.
- Hitchens, L. P. *Holder for Value and Their Status: Clifford Chance v. Silver*. *The Journal of Business Law*, 1993.
- Hughes, M. *Selected Legal Issues for Finance Lawyers*. London: Lexis Nexis, 2003.
- Chalupa, R. *Zákon směnečný a šekový – komentář*. 1. díl. Praha: Linde Praha a.s., 1999.
- Chitty on Contracts*. 29. vydání. II. díl. London: Sweet & Maxwell, 2004.
- Irvine of Lairg. *The Law: Engine for Trade*. *The Modern Law Review* 3/2001.
- Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2002.
- Knappová, M., Švestka, J. a kol. *Občanské právo hmotné*. 2. díl. Třetí vydání. Praha: ASPI, 2002.
- Kotásek, J. *Úvod do směnečného práva*. Brno: Masarykova Univerzita, 2002.
- Kotásek, J., Pokorná, J., Raban, P. *Právo cenných papírů*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2003.
- Kovařík, Z. *Zákon směnečný a šekový*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 1999.
- Kovařík, Z. *Přehled směnečné judikatury*. Praha: ASPI, 2001.
- Kovařík, Z. *Směnka jako zajištění*. Praha: C. H. Beck, 2002.
- Lomnicka, E. *Interpreting the Lex Fori's Statutes in a Conflict of Laws Problem*. *International and Comparative Law Quarterly*, 1990.
- Lawson, F. H., Rudden, B. *The Law of Property*. 3. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Martin, E. A. *Dictionary of Law*. 5. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2002.

- Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 1. díl. 2. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998.
- Pelikánová, I. a kol. Obchodní právo. 2. díl. 2. vydání. Praha: Codex Bohemia, 1998.
- Plucknet, T. A Concise History of the Common Law. London: Butterworth & CO. (Publishers) LTD., 1956.
- Příbyl, Z. Základy práva cenných papírů. 1. díl. Praha: Nakladatelství V. Kvasnička, 1995.
- Rouček, F. Nové českomoravské právo směnečné. Praha: Českomoravský kompas, 1941.
- Rouček, F., Sedláček, J. Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi. 2. díl. Praha: V. Linhart, 1935.
- Sealy, L. S., Hooley, R. J. Commercial Law – Text, Cases and Materials. 2. vydání. London: Butterworths, 1999.
- Speidel, E. Negotiable Instruments and Check Collection. 4. vydání. Minnesota: West Publishing Co., 1993.
- Štěpina, J. Směnka a směnečné řízení podle československého práva. Praha: Nakladatelství Josef Svoboda, 1933.
- Treitel, G. H. The Contract Law. 11. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2003.
- Tsakatoura, A. E-finance. [www. inter-lawyer.com/lex-e-scripta/articles/e-finance1.html](http://www.inter-lawyer.com/lex-e-scripta/articles/e-finance1.html). 2002.
- Van Caenegem, R. C. The Birth of the English Common Law. Cambridge: Cambridge University Press, 1988.
- Walker, G. Q. Bill of Exchange – Bill Line of Credit Agreement. The Australian Law Journal, 1981.
- White, F. Commercial Law. Dublin: Thomson Round Hall, 2002.

SEZNAM ROZHODNUTÍ

- Aga Ahmed Ispahany v. Crisp (1891) 8 T. L.R. 132.
Aldous v. Cornewell (1868) L. R. 3 Q. B. 573.
Andrews v. Franklin (1716) 1 Stra. 24.
Arab Bank v. Ross [1952] 2 Q. B. 216.
Archer v. Hudson (1846) 15 L. J. Ch. 211.
Armani v. Castrique (1844) 13 M. & W. 443.
Ashpitel v. Bryan (1863) 32 L. J. Q. B. 91.
Bailey v. Bodenham (1864) 33 L. J. C. P. 252.
Bailey v. Porter (1845) 14 M. & W. 44.
Baker v. Barclays Bank Ltd [1955] 1 W. L. R. 822.
Baker v. Lipton (1899) 15 T. L. R. 436.
Baker v. Walker (1845) 14 M. & W. 465.
Balfour v. Sea Fire Life Assurance Co. (1857) 3 C. B. (N. S.) 300.
Bank für Gemeinwirtschaft Aktiengesellschaft v. City of London Garages Ltd [1971] 1 W. L. R. 149, CA.
Bank of Ireland v. Beresford (1818) 6 Dow H. L. 233.
Bank of Montreal v. Dezcum Industries Ltd [1983] 5 W. W. W. 178.
Bank of Nigeria Ltd. v. Awolesi [1964] 1 W. L. R. 1311.
Bank of Van Diemen's Land v. Bank of Victoria (1871) L. R. 3 P. C. 526, 543.
Bank Polski v. Mulder [1942] 1 K. B. 497.
Banque Populaire de Bienne v. Cave (1895) 1 Com. Cas. 67.
Barclays Bank Ltd v. Aschaffenburg Zellstoffwerke A. G. [1967] 1 Lloyds's Rep 387.
Barclays Bank Ltd v. W. J. Simms Ltd [1980] Q. B. 677.
Bateman v. Joseph (1810) 2 Camp. 461, 462.
Batchellor v. Lawrence (1861) 9 C. B. 543.
Bealy v. Greenslade (1831) 2 C. & J. 61; Evans v. Davies (1836) 4 A. & E. 840.
Beecham v. Smith (1858) 27 L. J. Q. B. 257.
Beeley v. Wingfield (1809) 11 East 46.
Bechervaise v. Lewis (1872) L. R. 7 C. P. 372.
Bell v. Frankis (1842) 11 L. J. C. P. 300.
Bellamy v. Porter (1913) 28 O. L. R. 527.
Belshaw v. Bush (1851) 11 C. B. 191.
Bird & Co. (London) Ltd v. Thomas Cook & Son Ltd (1937) 156 L. T. 415.
Blaney v. Hendricks (1771) 2 W. Bl. 761.
Blesard v. Hirst (1770) 5 Burr. 2670
Blum v. OCP Repartition SA [1988] F. L. R. 229.
Bobbett v. Pinkett (1876) 1 Ex. D. 368.
Bondina Ltd v. Rollway Shower Blinds Ltd [1986] 1 W. L. R. 517.
Braithwaite v. Gardiner (1846) 8 Q. B. 473.

Bromwich v. Lloyd 2 Lutw. 1582.
 Brooks v. Elkins (1836) 2 M. & W. 74.
 Brown Shipley & Co Ltd v. Alicia Hosiery Ltd [1966] 1 Lloyd's Rep. 668.
 Brown v. Westminster Bank Ltd [1964] 2 Lloyd's Rep. 187.
 Bryant, Powis & Co. v. Banque de Peuple [1893] A. C. 170.
 Bule v. Morrell (1840) 12 A. & E. 745.
 Burrige v. Manners (1812) 3 Camp. 193.
 Bute v. Barclays Bank Ltd [1955] 1 Q. B. 202.
 Butcher & Sons v. Woods (1891) 12 Natal L. R. 357.
 Buxton v. Jones (1840) 1 M. & G. 83.
 Callander v. Howard (1850) 19 L. J. C. P. 312.
 Campbell v. French (1795) 6 T. R. 200, 212.
 Cardinal Investment Corp. v. Central Bank of Yemen [2001] Lloyds Rep. Banking 1.
 Cardwell v. Smith (1886) 2 T. L. R. 779.
 Carr v. Eastbrooke (1797) 3 Ves. 561.
 Caunsell v. Livingstone (1902) 4 O. L. R. 340.
 Caunt v. Thompson (1849) 18 L. J. C. P. 125, 127.
 Cebora SNC v. SIP (Industrial Products) Ltd [1976] 1 Lloyd's Rep. 271.
 Claxton v. Swift (1685) 2 Show. 481.
 Clayton v. Bradley [1987] 1 W. L. R. 521.
 Clayton's Case (1816) 1 Mer. 572.
 Clerke v. Martin (1701) 2 Ld. Raym. 757.
 Clifford Chance v. Silver [1992] 2 B. L. R. 11.
 Clutton v. Attenborough [1897] A. C. 90.
 Colehan v. Cooke (1742) Willes 393 (Willes C. J.)
 Combe's case (1614) 9 Co. Rep. 75.
 Cook v. Hoosain Mia (1912) 33 N. L. R. 12.
 Cooper v. Cooper (1888) 13 App. Cas. 88.
 Cooper v. Kendall [1909] 1 K. B. 405.
 Cordery v. Colville (1863) 32 L. J. C. P. 210, 211.
 Cork v. Midland Bank Ltd [1966] 2 Lloyd's Rep. 475.
 Cowper v. Smith (1838) 4 M. & W. 519.
 Creative Press v. Harman [1973] 1 R. 313.
 Credit Lyonnais Bank Nederland NV v. ECGD [1998] 1 Lloyd's Rep. 19.
 Crédit Lyonnais v. P. T. Barnard & Associates Ltd. [1976] 1 Lloyd's Rep. 557.
 Credito Italiano v. Birnhak [1967] 1 Lloyd's Rep. 314.
 Cripps v. Davis (1843) 12 M. & W. 159.
 Crockfords Club Ltd v. Mehta [1992] 1 W. L. R. 355.
 Curtis v. Rattray [1913] W. L. D. 181.
 Daun v. Sherwood (1895) 11 T. L. R. 211.
 Davidson v. Cooper (1844) 13 M. & W. 343.

Davies v. Wilkinson (1839) 10 A. & E. 98.
 Davis v. Clarke (1844) 13 L. J. Q. D. 305.
 Day v. Longhurst (1893) 62 L. J. Ch. 334.
 Decroix v. Meyer (1890) 25 Q. B. D. 343, 347.
 Dey v. Pullinger Engineering Co. [1921] 1 K. B. 77.
 Dixon v. Elliott (1832) 5 C. & P. 437.
 Dixon v. Nuttal (1834) 1 Cr. M. & R. 307.
 Dresser v. Missouri Co. (1876) 3 Otto 92, U. S. Sup. Ct.
 Dungate v. Dungate [1965] 1 W. L. R. 1477 (CA).
 Durham Fancy Goods Ltd v. Michael Jackson (Fancy Goods) Ltd [1968] 2 Lloyd's Rep. 98.
 Eaglehill Ltd v. J. Needham Builders Ltd [1973] A. C. 992.
 Eastern Township Lumber Co. v. Lynch (1920) 48 N. B. R. 28.
 Easton v. Pratchett (1835) 1 Cr. M. & R. 798.
 Eastwood v. Kenyon (1840) 11 A. & E. 438.
 Elliot v. Bax-Ironside [1925] 2 K. B. 301.
 Embiricos v. Anglo-Austrian Bank [1905] 1 K. B. 677.
 Emmet v. Tottenham (1853) 8 Ex. 884.
 Ex p. Bignold (1836) 1 Deac. 712.
 Ex v. Bank of Brazil [1893] 2 Ch. 438.
 Ex p. Birmingham Banking Co. (1886) L. R. 3 Ch. 651.
 Eyre v. Everett (1826) 2 Russ. 381.
 Faulks v. Atkins (1893) 10 T. L. R. 178.
 Fielding & Platt Ltd v. Selum Najjar [1969] 1 W. L. R. 357.
 Flower v. Sadler (1882) 10 Q. B. D. 572, 576.
 Follet v. Moore (1849) 19 L. J. Exch. 6.
 Forman v. Wright (1851) 11 C. B. 481.
 Foster v. Driscoll [1929] K. B. 470, 495 (Scrutton L. J.).
 Foster v. Mackinnon (1869) L. R. 4 C. P. 704.
 Fox v. Toronto General Trusts Corporation [1934] 4 D. L. R. 759.
 Fruhauf v. Grosvenor (1892) 61 L. J. Q. B. 717.
 Fry v. Hill (1817) 7 Taunt. 397.
 G. & H. Montage G. m. b. H. v. Irvani [1990] 1 W. L. R. 667.
 Geary v. Physic (1826) 5 B. & C. 234.
 Gelmini v. Morriggia [1913] 2 K. B. 549, 552.
 George v. Surrey (1830) M. & M. 516.
 Gibson v. Minet (1791) 1 H. Bl. 569.
 Glennie v. Imri (1839) 3 Y. & C. Ex. 442.
 Goddard v. Whyte (1860) 2 Giff. 449.
 Goggerley v. Cuthbert (1806) 2 N. R. 170.
 Goldfarb v. Barlett [1920] 1 K. B. 639.
 Goldman v. Cox (1924) 40 T. L. R. 744.

Gompertz v. Barlett (1853) 23 L. J. Q. B. 65.
Good v. Walker (1892) 61 L. J. Q. B. 736.
Goodman v. Harvey (1836) 4 A. & E. 870.
Goodman v. J. Eban Ltd [1954] 1 Q. B. 550.
Goodwin v. Robarts (1875) L. R. 347.
Gordon v. Calvert (1828) 4 Russ. 581.
Gordon v. Kerrs (1898) 35 S. L. R. 469.
Goss v. Nelson (1757) 1 Burr. 226.
Gray v. Milner (1819) 8 Taunt. 739.
Greenwood v. Martins Bank Ltd [1932] 1 K. B. 371.
Griffin v. Weatherby (1868) L. R. 3 Q. B. 753.
Groupy v. Harden (1816) 7 Taunt. 159.
Guaranty Trust Co. of New York v. Hannay & Co. [1918] 2 K.B. 623, 635.
Haarbleicher and Schumann v. Baerselman (1914) 137 L. T. J. 654.
Holliday v. Atkinson (1826) 5 B. & C. 501.
Hamilton Finance Co. Ltd. v. Coverley Westray Walbaum & Tosseti Ltd and Portland Finance Co. Ltd [1969] 1 Lloyd's Rep. 53, 73.
Hamilton v. Spottiswoode (1849) 4 Ex. 200.
Hardy v. Woodrooff (1818) 2 Stark. 319.
Harmer v. Steele (1849) 4 Exch. 1, 13.
Harrison v. Ruscoe (1846) 15 L. J. Exch. 110.
Hartland v. Jukes (1863) 32 L. J. Ech. 162.
Hasan v. Willson [1977] 1 Lloyd's Rep. 431.
Haussouillier v. Hartsinck (1798) 7 T. R. 733.
Hawkes v. Salter (1828) 4 Bing. 715.
Herdman v. Wheeler [1902] 1 K. B. 361.
Hibonian Bank v. Gysin & Hanson [1939] 1 K. B. 483.
Hielbut v. Nevill (1869) L. R. 4 C. P. 354, 356.
Hine v. Allely (1833) 4 B. & Ad. 624.
Hogarth v. Latham (1878) 3 Q. B. D. 643.
Holmes v. Kerrison (1810) 2 Taunt. 323.
Hong Kong & Shanghai Banking Corporation Ltd. v. G. D. Trade Co. Ltd [1998] C.L.C. 238.
Hong Kong and Shanghai Banking Corporation v. Lo Lee Shi [1928] A. C. 181.
Hood v. Stewart (1890) 17 R. 749.
Horford v. Wilson (1807) 1 Taunt. 12.
Hornby v. McLaren (1908) 24 T. L. R. 494.
Horne v. Rouquette (1878) 3 Q. B. D. 514.
Chalmers v. Lanion (1808) 1 Camp. 383.
Chamberlain v. Young and Tower [1893] 2 Q. B. 206.
Chapman v. Cottrell (1865) 34 L. J. Ex. 186.
Charnley v. Grundy (1854) 14 C. B. 608.

Chasemore v. Turner (1875) L. R. 10 Q. B. 500.
 Chesmer v. Noyes (1815) 4 Camp. 129.
 Chichester v. Hill (1882) 52 L. J. Q. B. 160.
 Imperial Loan Co. v. Stone [1892] 1 Q. B. 599.
 Ingham v. Primrose (1859) 7 C. B.
 Insurence Corporation of Ireland plc v. Dunluce Meats Ltd. [1991] N. I. 286.
 Jackson v. Hudson (1810) 2 Camp. 447.
 Jenkins v. Jenkins [1928] 2 K. B. 501.
 Jenney v. Herle (1723) 2 Ld. Raym. 1361.
 John Burrows Ltd v. Subsurface Surveys Ltd (1968) 68 D. L. R. (2 D) 354.
 Jones v. Gordon (1877) 2 App. Cas. 616.
 Jones v. Waring & Gillow [1926] A. C. 670.
 Jury v. Baker (1858) E. B. & E. 459.
 Kennard v. Knott (1842) 4 M. & G. 474.
 Kennedy v. Thomas [1894] 2 Q. B. 759.
 Kennerley v. Nash (1816) 1 Stzrk. 452.
 Kessebower v. Tims (1782) Bayley, Bills (6th ed.), str. 363.
 Kettle v. Dunster and Wakefield (1927) 43 T. L. R. 770.
 Kleinwort Benson Ltd v. Lincoln City Council [1999] 2 A. C. 349.
 Kleinwort, Sons & Co. v. Ungarische Baumwolle Industrie Aktiengesellschaft and Hungarian General Creditbank [1939] 2 K. B. 678.
 Koechlin et Cie v. Kestenbaum Brothers [1927] 1 K. B. 889.
 Koch v. Dicks [1933] 1 K. B. 307.
 Korea Exchange Bank v. Debenhams (Central Buying) Ltd [1979] 1 Lloyd's Rep. 548, CA.
 Kreditbank Cassel v. Schenkens [1927] 1 K. B. 826.
 Kuhne v. African Banking Corporation [1910] Eastern Districts Courts L. R. 443.
 Kwei Tek Chao v. British Traders and Shippers Ltd [1954] 2 Q. B. 459.
 La Banque D'Hochelaga v. Hanson (1917) Q. R. 53 S. C. 266.
 Lacombe v. Labonte (1920) Q. R. 59 S. C. 17.
 Lamb v. Sommerville (1909) 29 N. Z. L. R. 138; McDonald v. Belcher [1904] A. C. 429.
 Lamberton v. Aiken (1899) 37 S. L. R. 138.
 Lamont (James) & co Ltd v. Hyland Ltd [1950] 1 K. B. 585.
 Lancashire Loans Ltd v. Black [1934] 1 K. B. 380.
 Lane v. Williams (1692) 2 Vern. 277.
 Langrish v. Watts [1903] 1 K. B. 636.
 Lazarus Estates Ltd. v. Beasley [1956] 1 Q. B. 702.
 Leadbitter v. Farrow (1816) 5 M. & S. 345.
 Ledingham v. Bermejo Estancia Co. Ltd [1947] 1 All E. R. 749.
 Levett v. Barclays Bank plc [1995] 1 W. L. R. 1260.
 Lewis v. Clay (1898) 67 L. J. Q. B. 224.
 Lewis v. Jones (1825) 4 B. & C. 506.

Lindo v. Unsworth (1811) 2 Camp. 602.
Little v. Slackford (1828) M. & M. 171.
Lloyd v. Oliver (1852) 18 Q.B. 47, Reynolds (1854) 9 Exch. 410.
Lloyds Bank plc v. Independent Insurance Co. Ltd [2000] 1 Q. B. 110.
Loughman v. Barry (1872) 1 R. 6 C. L. 457.
M'Meehin v. Easton (1889) 16 R. 363.
Macintosh v. Haydon (1826) Ry. & M. 362.
Macleod Savings and Credit Union Bank Ltd v. Perret (1978) 91 D. L. R. 612.
Macleod v. Snee (1726) 2 Ld. Raym. 1881.
Marcuson v. Botha [1913] T. P. D. 650.
Marren v. Dawson Bentley & Co. Ltd [1961] 2 Q. B. 135.
Mayhew v. Crickett (1818) 2 Swanst. 185.
Mayor v. Johnson (1813) 3 Camo. 324.
McDougall v. McLean (1893) 1 Terr.L.R. 450.
Mead v. Young (1790) 4 T. R. 28.
Mellersh v. Rippen (1852) 7 Exch. 578.
Miller v. Race 1 Burr. 452.
Miller v. Thomson (1841) 3 M. & G. 576.
Mills v. Gibson (1847) 16 L. J. C. P. 249.
Mitchell v. De Grand (1817) 1 Mason 76.
Moffat v. Edwards (1841) Car. & M. 16.
Moffat v. Van Millengen (1787) 2 B. & P. 124.
Monetary Advance Co. v. Cater (1888) 20 Q. B. D. 785.
Montebianco Industrie Tessili SpA v. Carlyle Mills (London) Ltd [1981] 1 Lloyd's Rep. 509.
Montecchi v. Shimco (U. K.) Ltd [1979] 1 W. L. R. 1181.
Morison v. London County and Westminster Bank Ltd [1914] 1 K. B. 356.
Moss v. Hall (1850) 5 Ex. 46.
National Park Bank v. Berggren (1914) 110 L. T. 907.
National Sales Corporation v. Bernardi [1931] 2 K. B. 188.
Netherlands Bank v. Scholchauer [1903] 1 T. S. 180.
Nichols v. Norris (1831) 3 B. & Ad. 41.
Norman v. Ricketts (1886) 3 T. L. R. 182.
North v. Wakefield (1848) 13 Q. B. 536.
Nova (Jersey) Knit Ltd v. Kammgarn Spinnerei GmbH [1977] 1 W. L. R. 713.
Novaknit Hellas S. A. v. Kumar Bros International Limited [1998] Lloyd's Rep. Banking 287.
Oakley v. Ooddeen (1861) 2 F. & F. 656.
Ogilvie v. West Australian Mortgage Co. [1896] A. C. 257.
Okell v. Charles (1876) 34 L. T. 822.
Oliver v. Davis [1949] 2 K. B. 727.
Orr v. Maginnis (1806) 7 East 359, 361.
Overrend, Guiney & Co. v. Oriental Finance Co. (1874) L. R. 7 H. L. 348.

Palfrey v. Baker (1817) 3 Price 572.
Palmer v. Bramley [1895] 2 Q. B. 405.
Palmer v. Pratt (1824) 2 Bing 185.
Pape v. Westacott [1894] 1 Q. B. 272.
Parker v. Gordon (1806) 7 East 385.
Patience v. Townley (1805) 2 Smith 223.
Pease v. Hirst (1829) 10 B. & C. 122.
Perth Discount Bank v. Stubbs (1899) 1 W. A. L. R. 186.
Peto v. Reynolds (1854) 9 Ex. 410.
Phillips v. im Thurn (1866) L. R. 1 C. P. 463.
Philpot v. Briant (1828) 4 Bing. 717.
Phipson v. Kneller (1815) 4 Camp. 285.
Pidcock v. Bishop (1825) 3 B. & C. 605.
Pierson v. Hutchinson (1809) 2 Camp. 211.
Pike v. Street (1828) M. & M. 226.
Pinard v. Klockmann (1863) 32 L. J. Q. B. 82.
Pitt v. Pursord (1841) 7 M. & W. 538.
Polhill v. Walter (1832) 3 B. & Ad. 114.
Powszechny Bank v. Paros [1932] 2 K. B. 353.
Pring v. Clarkson (1822) 1 B. & C. 14.
Pritam Kaur v. S. Russell & Sons Ltd [1973] Q. B. 336.
R. v. Elliott (1777) 1 Leach 175.
R. v. Post (1806) Russ. & Ry. 101.
Rabey v. Gilbert (1861) 30 L. J. Ex. 170.
Raphael v. Bank of England (1855) 17 C. B. 161.
Re Bethell (1887) 34 Ch. D. 561.
Re Boyse (1886) 33 Ch. D. 612.
Re British Trade Corporation [1932] 2 Ch. 1, CA.
Re English Bank of River Plate [1893] 2 Ch. 438.
Re Footman Bower & Co. Ltd [1961] Ch 443.
Re Gillespie (1886) 18 Q. B. D. 286.
Re Greaves (1881) 18 Ch. D. 551.
Re Marseilles Extension Railway and Land Co. (1885) 30 Ch. D. 598.
Re Rutherford (1880) 14 Ch. D. 687.
Re Transplanters (Holding Co.) Ltd [1958] 1 W. L. R. 822.
Re Whitaker (1889) 42 Ch. D. 119.
Redford v. Deakin (1818) 2 B. & Ald. 210.
Reeves v. Butcher [1891] 2 Q. B. 509.
Rhodes v. Smethhurts (1840) 6 M. & W. 351.
Richards v. Frankum (1840) 9 C. & P. 221.
Robarts v. Tucker (1851) 16 Q. B. 560.

Roberts v. Bethell (1852) 12 C. B. 778.
Robins v. Gibson (1813) 1 M. & S. 288, 289.
Robins v. May (1839) 11 A. & E. 213.
Robinson v. Bland (1760) 2 Burr. 1077.
Roffey v. Greenwell (1839) 10 A. & E. 222.
Rogers v. Stephens (1788) 2 T. R. 713.
Rooth v. Quin (1819) 7 Price 193.
Rose v. Sims (1830) 1 B. & Ad. 521.
Ruff v. Webb (1794) 1 Esp. 129.
Russell v. Phillips (1850) 14 Q. B. 891.
Ryall v. Rolle (1749) 1 Atk 165.
Safa Limited v. Banque du Caire [2000] 2 Lloyd's Rep. 600.
Sanders v. St. Helens Smelting Co. (1906) 39 N. S. L. R. 370.
Saunderson v. Piper (1839) 5 Bing. N. C. 425.
Savage v. Aldren (1817) 2 Stark. 232.
Shearn v. Burnard (1839) 10 A. & E. 593.
Scholefield v. Templer (1859) 4 De G. J. 429.
Scholey v. Walsby (1791) 1 Peake 34, 35.
Scholfield v. Londesborough [1896] A. C. 777.
Schroder's Case (1870) L. R. 11 Eq. 131.
Sibree v. Tripp (1846) 15 M. & W. 23.
Siggers v. Brown (1836) 1 Moo. & R. 520.
Siggers v. Lewis (1834) 1 Cr. M. & R. 370.
Sigourney v. Lloyd (1828) 8 B. & C. 622.
Smith v. Abbot (1741) 2 Str. 1152.
Smith v. Boheme (1724) 2 Ld. Raym. 1396.
Smith v. Nightingale (1818) 2 Stark. 375.
Smith v. Prosser [1907] 2 K. B. 735.
Smith v. Sheppard (1776) Chitty (11th ed.), 278.
Snow v. Peacock (1825) 2 C. & P. 215, 221.
Snow v. Peacock (1826) 3 Bing. 406.
Solly v. Hinde (1834) 2 Cr. & M. 516.
Solo Industries UK Ltd v. Canara Bank [2001] E. W. C. A. CTV 1041.
Solomon v. Davis (1883) 1 Cab. & E. 83.
South Wales Coal Board v. Underwood (1899) 15 T. L. R. 157.
Stamford, Spalding & Boston Banking Co. v. Smith [1892] 1 Q. B. 765.
Standard Bank of Canada v. Wildey (1919) 19 S. R. 384.
Standard Bank of South Africa v. Winder [1920] W. L. D. 102.
Stockman v. Parr (1843) 11 M. & W. 809.
Suffel v. Bank of England (1882) 9 Q. B. D. 555.
Supreme Court Act 1981 – s. 39.

Surrendra Overseas Limited v. Government of Sri Lanka [1977] 1 W. L. R. 565.
 Sutton v. Toomer (1827) 7 B. & C. 416.
 Sweeting v. Fowler (1815) 1 Stark. 106.
 Sykes v. Giles (1839) 5 M. & W. 645.
 Talbot v. Von Boris [1911] 1 K. B. 854.
 Tanner v. Smart (1827) 6 B. & C. 603.
 Tatam v. Haslar (1889) 23 Q. B. D. 345.
 Taylor v. Dobbins (1720) 1 Stra. 399.
 Thackray v. Blackett (1811) 3 Camp. 164.
 Trecothick v. Edwin (1816) 1 Skarkl. 468.
 Treuttel v. Barandon (1817) 8 Taunt. 100.
 Triggs v. Newham (1825) 10 Moo. C. P. 249.
 Turney v. Dodwell (1854) 3 E. & B. 136.
 Twopenny v. Zouny (1824) 3 B. & C. 208.
 Van der Westhuizen v. Lochner (1908) 18 C. T. R. 446.
 Van Wart v. Woolley (1824) 3 B. & C. 439.
 Vandewall v. Tyrell (1827) Mood. & M. 87.
 Wakefield v. Alexander & Co. and Chaproniere & Co. (1901) 17 T. L. R. 217.
 Walker v. Barnes (1813) 5 Taunt. 240.
 Walton v. Hastings (1815) 4 Camp. 223.
 Waters v. Tompkins (1835) 2 C. M. & R. 723.
 Wauthier v. Wilson (1912) 28 T. L. R. 239.
 Way v. Bassett (1845) 15 L. J. Ch. 1.
 Way v. Hearne (1862) 32 L. J. C. P. 34, 40.
 Webb v. Hewitt (1857) 3 Kay & J. 438.
 Webster v. British Empire Co. (1880) 15 Ch. D. 169.
 Welch v. Seaborn (1816) 1 Stark. 474.
 Whitfield v. Despencer (1778) 2 Cowp. 754.
 Wilkins v. Jadis (1831) 2 B. & Ad. 188, 189.
 Wilkinson v. Johnson (1824) 3 B. & C. 428.
 Wilkinson v. L'Eaugier, 2 Y. & C. Ex. 363.
 Willers v. Stevens (1846) 15 L. J. Ex. 108; Walton v. Maskell (1844) 14 L. J. Ex. 54.
 Williams & Glyn's Bank v. Belkin Packing (1983) 6 W. W. R. 481.
 Williams v. Waring (1829) 10 B. & C. 2.
 Williamson v. Rider [1963] 1 Q. B. 89.
 Willis v. Barrett (1816) 2 Stark. 29.
 Wollatt v. Stanley (1928) 138 L. T. 620.
 Wood v. Smith [1993] Ch. 90.
 Woodford v. Whitely (1830) Mood. & M. 517.
 Woodthorpe v. Lawes (1836) 2 M. & W. 109.
 Woodward v. Rowe (1966) 2 Keb 105, 132.

Worley v. Harrison (1835) 5 Nev. & M. 173.

Wright v. Pepin [1954] 1 W. L. R. 635.

Young v. Glover and Glover (1857) 3 Jur. N. S. 637.

SEZNAM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ

Bank Notes Act 1826

Bills of Exchange Act 1882

Civil Liability (Joint Contribution) Act 1978

Civil Procedure Rules 1998

Coinage Act 1971

Companies Act 1985

Electronic Communications Act 2000

Forgery and Counterfeiting Act 1981

Interpretation Act 1978

Judgment Act 1838

Law of Property Act 1925

Limited Liability Partnerships Act 2000

Partnership Act 1890

Sale of Goods Act 1979

Směnečný a šekový zákon 1950

Statute of Frauds 1677

Statute of 3 & 4 Anne, c. 9.

Supreme Court Act 1981